

ปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี

ปริญญานิพนธ์
ของ
วุฒิพงษ์ ปฏิเวชวัฒนางกูร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2547
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี

บทคัดย่อ
ของ
วุฒิพงษ์ ปฏิเวชวัฒนางกูร

-7 ก.ย. 2547

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2547

h 250551 ร.3

วุฒิพงษ์ ปฏิเวชวัฒนางกูร. (2547). ปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี. ปรินญาณิพนธ์
กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ,
อาจารย์ ดร. ราชันย์ บุญธิมา.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ตามความเห็นของครูผู้สอน ใน
4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้
เรียนเป็นสำคัญ ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 2) เพื่อ
เปรียบเทียบการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา 3) เพื่อศึกษาความ
สัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา (ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหาร
และความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร) ด้านครูผู้สอน (ระดับการศึกษา ประสบการณ์ใน
การสอน และความพึงพอใจในการทำงานของครู) ด้านสถานศึกษา (ขนาดของสถานศึกษา และ
เขตพื้นที่การศึกษา) กับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ และ 4) เพื่อค้นหาปัจจัยที่สามารถ
พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น
โดยใช้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นชั้นในการสุ่ม ครูผู้สอนที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาค้างนี้
จำนวน 460 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน
ประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีค่าความเชื่อมั่น .95 ความ
พึงพอใจในการทำงานของครูมีค่าความเชื่อมั่น .83 การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้โดยรวมมีค่า
ความเชื่อมั่น .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบน
มาตรฐาน สหสัมพันธ์พหุคูณของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน
ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก การปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง

2. การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยรวมตามความเห็นของครูผู้สอน
เขต 1 เขต 2 และเขต 3 ไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้เป็น
รายด้านพบว่า ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความเห็นของครูผู้
สอนเขต 1 สูงกว่า เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ครูผู้สอนมี
ความเห็นไม่แตกต่างกัน

3. ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ความพึงพอใจในการทำงานของครู และ
สถานศึกษาขนาดเล็กมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา
โดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ความพึงพอใจในการทำงานของครู และ
ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และสถานศึกษาขนาดเล็ก สามารถร่วมกัน
พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยรวมได้ร้อยละ 20.80

FACTORS PREDICTING LEARNING REFORM PRACTICES OF SCHOOLS
UNDER KANCHANABURI EDUCATION SERVICE AREA OFFICE

AN ABSTRACT
BY
WUTTHIPONG PATIWEATWATTHANANGOON

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University
May 2004

Wuttipong Patiweatwatthanagoon. (2004). *Factors Predicting Learning Reform Practices of Schools under Kanchanaburi Education Service Area Office*. Master's thesis. M.Ed. (Educational Administration). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Asst. Prof. Dr.Vira Supakit, Dr.Rachan Boontima.

The purposes of this research were to: 1) study learning reform practices of schools under Kanchanaburi Education Service Area Office according to teachers' opinions in 4 aspects, i.e. curriculum and subject matter development, child-centered educational practice, use of learning resource, and classroom action research; 2) compare the learning reform practices by 3 educational regions of the Area Office; 3) examine the relationship between administrator factor (education degree, administrator experience, and), teacher factors (education degree, teaching experience, and teacher job satisfaction) and school (school size, and educational level) and the learning reform practices in schools; and 4) examine factors that might predict learning reform practices. The sample for this study consisted of 460 school teachers, representing the 3 educational regions of Kanchanaburi Education Service Area Office. A five point Likert-type scale was used to collect the data. Chronbach's Alpha Coefficient were computed which demonstrated good internal consistency for all scales: administrator academic leadership .95, teacher job satisfaction .83, and learning reform practices .95. Descriptive statistics, Pearson product-moment correlations and stepwise multiple regression analysis were used to analyze the data.

The results of the study were as follows.

1. Learning reform practices, as a whole, of schools under Kanchanaburi Education Service Area Office according to teachers' opinions was at the high level. Learning reform practices in 3 aspects: curriculum and subject matter development, child-centered educational practice, and classroom action research were at the high level while use of learning resource was at the moderate level.

2. Learning reform practices as a whole in the schools was not significantly different according to opinions of teachers in 3 educational regions. When considered each aspect, teachers in educational region 1 perceived child-centered educational practice aspect higher than those in educational region 2 at .05 level of significance while other aspects were not perceived differently.

3. Administrator academic leadership, teacher job satisfaction, and small-sized school is positively significantly related to learning reform practices in schools at .01 level.

4. Administrator academic leadership, teacher job satisfaction, teacher with lower than bachelor degree education, and small-sized school accounted for up to 20.80% of the variation in the learning reform practices in the schools.

ปริญญานิพนธ์

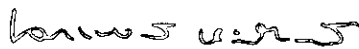
เรื่อง

ปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี

ของ

นายวุฒิพงษ์ ปฏิเวชวัฒนางกูร

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

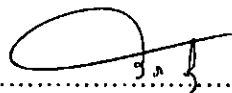

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หะวานนท์)

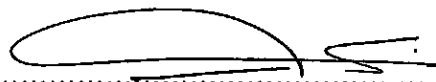
วันที่ 28 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2547

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ)

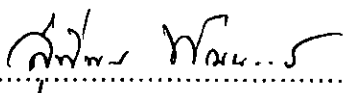
..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร. ราชนย์ บุญธิมา)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพานิชย์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้เพราะผู้วิจัยได้รับความเมตตาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร. ราชันย์ บุญธิมา กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ความรู้ คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ตลอดจนการพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมทั้งให้กำลังใจ แก่ผู้วิจัยด้วยความเอาใจใส่ตลอดมา นอกจากนี้ผู้วิจัยได้รับข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ ทำให้ปริญญานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ อาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์ ซึ่งเป็นคณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

การทำปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้ ได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญในการตรวจ แบบสอบถามความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบูลย์ อ่อนมั่ง ดร.ไพรัช สู่แสนสุข นายอรรถนพ ตั้งทิทกุล และ พ.อ.อ. ปรีชา ศรีสรากรณ์ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาในการตรวจแบบสอบถาม และให้ ข้อเสนอแนะแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยระลึกในพระคุณของ คณะอาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา และอาจารย์ ที่ได้อบรมสั่งสอนประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ผู้วิจัย จึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านด้วยความเคารพและบูชายิ่ง และขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้มอบทุน สนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 – 3 ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ให้ความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือประกอบการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้บริหาร สถานศึกษา และครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็น อย่างดี รวมทั้งขอขอบคุณ คุณพิทักษ์ วงแหวน คุณสมชาติ ทองสมุทร คุณศักดิ์สิทธิ์ แร่ทอง คุณบุหงา ลิ้มโกมุท คุณจันทรา พักตร์เพียงจันทร์ คุณพิไลลักษณ์ อ่อนละมูล และ คุณขวัญจิรา ทองนำ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนช่วยทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วง ไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อที่ ปฏิเวชพัฒนางูร คุณแม่ดี ปฏิเวชพัฒนางูร ขอขอบคุณคุณสมพร ปฏิเวชพัฒนางูร และบุตรทั้งสองของผู้วิจัย ที่ให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา ซึ่งเป็นเสมือนแรงผลักดันทำให้ผู้วิจัยสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้

คุณความดีและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณของบิดา มารดา ครูอาจารย์และผู้มีพระคุณยิ่งทุกท่าน

วุฒิพงษ์ ปฏิเวชพัฒนางูร

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา

จากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (ทบวงมหาวิทยาลัยเดิม)

ปีงบประมาณ 2547

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	6
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	6
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	11
สมมติฐานการวิจัย	15
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
สภาพทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี.....	17
การปฏิรูปการเรียนรู้.....	19
ความหมาย เป้าหมาย.....	20
หลักการและทฤษฎีการปฏิรูปการเรียนรู้.....	21
การปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และการปฏิรูปการเรียนรู้ตามกรอบการปฏิรูปการศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ	24
สาระสำคัญการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.....	25
สาระการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามกรอบการปฏิรูปการศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ	26
การปฏิรูปการเรียนรู้ของจังหวัดกาญจนบุรี.....	29
การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้.....	35
ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้.....	35
ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	46
ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้.....	58
ด้านการวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้.....	64
ปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้.....	70

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	85
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	89
การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	89
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	92
ขั้นตอนการสร้างและปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	92
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	94
การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล	95
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	97
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	99
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และการแปลผลข้อมูล.....	99
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	100
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	101
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	116
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	116
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	119
อภิปรายผล	120
ข้อเสนอแนะ.....	125
บรรณานุกรม	127
ภาคผนวก.....	140
ภาคผนวก ก ตารางแสดงการวิเคราะห์รายชื่อของแบบสอบถาม	140
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	147
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	157
ภาคผนวก ง หนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย	159
ประวัติย่อผู้วิจัย	166

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	จำนวนครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษาและขนาดของสถานศึกษา.....	90
2	จำนวนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษาและขนาดของสถานศึกษา.....	91
3	จำนวนครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษาและขนาดของสถานศึกษาที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	91
4	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานประสพการณ์ในการบริหารของ ผู้บริหาร และประสพการณ์ในการสอนของครูผู้สอน จำนวนและร้อยละของ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษาของ ผู้บริหาร ระดับการศึกษาของครูผู้สอน ขนาดของสถานศึกษา และเขต พื้นที่การศึกษา.....	101
5	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ความเป็นผู้นำทางวิชาการ ปัจจัยด้านครูผู้สอน ได้แก่ ความพึงพอใจใน การทำงานของครู.....	103
6	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ใน สถานศึกษา ของครูผู้สอน.....	104
7	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ใน สถานศึกษาจำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี.....	105
8	การเปรียบเทียบการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนัก งานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา.....	106
9	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา ด้านการ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามเขตพื้นที่ การศึกษา.....	107
10	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้บริหาร ด้านครูผู้สอน และด้านสถานศึกษา กับการดำเนินการปฏิรูปในสถานศึกษา.....	108
11	การวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถาน ศึกษา โดยรวมของครูผู้สอน.....	110

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง

หน้า

12	การวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถาน ศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ของครูผู้สอน.....	111
13	การวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถาน ศึกษา ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอน	112
14	การวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถาน ศึกษา ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ ของครูผู้สอน.....	113
15	การวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถาน ศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอน.....	114
16	การวิเคราะห์รายชื่อของแบบสอบถาม	142

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย.....	14
2	กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ของสถานศึกษา	45

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุด ในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาสังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการช่วยให้คนพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม อันเป็นการวางรากฐานพัฒนาความเจริญ ความมั่นคง และการแก้ปัญหาต่างๆ ของบุคคล ครอบครัว ประเทศชาติและโลก (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2539 : 3) ดัง พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ตอนหนึ่งว่า

“การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน ล้วนพอเหมาะกันทุกๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้น ก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถ ธำรงรักษาความเจริญ มั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด....”

(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. 2526 : 234)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาไว้หลายมาตรา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง (มาตรา 43) ได้ระบุว่า รัฐจะต้องจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี อย่างทั่วถึง มีคุณภาพและไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมทั้ง (มาตรา 81) ระบุให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้จัดการศึกษาให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม ปรับปรุง การศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมสร้างเสริมความรู้และ ปลุกจิตสำนึกที่ถูกต้อง พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของ ชาติตามแนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา (กรมศาสนา. 2541 : 13, 22 - 23) เพื่อเป็น การสนองตอบต่อความสำคัญของการศึกษาดังกล่าว และเป็นการรองรับการเปลี่ยนแปลงที่ รวดเร็วแบบก้าวกระโดด จึงเกิดเสียงเรียกร้องให้มีการปรับปรุงการจัดการศึกษา โดยให้มีการ ปฏิรูปการศึกษาอย่างเร่งด่วน มุ่งให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน และสังคมได้ อย่างแท้จริง ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ (อรุณ จันทวานิช. 2542 : 5)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกฎหมายในการปรับปรุงการศึกษาของชาติ และการจัดการศึกษาทุกระดับให้ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยใช้การศึกษาเป็นสื่อสร้างเสริม ความรู้และปลุกจิตสำนึก ขณะเดียวกันสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรเอกชน และองค์กร ปกครองท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเน้นการมีความรู้คู่คุณธรรมพร้อมทั้ง การปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ โดยมุ่งให้เกิด

ความสมานฉันท์ระหว่างบุคคลและหน่วยงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 ค : 7)

การปฏิรูปการศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาของชาติ โดยมุ่งเป้าหมายพัฒนาศักยภาพของคน ศักยภาพของชุมชน และกำลังคนของสังคมให้พึ่งตนเองได้ มีความมั่นใจ มีศักดิ์ศรี และร่วมมือบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมในการสร้างความสามารถทางปัญญา ซึ่งประกอบด้วยการเสริมสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสมรรถนะในการเรียนรู้ อย่างรอบด้านเป็นองค์รวมด้วยตนเอง และสืบทอด ๆ ตัว อย่างต่อเนื่อง (สิปปนนท์ เกตุทัต. 2539 : 2 – 3) หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คือการปฏิรูปการเรียนรู้ หัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ การปฏิรูปจากการยึดวิชาเป็นตัวตั้งมาเป็นยึดมนุษย์ หรือผู้เรียนเป็นตัวตั้ง หรือที่เรียกว่า ผู้เรียนสำคัญที่สุด ซึ่งไม่ได้หมายความว่าครูลดบทบาทหรือลดความสำคัญลง ตรงกันข้ามครูกลับมีบทบาทและความสำคัญมากขึ้น อีกทั้งจะทำให้การศึกษามีพลังและศักดิ์ศรีในการแก้ปัญหาของมนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม (ประเวศ วะสี. 2543 : คำนำ)

การปฏิรูปการเรียนรู้โดยยึดหลักเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยเฉพาะในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มีทั้งหมด 9 มาตรา ซึ่งเป็นหัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ ได้แก่ หลักการจัดการศึกษา ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและ เติบโตตามศักยภาพ สาระการเรียนรู้ เน้นความรู้ คู่คุณธรรม บูรณาการความรู้ที่หลากหลาย บทบาทของรัฐในการส่งเสริมการเรียนรู้ มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของ หลักสูตรที่หลากหลาย สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประเมินผล การเรียนรู้ บทบาทของรัฐและผู้ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการเรียนรู้รวมถึงการวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2543 : 19)

จากการสำรวจสภาพการจัดการศึกษาของรัฐที่ผ่านมา พบว่า คนไทยโดยเฉลี่ยได้รับการศึกษาเพียง 7.9 ปี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2546 ข : 3) การจัดการศึกษาไม่สามารถจัดได้ทั่วถึง และครอบคลุม โดยเฉพาะการศึกษาภาคบังคับ ความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพของผู้จบการศึกษา ในแต่ละระดับยังไม่เพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และไม่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมตามกระแสโลกาภิวัตน์ได้ (วิไล ตั้งจิตสมคิด. 2544 : 71) คุณภาพการศึกษาก็อยู่ในขั้นวิกฤตที่ต้องเร่งแก้ไข เพราะมีผู้สำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น แต่ยังไม่มีความรู้ที่พึงประสงค์ ไม่มีความสามารถในการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ การสร้างความรู้ การมีค่านิยมและพฤติกรรมที่เหมาะสมในโลก การงาน เช่น การทำงานเป็นทีม ความสามารถด้านการสื่อสาร ทั้งการเขียนและการพูด ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์ สำหรับการเผชิญกับโลกยุคการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ระบบเศรษฐกิจและสังคมบนฐานความรู้ และยังมีปัญหาในเรื่อง

ความอ่อนด้อยในด้านคุณธรรม จริยธรรม ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับต่าง ๆ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2544 : 5)

การปฏิรูปการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ยังประสบปัญหาอยู่มาก เช่น ด้านหลักสูตรในสถานศึกษา พบว่า บุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและสาระการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ก : 18) ด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอนของครู งานการประเมินการเรียนรู้และงานประกันคุณภาพ พบว่า ผู้บริหารและครูได้ตระหนักถึงความสำคัญ มีความรู้ในเรื่องนั้นแล้ว แต่ยังมีได้ลงมือทำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 ก : 176) ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนได้เชื่อมโยงการเรียนรู้ในชั้นเรียนกับแหล่งเรียนรู้ สถานประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม มีการจัดค่ายการเรียนรู้ การศึกษานอกสถานที่ การเชิญผู้รู้ในชุมชนมาเป็นวิทยากร ซึ่งต้องมีค่าตอบแทน แต่กฎระเบียบต่าง ๆ เป็นอุปสรรคอยู่มาก การจัดการเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติจึงเป็นกิจกรรมที่เสี่ยงต่อความปลอดภัย และการที่ครูต้องรับผิดชอบทางวินัยในการใช้งบประมาณการเบิกจ่ายค่าตอบแทนวิทยากร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 ข : 235) ปัญหาดังกล่าวนับว่าเป็นปัญหาระดับชาติที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันในการหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการจัดการศึกษาให้ดีขึ้น เพื่อให้สามารถพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงกับความมุ่งหมายของจัดการศึกษาที่วางไว้ อันจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้ยั่งยืนต่อไป

ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องในการ จัดการศึกษา เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนโดยตรง จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พบว่า ปัจจัยการดำเนินงานของผู้บริหารและของครู มีค่าเป็นสองเท่าของกระบวนการเรียนรู้ของ นักเรียน ค่าอิทธิพลรวมมีค่าค่อนข้างสูงมาก ส่วนปัจจัยด้านขนาดโรงเรียน และจำนวนครูต้นแบบ/ครูแห่งชาติในโรงเรียน มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการปฏิรูปการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 ก : 180) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในการที่จะพัฒนาการศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ในทางบริหาร และมีภาวะความเป็นผู้นำทางการบริหาร โดยเฉพาะความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร หรือผู้นำทางการเรียนการสอนเป็นอย่างดี

ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีลักษณะผู้นำทางวิชาการ กล่าวคือ จะต้องเป็นคนฉลาด เห็นแก่ส่วนรวม การติดต่อสื่อสารรู้เรื่อง และเป็นที่ยอมรับของสังคม มีใจฝักใฝ่ทางด้านวิชาการ เป็นผู้ทรงปัญญาและตั้งอยู่ในความถูกต้อง (ประเวศ วะสี. 2542 : 48)

ครูผู้สอนก็เป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการปฏิรูปการเรียนรู้เช่นกัน เพราะครูผู้สอนเป็นผู้ที่นำการปฏิบัติไปสู่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น ครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีเทคนิค วิธีการ มีประสบการณ์ทางการสอน เป็นอย่างดี ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่าย่อมมีความชำนาญในการปฏิบัติการสอนมากกว่าผู้ที่เริ่มปฏิบัติงาน (สรสิทธิ์ เขตคาม. 2545 : 31) การที่จะให้ครูผู้สอนปฏิบัติหน้าที่ได้ดีมีคุณภาพนั้น ครูจะต้องมีความพึงพอใจในการทำงาน ความพึงพอใจในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จขององค์กร ถ้าตัวบุคคลในองค์กร มีความพึงพอใจสูง คุณภาพของงานก็จะสูง ในทางตรงกันข้าม หากบุคคลในองค์กรมีความพึงพอใจในงานต่ำ คุณภาพของงานก็จะต่ำ (Hoy and Miskel. 1991 : 339)

ส่วนปัจจัยด้านสถานศึกษา เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ จากการวิจัย พบว่า ครูที่สังกัดโรงเรียนขนาดเล็ก มีความต้องการเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ แตกต่างกับครูที่สังกัดโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (เกษมา แพร่ภิญโญ. 2546 : 89)

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาของจังหวัดกาญจนบุรีที่ผ่านมาได้ยึดแนวทางการจัดการศึกษาตามกรอบของกระทรวงศึกษาธิการ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (2545 – 2549) แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมระยะที่ 9 ของกระทรวงศึกษาธิการ และสอดคล้องกับนโยบายภารกิจที่จำเป็นของรัฐบาล โดยมีภารกิจหลัก 2 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาประชากร และด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีการกำหนดแผนทศวรรษแห่งคุณภาพ และความเสมอภาคทางการศึกษา มีหลักการจัดการศึกษาที่เน้นคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเสมอภาค มีการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นไทย (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. 2545 : 7)

การปฏิรูปการเรียนรู้ของสถานศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรี ได้มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมาตรฐานการเรียนรู้ และมุ่งสู่ระดับสากลบนพื้นฐานภูมิปัญญาไทย โดยได้ดำเนินการในเรื่องต่างๆ เช่น จัดทำและใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีสาระการเรียนรู้ตามมาตรฐานที่กำหนดโดยเน้นบูรณาการในสถานศึกษา โดยการจัดฝึกอบรมให้ครูในสถานศึกษาละ 10 คน และพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา สำรวจการใช้หลักสูตรเครือข่าย และสถานศึกษานำร่องการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยให้สถานศึกษาทุกแห่งมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พร้อมทั้งจัดการเรียนรู้คุณธรรมใช้เครือข่ายการศึกษา ร่วมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เสริมสร้างวินัย และสนับสนุนให้นักเรียนประกอบความดี โดยสามารถ ฝึกอบรม พัฒนาบุคลากรเพื่อปฏิบัติการกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้ถึงร้อยละ 60.06 (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. 2546 : 33 – 34)

ครูผู้สอนมีการใช้ทรัพยากร เทคโนโลยีทางการศึกษา แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อเป็น เครื่องมือแสวงหาความรู้และยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยขยายโรงเรียนในการ ติดตั้งอุปกรณ์รับสัญญาณดาวเทียมตามที่ได้รับ การจัดสรร พัฒนาและขยายศูนย์ข้อมูลสารสนเทศในโรงเรียนต้นแบบระดับตำบล พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในทุกโรงเรียน การพัฒนาฐานข้อมูล การวิจัย เป็นการพัฒนาความสามารถการใช้กระบวนการวิจัยของครู โดยการพัฒนาคู่มือสอนทำการวิจัยในชั้นเรียนแบบสมบูรณ์และวิจัยในชั้นเรียนแบบง่าย การพัฒนาคุณภาพของนักเรียนทุกคนตามมาตรฐานการเรียนรู้ ปฏิบัติความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ การทำประโยชน์ต่อส่วนรวม เสริมสร้างทักษะชีวิต ทักษะทางสังคม การเรียนรู้ปัญหา พัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย และจัดยุทธศาสตร์ความดี และส่งเสริมกิจกรรมความสามารถในโรงเรียน ให้นักเรียนทุกคนเรียนรู้และมีรายได้ระหว่างเรียน

ปัญหาของการจัดการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีที่ผ่านมา พบว่า ครูผู้สอนไม่เข้าใจกระบวนการเรียนการสอนที่หลักสูตรกำหนดไว้ ซึ่งจะต้องใช้วิธีสอนที่หลากหลาย ครูจำนวนมากที่ใช้รูปแบบการสอนเพียงอย่างเดียว สอนโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การสอนของครูไม่ได้มุ่งที่กระบวนการเรียนรู้ ยังใช้วิธีการสอนแบบเดิม ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะการสอนในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ครูไม่ได้สอนในวิชาที่ตนเองเรียนมา ทำให้การสอนขาดประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่น ๆ อีกมากที่เกิดจากตัวครูผู้สอน เช่น ขาดความรู้ความเข้าใจในงานที่สอน ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่ใฝ่หาความรู้เพิ่มเติม ไม่มีความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงตนเอง ไม่พยายามทำความเข้าใจกับหลักสูตร ขาดความรู้ในหลักการสอน และ การประเมินผล ไม่ใช้สื่อเทคโนโลยี นวัตกรรม และแหล่งการเรียนรู้ในการเรียนการสอน และที่สำคัญคือ ครูมีหน้าที่ต้องทำงานหลายอย่างในโรงเรียน เพราะมีกิจกรรมหรืองานในโครงการของหน่วยงานอื่นแทรกเข้ามา ทำให้ครูมีเวลาการสอนนักเรียนได้ไม่เต็มที่ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. 2545 : 6)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยภาพรวมของนักเรียนในจังหวัดกาญจนบุรี ยังอยู่ในระดับที่ยังไม่น่าพอใจ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. 2545 : 12) จากรายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ปีการศึกษา 2544 ของสำนักทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำการทดสอบนักเรียนทั่วประเทศ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจังหวัดกาญจนบุรี ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยรายวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ โดยสรุปแล้วอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ และเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของนักเรียนระดับเดียวกันทั่วประเทศในรายวิชาที่ประเมินแล้ว พบว่า นักเรียนในสถานศึกษาของจังหวัดกาญจนบุรี มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของนักเรียนในสถานศึกษาทั่วประเทศ (กรมวิชาการ. 2545 ข : 3)

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา มีความสนใจศึกษาการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ของสถานศึกษา ใน 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา และการกำกับ นิเทศ ติดตาม การปฏิรูปการเรียนรู้ของครูผู้สอน และมีประโยชน์ต่อครูผู้สอนในการปรับปรุง และพัฒนาพฤติกรรม การจัดการเรียนการสอนของตนเอง เพื่อบรรลุเป้าประสงค์ของการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ตามความเห็นของครูผู้สอน ใน 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านครูผู้สอน และด้านสถานศึกษา กับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา
4. เพื่อค้นหาปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการวิจัย ทำให้ทราบถึงสภาพจริงของการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา และทราบถึงปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะได้นำสารสนเทศจากการวิจัย ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา และการกำกับ นิเทศ ติดตาม การปฏิรูปการเรียนรู้ของครูผู้สอน นอกจากนี้จะมีประโยชน์ต่อครูผู้สอนในการปรับปรุง และพัฒนาพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนของตนเอง เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ของการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาต่อไป

ขอบเขตในการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีขอบเขตของเนื้อหา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปร ที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษาการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ 2) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ใน 3 กลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านสถานศึกษา โดยศึกษาจากความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เขต 2 และเขต 3 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 4,486 คน จาก 435 โรงเรียน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เขต 2 และเขต 3 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 525 คน จาก 50 โรงเรียน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นชั้น (Strata) ในการสุ่ม

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรพยากรณ์ ประกอบด้วยตัวแปร 3 กลุ่ม ได้แก่

3.1.1 ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย

3.1.1.1 ระดับการศึกษา

3.1.1.1.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี

3.1.1.1.2 ปริญญาตรี

3.1.1.1.3 สูงกว่าปริญญาตรี

3.1.1.2 ประสบการณ์ในการบริหาร

3.1.1.3 ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร

3.1.2 ปัจจัยด้านครูผู้สอน

3.1.2.1 ระดับการศึกษา

3.1.2.1.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี

3.1.2.1.2 ปริญญาตรี

3.1.2.1.3 สูงกว่าปริญญาตรี

3.1.2.2 ประสบการณ์ในการสอน

3.1.2.3 ความพึงพอใจในการทำงานของครู

3.1.3 ปัจจัยด้านสถานศึกษา

3.1.3.1 ขนาดของสถานศึกษา

3.1.3.1.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก

3.1.3.1.2 สถานศึกษาขนาดกลาง

3.1.3.1.3 สถานศึกษาขนาดใหญ่

3.1.3.2 เขตพื้นที่การศึกษา

3.1.3.2.1 เขต 1

3.1.3.2.2 เขต 2

3.1.3.2.3 เขต 3

3.2 ตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาใน 4 ด้าน ได้แก่

3.2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้

3.2.2 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.2.3 ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้

3.2.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้แล้ว จึงกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนของรัฐที่จัดการศึกษาในระดับการศึกษาภาคบังคับ ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี

2. การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา หมายถึง ระดับการปฏิบัติของครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ใน 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ หมายถึง ระดับการปฏิบัติของครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีการกำหนดและจัดกระบวนการหรือขั้นตอน การนำหลักสูตรแกนกลางไปจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินการโดยกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ในสถานศึกษา ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง จัดทำสาระการเรียนรู้ช่วงชั้น สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นรายปีหรือรายภาค คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.2 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง ระดับการปฏิบัติของครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด โดยมีการสำรวจความต้องการของผู้เรียน ศึกษา วิเคราะห์ผู้เรียน

เป็นรายบุคคล ศึกษาเอกสาร ข้อมูล วางแผนการสอน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการสอน สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ดูแลอำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำและข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้เรียนในการดำเนินการเรียนรู้ สังเกตพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน กำหนดวิธีการ และดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้โดยการเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

2.3 ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง ระดับการปฏิบัติของครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกัน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จากแหล่งรวมข้อมูล ข่าวสาร สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม ความรู้ ประสบการณ์ และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้ โดยการศึกษาสำรวจข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ใช้แหล่งการเรียนรู้ในการวางแผนการเรียนรู้ และใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา มีการวัดและประเมินผลการใช้แหล่งการเรียนรู้

2.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หมายถึง ระดับการปฏิบัติของครู ได้ดำเนินการจัดรูปแบบกระบวนการ การค้นหาความรู้ ในการมุ่งแก้ปัญหาเด็กนักเรียนที่เกิดจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยการศึกษาข้อมูล วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน สำรวจและเลือกปัญหาที่ต้องแก้ไขหรือพัฒนา กำหนดการ ออกแบบการเรียนรู้ เป้าหมาย สร้างวิธีการและเครื่องมือนวัตกรรม จัดกิจกรรมตามวิธีการหรือนวัตกรรม การเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ และเขียนรายงานการวิจัยเพื่อนำเสนอผลงานวิจัย

3. ครู หมายถึง ข้าราชการครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี

4. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง หัวหน้าสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือครูที่ได้รับมอบหมายให้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี

5. ปัจจัยที่พยากรณ์ หมายถึง ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านครูผู้สอน และด้านสถานศึกษา ดังนี้

5.1 ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง คุณลักษณะส่วนตัวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ประกอบด้วย

5.1.1 ระดับการศึกษา หมายถึง การศึกษาสูงสุดที่ผู้บริหารได้รับ โดยแบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

5.1.2 ประสบการณ์ในการบริหาร หมายถึง จำนวนปีที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา โดยนับถึงวันตอบแบบสอบถาม เศษของปีเท่ากับหรือมากกว่า 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี

5.1.3 ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอเป็นที่ประจักษ์แก่ครูผู้สอน โดยมีทักษะ และกลยุทธ์ในการกระตุ้นให้ครูผู้สอน ปฏิบัติการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

5.2 ปัจจัยด้านครูผู้สอน หมายถึง คุณลักษณะส่วนตัวของครูผู้สอน จำแนกเป็น ดังนี้

5.2.1 ระดับการศึกษา หมายถึง การศึกษาสูงสุดที่ครูผู้สอนได้รับ โดยแบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

5.2.2 ประสบการณ์ในการสอน หมายถึง จำนวนปีที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายการสอน โดยนับถึงวันตอบแบบสอบถาม เศษของปีเท่ากับหรือมากกว่า 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี

5.2.3 ความพึงพอใจในการทำงาน หมายถึง ความรู้สึกที่ดีหรือเจตคติโดยส่วนรวมที่ดีต่องานที่ครูในสถานศึกษาทำ หรือต่อสภาวะแวดล้อมของงานที่ทำ

5.3 ปัจจัยด้านสถานศึกษา หมายถึง ปัจจัยขนาดของสถานศึกษาและปัจจัยเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้

5.3.1 ขนาดของสถานศึกษา หมายถึง สภาพทางกายภาพในสถานศึกษาที่กำหนดตามจำนวนนักเรียนทั้งหมดในสถานศึกษา ในปีการศึกษา 2546 โดยใช้เกณฑ์การแบ่งขนาดสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 184) ซึ่งแบ่งสถานศึกษาออกเป็น 3 ขนาด คือ

5.3.1.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียน 1 – 120 คน

5.3.1.2 สถานศึกษาขนาดกลาง หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียน 121–300 คน

5.3.1.3 สถานศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียน ตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป

5.3.2 เขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง เขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ตามประกาศกำหนดเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยแบ่งออกเป็น 3 เขต ดังนี้

5.3.2.1 เขต 1 หมายถึง เขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอท่าม่วง และอำเภอด่านมะขามเตี้ย

5.3.2.2 เขต 2 หมายถึง เขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ประกอบด้วย อำเภอท่ามะกา อำเภอพนมทวน อำเภอบ่อพลอย อำเภอเลาขวัญ อำเภอห้วยกระเจา และอำเภอหนองปรือ

5.3.2.3 เขต 3 หมายถึง เขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ประกอบด้วย อำเภอไทรโยค อำเภอทองผาภูมิ อำเภอสังขละบุรี และอำเภอศรีสวัสดิ์

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยพยากรณ์ไว้ 3 กลุ่ม คือ 1) ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา 2) ปัจจัยด้านครูผู้สอน 3) ปัจจัยด้านสถานศึกษา ซึ่งแต่ละกลุ่มได้กำหนดตัวแปรย่อยดังนี้

1. ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา โดยแบ่งออกเป็น

1.1 ระดับการศึกษา ระดับการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน (กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. 2536 : 135) และวุฒิการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนดีเด่นมีสัดส่วนระดับปริญญาโทมากกว่ากลุ่มผู้บริหารทั่วไป 3 เท่า (ประสิทธิ์ สาระสันต์. 2542 :101 – 102)

1.2 ประสบการณ์ในการบริหาร ประสบการณ์ทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับการดำเนินการจัดการศึกษา คือผู้บริหารที่เคยมีประสบการณ์มาก่อนย่อมมีความสามารถในการบริหารงานได้ราบรื่นมากกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อย โดยเฉพาะสามารถเผชิญปัญหา ป้องกันปัญหาและแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปได้ดีกว่า (เสนาดิยาวั. 2534 : 200) ผู้บริหารโรงเรียนดีเด่นส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ในการบริหารมากกว่ากลุ่มผู้บริหารทั่วไป (ประสิทธิ์ สาระสันต์. 2542 :102) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารมาก่อน สามารถที่จะนำเอาประสบการณ์ มาประยุกต์ปรับปรุงใช้ให้เป็นประโยชน์ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สรสิทธิ์ เขตคาม. 2545 : 28)

1.3 ความเป็นผู้นำทางวิชาการ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งช่วยให้โรงเรียนเกิดการพัฒนา (Bamburg. 2001 : Online) ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิภาพของครูผู้สอนในการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน (บัญชา แสนทวี. 2539 : 183) ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นลักษณะที่มีความสามารถในการนำความรู้ วิธีการ ตลอดจนเทคนิคใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอน ตลอดจนส่งเสริมกิจกรรมทางวิชาการของโรงเรียน และมีความมั่นใจและมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนว่าจะให้ผู้ได้บังคับบัญชาหรือครูผู้สอนทำอย่างไรจึงจะนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติจนประสบผลสำเร็จ (ราชันย์ บุญธิมา. 2542 : 376)

2. ปัจจัยด้านครูผู้สอน โดยแบ่งออกเป็น

2.1 ระดับการศึกษา ระดับการศึกษาของครูผู้สอนมีความสัมพันธ์กับการดำเนินการปฏิบัติการเรียนรู้ ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาสูงมีเทคนิคการสอน และวิชาการมากกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่า และทำให้เกิดผลทางการสอนมากกว่า (บุญชม ศรีสะอาด. 2524 : 63) และครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีการนำนวัตกรรมมาใช้ทางการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แตกต่างกัน (อำพร ศรีประทุม. 2545 : บทคัดย่อ) ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีและครู

ที่มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียน ประถมศึกษาแตกต่างกัน (สิทธิชัย เวศสุวรรณ. 2541 : บทคัดย่อ)

2.2 ประสิทธิภาพในการสอน ครูที่มีประสิทธิภาพในการสอนมากมีความชำนาญทางการสอนมากกว่าผู้ที่เริ่มปฏิบัติงาน (สรสิทธิ์ เขตคาม. 2545 : 31) และครูที่มีประสิทธิภาพในการสอนแตกต่างกัน มีเจตคติต่อปัญหาเกี่ยวข้องกับการประเมินผลด้วยการสะสมผลงานแตกต่างกัน (นงลักษณ์ สนธิสุวรรณ. 2544 : บทคัดย่อ) ครูผู้สอนที่มีประสิทธิภาพในการสอนต่างกันมีความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถภาพการสอนแตกต่างกัน (สุพจน์ เต็มแย้ม. 2541 : บทคัดย่อ) ครูที่มีประสิทธิภาพในการสอนมาก มีความต้องการเกี่ยวกับวิธีการในการพัฒนาทางวิชาการ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการวิจัยในชั้นเรียน มากกว่าครูที่มีประสิทธิภาพน้อยกว่า (เกษมา แพร่ภิญโญ. 2546 : 88)

2.3 ความพึงพอใจในการทำงานของครู ความพึงพอใจในการทำงานเป็นตัวแปรบ่งชี้ตัวแปรหนึ่งของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน และความพึงพอใจในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จขององค์กร ถ้าบุคคลในองค์กรมีความพึงพอใจสูง คุณภาพของงานก็จะสูง ในทางตรงกันข้าม หากบุคคลในองค์กรไม่มีความพึงพอใจในการทำงาน คุณภาพของงานก็จะต่ำ (Hoy and Miskel. 1991 : 339)

3. ปัจจัยด้านสถานศึกษา โดยแบ่งออกเป็น

3.1 ขนาดของสถานศึกษา ขนาดโรงเรียนมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน และมีผลต่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ทำให้กระบวนการเรียนการสอนเกิดผลดีต่อนักเรียน (Bryk and Thum. 1989 : 26) โรงเรียนทุกขนาดมีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน (ประวิทย์ มาดีประเสริฐ. 2536 : 51) ครู อาจารย์ที่สอนในโรงเรียนขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นในการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน (วิลาวัลย์ ไพโรจน์. 2540 : บทคัดย่อ) ผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนต่างขนาด คือโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นแนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการโรงเรียนระดับประถมศึกษาแตกต่างกัน (สมศักดิ์ วรอินทร์. 2537 : บทคัดย่อ) ผู้บริหารโรงเรียนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีทัศนะต่อปัญหาการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน โดยรวมแตกต่างกันกับผู้บริหารที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง (ธีระ แทนศิริ. 2541 : บทคัดย่อ) บุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็ก มีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานที่ 4 โรงเรียนประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาโรงเรียน มากกว่าบุคลากรในโรงเรียนขนาดใหญ่ (ศุภชัย ชนะดี. 2544 : บทคัดย่อ)

3.2 เขตพื้นที่การศึกษา จากการศึกษาปัจจัยระดับครูและระดับโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 พบว่าครู อาจารย์ในโรงเรียน

ที่ตั้งอยู่จังหวัดนนทบุรี มีการแพร่กระจายนวัตกรรมด้านการประกันคุณภาพการศึกษาสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในขณะที่จังหวัดสมุทรสาครมีการแพร่กระจายนวัตกรรมด้านการประกันคุณภาพการศึกษาต่ำกว่าจังหวัดอื่น ๆ (ดุขฎิ โยเหลา และคณะ. 2545 : 73)

แนวความคิดการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้

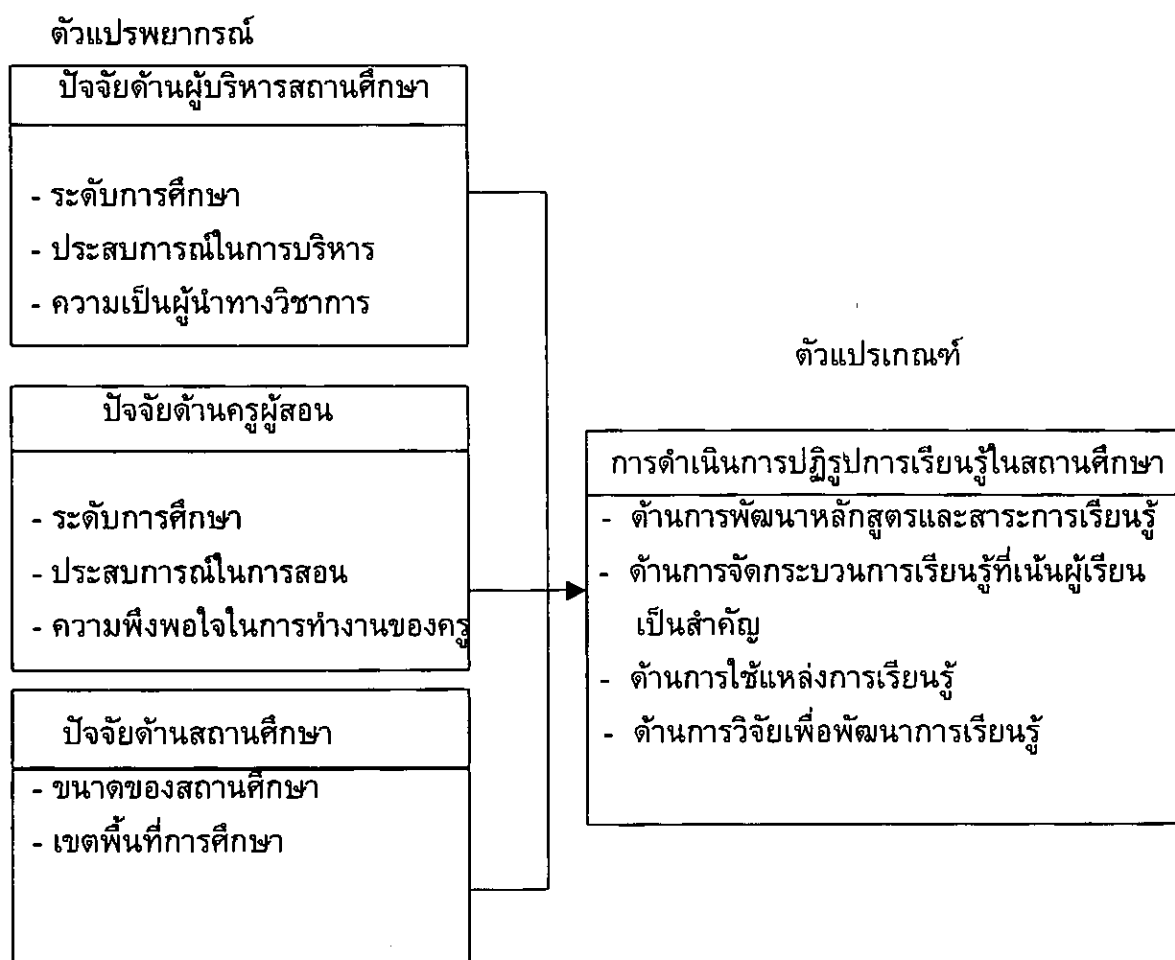
(1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ เป็นการดำเนินการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา และการจัดสาระการเรียนรู้จากหลักสูตรแกนกลาง โดยอาศัยกระบวนการ ขั้นตอน เทคนิค และวิธีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ; กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 36 – 48 ; กรมวิชาการ. 2545 ก : 30 – 34)

(2) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากที่สุด (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ; กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 36 – 48 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 29 – 39)

(3) ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ เป็นการศึกษาถึงการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ ข้อมูล ข่าวสาร สื่อนวัตกรรม เทคโนโลยี หรือแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ; กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 36 – 48 ; กรมวิชาการ. 2544 ก : 3 ; ประเวศ วะสี. 2543 : 60 – 61 ; พงษ์ เทียมศักดิ์. 2543 : 217)

(4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นกระบวนการ ขั้นตอน และวิธีการ มุ่งแก้ปัญหาผู้เรียนที่เกิดจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ; กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 36 – 48 ; กรมวิชาการ. 2545 : 27 – 128)

จากกรอบแนวคิดการศึกษาค้นคว้าดังกล่าว แสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

สมมติฐานการวิจัย

1. การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาญจนบุรี ในด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง
2. เปรียบเทียบครูที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เขต 2 และเขต 3 มีการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา แตกต่างกัน
3. ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านครูผู้สอน และด้านสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา
4. ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านครูผู้สอน และด้านสถานศึกษา อย่างน้อย 1 ปัจจัย สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี โดยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี
2. การปฏิรูปการเรียนรู้
 - 2.1 ความหมาย เป้าหมาย
 - 2.2 หลักการและทฤษฎีการปฏิรูปการเรียนรู้
 - 2.3 การปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 และการปฏิรูปการเรียนรู้ตามกรอบการปฏิรูปการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ
 - 2.3.1 สาระสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545
 - 2.3.2 สาระสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ตามกรอบการปฏิรูปการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ
3. การปฏิรูปการเรียนรู้ของจังหวัดกาญจนบุรี
4. การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ใน 4 ด้าน
 - 4.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้
 - 4.2 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 4.3 ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้
 - 4.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
5. ปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. สภาพทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี

จังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่ทั้งหมด 19,483,148 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 13 อำเภอ 95 ตำบล 898 หมู่บ้าน 219,665 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 785,705 คน เป็นชาย 399,043 คน หญิง 386,661 คน ประชากรร้อยละ 85 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการถือกรรมสิทธิ์ปลูกมีประมาณร้อยละ 80 รองลงมาคือ การเลี้ยงสัตว์ และการประมง ด้านอุตสาหกรรมเป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เกษตรกรรม เช่น น้ำตาลทราย อาหารสัตว์ การพาณิชย์ และการบริการ นอกจากนี้จังหวัดกาญจนบุรียังเป็นจังหวัดที่ได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยว รายได้ของประชากรโดยเฉลี่ยประมาณ 14,327 บาท/คน/ปี ด้านสังคม เนื่องจากจังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่บางส่วนเป็นที่ราบสูง ป่าเขา มีอาณาเขตบางส่วนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน (พม่า) จึงทำให้บริเวณดังกล่าวมีชาวไทยเชื้อสายพม่า (กะเหรี่ยง) และชาวลาว อยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งกระจายอยู่ตามป่าเขา (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี. 2546 : 5)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อจัดเตรียมการบริหารงาน บริหารบุคคลและการวางระบบการทำงานให้พร้อมสำหรับการบริหารจัดการการศึกษาในรูปแบบใหม่ โดยประกาศแบ่งเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศออกเป็น 175 เขต เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 1 – 8) จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ มีหลายอำเภอ มีลักษณะพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และ สังคมแตกต่างกันอย่างมาก การจัดการศึกษาจึงได้แบ่งเขตพื้นที่การศึกษาออกเป็น 3 เขต ดังนี้

เขต 1 ประกอบด้วยอำเภอเมือง อำเภอท่าม่วง และอำเภอด่านมะขามเตี้ย รวม 3 อำเภอ 28 ตำบล 253 หมู่บ้าน 28 องค์การบริหารส่วนตำบล 1 เทศบาล 8 เทศบาลตำบล มีครัวเรือน 10, 531 ครัวเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 296,597 คน เป็นชาย 152,390 คน เป็นหญิง 144,207 คน เป็นประชากรในวัยเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อายุ 5 – 18 ปี จำนวน 65,669 คน คิดเป็นร้อยละ 22.14 ของประชากรทั้งหมด มีลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มประกอบอาชีพอุตสาหกรรม ค้าขาย และการเกษตร ฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนอยู่ในระดับที่ดี

การจัดการศึกษาในเขตนี้ จะมีความพร้อมกว่าเขตอื่น ๆ เนื่องจากเขตการศึกษานี้ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง มีสถานศึกษาทั้งระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาอย่างมากมาย การคมนาคมติดต่อระหว่างสถานศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีความสะดวกเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากสถานศึกษาตั้งอยู่ใกล้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีสถานศึกษาทั้งสิ้นจำนวน 159 แห่ง โดยแบ่งออกเป็นสถานศึกษาของรัฐบาล จำนวน 143 แห่ง และสถานศึกษาของเอกชนจำนวน 16 แห่ง ด้านบุคลากร จำนวนครูทั้งหมด 2,545 คน ในจำนวนนี้จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 9.66 ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 86.71 และสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 3.63 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 53,373 คน คิดเป็นอัตราครูต่อนักเรียนเท่ากับ 1 : 21 เขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ได้รับงบประมาณจากกระทรวง

ศึกษาธิการ มาดำเนินการในปีงบประมาณ 2546 เป็นจำนวนเงิน 950,000 บาท
(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1. 2546 : 2 - 6)

เขต 2 ประกอบด้วย อำเภอท่ามะกา อำเภอพนมทวน อำเภอบ่อพลอย อำเภอ
เลาขวัญ อำเภอห้วยกระเจา และอำเภอหนองปรือ รวม 6 อำเภอ มีลักษณะพื้นที่เป็นที่
ราบลุ่มกว้างใหญ่ มีพื้นที่บางส่วนเป็นภูเขา กันดาร แห้งแล้ง ประชาชนประกอบอาชีพ
ส่วนใหญ่ทำการเกษตร พืชไร่ ฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ ถึง ปานกลาง

ในเขตนี้ มีสถานศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 229 แห่ง โดยแบ่งออกเป็น สถานศึกษาของ
รัฐบาล จำนวน 218 แห่ง และสถานศึกษาของเอกชน จำนวน 11 แห่ง การคมนาคมติด
ต่อระหว่างสถานศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะมีความลำบากใช้เวลาในการเดินทาง
มาก เนื่องจากสถานศึกษาบางแห่งตั้งอยู่ห่างไกลจากสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเป็นอย่างมาก
เขตพื้นที่การศึกษา เขต 2 กาญจนบุรี ได้รับงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการ มา
ดำเนินการในปีงบประมาณ 2546เป็นจำนวนเงิน 920,000 บาท (สำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษากาญจนบุรี เขต 2. 2546 : 4 - 8)

เขต 3 ประกอบด้วย อำเภอไทรโยค อำเภอทองผาภูมิ อำเภอศรีสวัสดิ์ และ
อำเภอสังขละบุรี รวม 4 อำเภอ เขตนี้มีลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบสูงกว้างใหญ่ กันดาร มีโรคภัย
(ไข้เลือดออก) ชุกชุม อาณาเขตกว้างขวางกว่า 1.3 หมื่นตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็น
ป่าเขา มีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ 2 แห่ง ดังนั้นถนนเกือบทุกสายจึงมีสภาพ คดเคี้ยว อ้อมไหล่เขา
และอ่างเก็บน้ำ การเดินทางต้องใช้เวลามาก เนื่องจากระยะทางไกล รถวิ่งได้ช้าต้องระมัดระวัง
อุบัติเหตุอยู่ตลอดเวลา การเดินทางไปสถานศึกษาหลายแห่ง สภาพถนนเป็นดินโคลน บางแห่ง
ต้องใช้เรือเป็นพาหนะ บางแห่งต้องเดินเท้า หรือนั่งเฮลิคอปเตอร์ ซึ่งจะทำให้เสียเวลาและ
ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาก การติดต่อสื่อสารระหว่างสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษากับ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาช่วย เช่น วิทยุสื่อสาร
โทรศัพท์ การประกอบอาชีพของประชาชนส่วนใหญ่ทำการเกษตร พืชไร่ และทำการประมง
ตามอ่างเก็บน้ำ ฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ

นักเรียนส่วนใหญ่ในเขต 3 นี้ เป็นชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อพยพมาประกอบ
อาชีพต่างถิ่น ชาวไทยเชื้อสายพม่า และลาว สถานศึกษาส่วนใหญ่จัดการศึกษาในระดับประถม
ศึกษา มีระดับมัธยมศึกษาประจำอำเภอ มีสถานศึกษาทั้งสิ้นจำนวน 122 แห่ง โดยแบ่งออก
เป็นสถานศึกษาของรัฐบาล จำนวน 119 แห่ง สถานศึกษาของเอกชน จำนวน 3 แห่ง ใน
จำนวนนี้มีประมาณ 1 ใน 4 เป็นสถานศึกษาที่มีขนาดเล็กมาก มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน
โดยเฉลี่ยห้องเรียนหนึ่งมีนักเรียนไม่เกิน 20 คน สถานศึกษาส่วนใหญ่จะสอนชั้นอนุบาลถึง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ร้อยละ 64.75) รองลงมาจะสอนชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
(ร้อยละ 25.40) ในจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด มีสถานศึกษา ที่นักเรียนสามารถเข้าเรียนจน
จบชั้นการศึกษาภาคบังคับ (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) จำนวนสถานศึกษา 40 แห่ง (ร้อยละ

32.79) โดยเฉลี่ยแล้ว 3 แห่ง จะมีสถานศึกษาที่เด็กสามารถเรียนในชั้นที่เป็นการศึกษาภาคบังคับ ได้ 1 แห่ง ส่วนสถานศึกษาที่เปิดรองรับเด็กที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วจะเข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำนวน 9 แห่ง เฉลี่ยอำเภอหนึ่งจะมีสถานศึกษารองรับเด็กเข้าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 จำนวน 2 แห่ง ส่วนอัตรากำลังครูต่อนักเรียนอยู่ที่ 1 : 28 อัตราครูต่อห้องเรียนเท่ากับ 1 : 1.2 และอัตราห้องเรียนต่อนักเรียนเท่ากับ 1 : 24 สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา เขต 3 มีครูไม่ครบชั้นโดยเฉลี่ยครู 5 คน สอนนักเรียน 6 ห้องเรียน ครูบางคนดูแลนักเรียนหลายห้องเรียน

ด้านบุคลากร เขตพื้นที่การศึกษา เขต 3 มีจำนวนบุคลากร 1,305 คน ในจำนวนนี้เป็นครูพี่เลี้ยงเด็ก 22 คน ครูอัตราจ้าง 92 คน ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 84.13) จบการศึกษา ระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีครูร้อยละ 15.87 จบการศึกษต่ำกว่าปริญญาตรี นอกจากนี้ยังพบปัญหาบุคลากรมีการย้ายอยู่เสมอ ส่วนด้านงบประมาณ สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา เขต 3 ได้รับงบประมาณทั้งสิ้น 57.259 ล้านบาท งบประมาณจำนวนนี้ ร้อยละ 87.35 จ่ายเป็นงบเงินเดือนบุคลากร ที่เหลือจ่ายเป็นงบลงทุน งบดำเนินการ และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 9.64, 1.68 และ 1.33 ตามลำดับ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3. 2546 : 10 - 20)

จากสภาพทั่ว ๆ ไปของเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ทั้ง 3 เขต จะเห็นได้ว่า มีความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ จำนวนสถานศึกษา ขนาดสถานศึกษา และสภาพพื้นที่ของเขตการศึกษา

2. การปฏิรูปการเรียนรู้

การจัดการศึกษาของไทยที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถพัฒนาให้ประชากรในประเทศ มีคุณภาพ ศักยภาพ และเผชิญกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปของโลกได้ดีเท่าที่ควร ดังนั้น เพื่อให้คนไทยได้รับการพัฒนาคุณภาพ ศักยภาพที่ดีขึ้น ท้นต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในปัจจุบันและอนาคต จึงจำเป็นต้องมีการจัดการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งหัวใจสำคัญของการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา ก็คือ การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ดีและถูกต้องนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องมีความรู้และความเข้าใจถึงความหมาย เป้าหมาย หลักการ แนวคิด ทฤษฎี การปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 การปฏิรูปการเรียนรู้ตามกรอบการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ของสถานศึกษา

2.1 ความหมาย เป้าหมาย

ความหมายของการปฏิรูปการเรียนรู้

การปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและวิธีการในการจัดการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้เจริญเต็มตามศักยภาพ และเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่าย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 15 – 16) ครูต้องจัดให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ มีการฝึกกระบวนการคิดให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้จริง (ชนาธิป พรกุล. 2543 : 21) การกำหนดรูปแบบวิธีการเรียนรู้ใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในปัจจุบัน อันจะได้มาซึ่งประชากรที่มีความรู้คู่คุณธรรม คือ เก่ง ดี และมีความสุข (พิเชษฐ กาลามเกษตร. 2544 : 23)

การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ใหม่ จากการเอาวิชาเป็นตัวตั้ง ไปสู่การเอาคนและสถานการณ์จริงเป็นตัวตั้งให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุด โดยให้เรียนรู้จากประสบการณ์และกิจกรรมการฝึกหัด การตั้งคำถาม และการแสวงหาคำตอบ มีการใช้วิธีการประเมินผลผู้เรียนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 36) ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน โดยให้ได้มาซึ่งความรู้ ความสามารถ ของผู้เรียน และต้องมีคุณค่าต่อชีวิตและสังคมมากขึ้น (ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์. 2543 : 54 ; กิรติ บุญเจือ. 2544 : 18)

ดังนั้น การปฏิรูปการเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนาผู้เรียนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม ให้ผู้เรียนรู้จักคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ และให้รู้จักใช้ความรู้ ความสามารถเต็มศักยภาพและตามธรรมชาติ โดยการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ จากการเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรมเองทุกอย่าง นำไปสู่การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ และให้ผู้เรียนได้มีอิสระในการคิด การปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

เป้าหมายของการปฏิรูปการเรียนรู้

การปฏิรูปการเรียนรู้ มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสำคัญคือ เป็นเด็กดี ขยัน อดทน พร้อมจะทำประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น แสวงหาความรู้เป็น มีเครื่องมือในการหาความรู้ ทั้งภาษา คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี คิดวิจารณ์ญาณได้ แก้ปัญหาเป็น คิดสร้างสรรค์ สื่อสารถ่ายทอดความรู้ความคิดได้ ทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีสุขภาพกาย ใจ สมบูรณ์ จิตใจเข้มแข็ง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 4) จุดหมายสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ การพัฒนาคุณภาพของคนไทยเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศทุกฝ่ายต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้เรียนมีโอกาสได้คิด ทำ ทบทวน พิสูจน์ผลงาน ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง พึ่งพาตนเองได้ เนื่องจากใฝ่หาความรู้ได้เอง และใช้ประโยชน์ทางสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม (สำนักงานคณะกรรมการการ

ศึกษาแห่งชาติ.2543 : 13) นอกจากนี้การปฏิรูปการเรียนรู้ ยังมีเป้าหมายเพื่อให้เด็ก เยาวชน และคนไทยในอนาคต เป็นคนดี มีคุณธรรม เป็นคนเก่ง คิดดี ทำงานได้ดี มีคุณภาพ มีความเป็นไทย สามารถปรับตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์โลกและสังคมที่เปลี่ยนไป (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545 : 1)

ดังนั้นการปฏิรูปการเรียนรู้ มีเป้าหมายเพื่อให้เด็กและเยาวชนของชาติได้รับการพัฒนา ส่งเสริม คุณภาพ ศักยภาพของผู้เรียน ให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือเป็นคนเก่ง คนดี อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความสำเร็จทั้งการศึกษาและการดำรงชีวิต

2.2 หลักการและทฤษฎีการปฏิรูปการเรียนรู้

การปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงาน โดยการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและวิธีการในการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม การปฏิรูปการเรียนรู้มีหลักการดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543 : 9)

1. ต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้
2. ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด
3. กระบวนการจัดการเรียนรู้ ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตาม

ธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

สำหรับกระทรวงศึกษาธิการ. (2544 : 80) ได้เสนอหลักการปฏิรูปการเรียนรู้ ดังนี้

1. โดยยึดหลักผู้เรียนมีความสำคัญสูงสุด เน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาพลังความคิด สร้างสรรค์ อย่างเต็มศักยภาพ
2. โดยยึดหลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน มีทักษะ ในการแสวงหาความรู้ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานของบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน
3. โดยยึดหลักการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสร้างแหล่งความรู้ เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง ตลอดจนรองรับระบบเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน

ส่วนสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2544 : 21 – 22) ได้กำหนดหลักการปฏิรูปการเรียนรู้ ดังนี้

1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
2. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นหลักการปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นการยึดหลักกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความสำคัญสูงสุด ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเป็นการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้จะให้ประสบผลสำเร็จนั้น ครู ผู้บริหารหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องมีความรู้และความเข้าใจแนวคิด ทฤษฎีการปฏิรูปการเรียนรู้เป็นอย่างดี ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาทฤษฎีการปฏิรูปการเรียนรู้ 5 ทฤษฎี ตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้นักวิชาการทำการศึกษาไว้ คือ ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : ศิลปะ ดนตรี กีฬา และทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : การฝึกฝน กาย วาจา ใจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข

ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข เป็นทฤษฎีที่กิตติยวดี บุญชื้อ (2540 : 32 -84) เป็นหัวหน้าคณะผู้เชี่ยวชาญทำการพัฒนาขึ้น โดยมีจุดประสงค์จะหาวิธีเรียนแบบใหม่ที่ทำให้ผู้เรียน เรียนอย่างสนุกสนานทุกครั้งทุกชั่วโมง ผู้เรียนมาโรงเรียนด้วยความตื่นเต้นและมุ่งมั่น อยากรู้ในสิ่งที่ยังไม่รู้ อยากทำในสิ่งที่ยังไม่เคยทำและอยากเป็นในสิ่งที่ยังไม่เคยเป็น ทฤษฎีนี้กล่าวถึงการเรียนที่มีความสุขว่ามีองค์ประกอบอยู่ 6 ประการ ได้แก่

1. เด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจและสมองมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและมีสิทธิ์ที่จะได้รับการปฏิบัติจากผู้ใหญ่อย่างมนุษย์คนหนึ่ง
2. ครูให้ความเมตตา จริงใจและอ่อนโยนต่อเด็กทุกคนโดยทั่วถึง ครูให้ความสนใจใส่ทุกคนเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรม สม่ำเสมอ อารมณ์มั่นคง สดชื่นแจ่มใส วางตนเป็นแบบอย่างที่ดี เสียสละและอดทน
3. เด็กเกิดความรักและภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัวได้ทุกที่ทุกเวลา เห็นคุณค่าของชีวิตและความเป็นมนุษย์ของตน ยอมรับจุดดีจุดด้อยของตนเอง รู้วิธีปรับตนเองให้อยู่ในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ โดยไม่เสียสุขภาพจิต
4. เด็กแต่ละคนมีโอกาเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ เพื่อได้ค้นหาความสามารถของตนเองที่ซ่อนเร้นรอการพัฒนา
5. บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตามและเข้าใจให้อยากค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองในสิ่งที่สนใจ การเรียนไม่ซีดจางอยู่ภายในห้องเรียน การเรียนสัมพันธ์กับวิถีชีวิต
6. สิ่งที่ยอมรับสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน เกิดประโยชน์และมีความหมายต่อตัวเขา

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นทฤษฎีที่สุมนททา พรหมบุญ (2540 : 1-74) เป็นหัวหน้าคณะผู้เชี่ยวชาญพัฒนาขึ้น จุดเน้นของการเรียนรู้ คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ได้

รับการฝึกฝนทักษะต่างๆ การแสวงหาความรู้ การคิด การจัดการกับความรู้ การแสดงออก การสร้างความรู้ใหม่และการทำงานกลุ่ม ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

กระบวนการเรียนรู้ตัวอย่างที่นำมาเสนอมี 3 วิธี คือ กระบวนการกลุ่ม การเรียนแบบสรรค์สร้างความรู้ และการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ

1. กระบวนการกลุ่ม (Group Process) เป็นกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เรียน ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมีปฏิสัมพันธ์กัน มีแรงจูงใจร่วมกันทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยที่สมาชิกกลุ่มมีอิทธิพลต่อกันในระยะแรก กระบวนการกลุ่ม นำมาใช้ฝึกทักษะมนุษย์สัมพันธ์และพัฒนาบุคลิกภาพ ภายหลังมีการนำกระบวนการกลุ่มไปใช้ในการเรียนการสอนวิชาต่างๆ

2. การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ (Cooperative Learning) เป็นวิธีเรียนที่จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และความสำเร็จของกลุ่ม โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบ่งปันความรู้ ให้กำลังใจกันและกัน และดูแลซึ่งกันและกัน

3. การเรียนรู้แบบสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism) เป็นวิธีเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง โดยนำความรู้ที่มีอยู่เชื่อมโยงกับความรู้ใหม่

ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด

ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด เป็นทฤษฎีที่ ทิศนา ขัมมณี (2540ก : 11 - 236) เป็นหัวหน้าคณะผู้เชี่ยวชาญจัดทำขึ้น โดยมีจุดประสงค์ให้เป็นแนวทางสำหรับครูนำไปใช้ฝึกผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาคุณภาพในการคิด คำเกี่ยวข้องกับการคิดแบ่งได้ 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 เป็นคำที่แสดงถึงพฤติกรรมซึ่งต้องใช้ความคิด ที่เห็นเป็นรูปธรรม ค่อนข้างชัดเจน

กลุ่มที่ 2 เป็นคำแสดงลักษณะการคิดซึ่งไม่เห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ต้องอาศัยการตีความให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนอีกชั้นหนึ่ง คำกลุ่มนี้เรียกว่า ลักษณะการคิด เช่น คิดคล่อง คิดหลากหลาย คิดละเอียด คิดชัดเจน คิดอย่างมีเหตุผล คิดถูกทาง คิดกว้าง คิดลึกซึ้ง และคิดไกล

กลุ่มที่ 3 เป็นคำที่แสดงถึงการดำเนินกิจกรรมการคิดอย่างเป็นลำดับ ขั้นตอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกระบวนการคิดนั้น ๆ ต้องอาศัย ทักษะการคิดและลักษณะการคิดเป็นจำนวนมาก คำกลุ่มนี้ เรียกว่า กระบวนการคิด เช่น กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นต้น

ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : ศิลปะ ดนตรี กีฬา

ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : ศิลปะ ดนตรี กีฬา เป็นทฤษฎีที่สุกรี เจริญสุข (2540 : 12-23) เป็นหัวหน้าคณะผู้เชี่ยวชาญ จัดทำขึ้นโดยมีจุดประสงค์ให้แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชา ศิลปะ ดนตรีและพลศึกษาแก่ครู

การเรียนรู้ศิลปะ ดนตรีและพลศึกษาเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีสมรรถนะทุกด้าน ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย มีสุขภาพที่สมบูรณ์ 2) ด้านจิตใจและอารมณ์ มีจิตใจที่ร่าเริงแจ่มใส 3) ด้านสติปัญญา มีทักษะทางศิลปะ ทักษะในการเล่นดนตรีและเล่นกีฬาเป็น 4) ด้านสังคม มีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ และรู้ถ้อย 5) ด้านจริยธรรม ประพฤติดี ประพฤติชอบ

ดนตรีเป็นเรื่องของความไพเราะของเสียง ต้องอาศัยการเรียนรู้จากความเหมือนไปสู่ความแตกต่างและต้องอยู่บนความเป็นจริงที่เป็นรากเหง้าทางวัฒนธรรม

ศิลปะเป็นเรื่องของความงาม ต้องอาศัยการเลียนแบบเพื่อเรียนรู้มาตรฐานของความงาม แล้วนำไปสู่ความเป็นตัวของตัวเอง

กีฬาเป็นศิลปะของการเคลื่อนไหว อาศัยการเห็นและการสัมผัสอย่างซึมซับ

ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : การฝึกฝน กาย วาจา ใจ

ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : การฝึกฝนกาย วาจา ใจ เป็นทฤษฎีที่ อำไพ สุจริตกุล (2540 : 132-137) เป็นหัวหน้าคณะผู้เชี่ยวชาญจัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาลักษณะนิสัยเด็กไทย

ลักษณะนิสัยเด็กไทยที่ต้องพัฒนามีดังต่อไปนี้

1) การมีมารยาทและวิถีแห่งการปฏิบัติตนทางกาย วาจา ใจขั้นพื้นฐาน 2) ความมีสติสัมปชัญญะเพื่อการครองตน ไม่ถลำไปสู่ความชั่ว 3) ความมีคุณธรรมที่สำคัญ 4) ความรักในเพื่อนมนุษย์ 5) ความรักในธรรมชาติ

จากทฤษฎีการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้ง 5 ทฤษฎีดังกล่าวสามารถใช้เป็นแนวทางดำเนินการในการปฏิรูปการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการมุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้กับตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาจัดทำหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพ การใช้แหล่งการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน และการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

2.3. การปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และการปฏิรูปการเรียนรู้ตามกรอบ การปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาสาระสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และสาระ

สำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ตามกรอบการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.3.1 สารระสำคัญการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

สาระสำคัญในการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545ค : 13 – 17) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 4 ได้บัญญัติเรื่องของแนวทางการจัดการศึกษา โดยกำหนดให้จัดการศึกษาที่ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุดจึงทำให้ต้องมีการปฏิรูปการเรียนรู้เกิดขึ้น

สาระของหมวดที่ 4 นี้ครอบคลุมหลักการ สาระ และกระบวนการจัดการศึกษาที่เปิดกว้างให้แนวทาง การมีส่วนร่วมสร้างสรรค์วิสัยทัศน์ใหม่ทางการเรียนการสอนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน สาระเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดตามหมวดนี้เริ่มตั้งแต่มาตรา 22 ถึงมาตรา 30 มีสาระสำคัญ 8 เรื่องใหญ่ ๆ ดังนี้

มาตรา 22 : หลักการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 : สาระการเรียนรู้ เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ในเรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ตลอดจนประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย การเมืองและการปกครอง ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งเรื่องการจัดการด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา การประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การใช้และการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้

มาตรา 24 : การจัดกระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้ผู้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผลสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่

มาตรา 25 : บทบาทรัฐในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ โดยการส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

มาตรา 26 : การประเมินผลการเรียนรู้ พิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ สังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่กันไปตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา และให้นำผลการประเมินดังกล่าวมาใช้ประกอบการพิจารณาในการจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาต่อโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

มาตรา 27 และ 28 : การพัฒนาหลักสูตรแต่ละระดับ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

หลักสูตรต้องมีลักษณะหลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยสาระของหลักสูตรทั้งด้านวิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

หลักสูตรระดับอุดมศึกษา เพิ่มการพัฒนาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง การค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม

มาตรา 29 : บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งหาวิธีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา 30 : การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

2.3.2 สาระการปฏิรูปการเรียนรู้ตามกรอบการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศนโยบายปฏิรูปการศึกษา โดยมีความมุ่งมั่นที่จะผลักดันให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาที่เป็นรูปธรรม ให้ผู้ปฏิบัติได้เข้าใจและนำไปสู่การปฏิบัติได้ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และได้กำหนดกรอบการปฏิรูปการศึกษาตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาใน 5 ด้าน ดังนี้ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545 : 3)

1) ปฏิรูประบบการศึกษา ซึ่งเป็นการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของการศึกษาให้สอดคล้องซึ่งกันและกันทั้งระบบ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

2) ปฏิรูปการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญแก่หลักสูตร ผู้เรียน เนื้อหาสาระ วิธีเรียนการสอน แหล่งการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน

3) ปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษา เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้าง องค์กร การแบ่งส่วนงาน วิธีการ และกระบวนการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นรูปธรรมเพื่อให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์และจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ

4) ปฏิรูปครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เป็นการปรับระดับการผลิต การพัฒนา การส่งเสริมและการยกระดับครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง

5) ปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เป็นการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้เพื่อการจัดการศึกษา จัดทรัพยากรให้ถึงผู้เรียนอย่างเสมอภาคและเป็นระบบ มีระบบการบริหารทรัพยากรที่มีความคล่องตัวอย่างมีประสิทธิภาพ ตรวจสอบได้

การปฏิรูปการเรียนรู้ตามกรอบการปฏิรูปการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ 6 ด้าน (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545 : 36 – 48) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ให้มีการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งด้านความต้องการ ความสนใจ ความถนัด ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน ตลอดจนความสามารถทางสมอง ระดับสติปัญญา ซึ่งส่งผลให้มีการแสดงผลการเรียนรู้ออกมาในลักษณะที่แตกต่างกัน ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงต้องจัดในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างดังกล่าว

2) เชื่อมโยงหลักสูตรสาระการเรียนรู้ของผู้เรียนตั้งแต่อายุ 0 – 20 ปี แนวทางการพัฒนาผู้เรียนตามกรอบแนวคิดของหลักสูตร คือ ให้ผู้เรียนได้มีความรู้ 3 ด้าน คือ ความรู้ด้านวิชาการ (ให้มีทักษะตามศาสตร์ต่าง ๆ) ความรู้เกี่ยวกับงาน (ทักษะในการทำงาน) และความรู้เกี่ยวกับชีวิต (ทักษะชีวิต) โดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมไว้ในความรู้ทุกด้าน

3) ปฏิรูปวิธีการเรียนรู้และการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย เดิมครูเป็นผู้บอกวิชา ผู้เรียนมีหน้าที่ท่องจำ ทำข้อสอบที่ครูออก ใครจำสิ่งที่คุณบอกได้มากที่สุดคือคนที่เก่งที่สุด วิธีการดังกล่าวใช้ได้ดีในสมัยที่ยังไม่มีการเชื่อมโยงข้อมูลได้รวดเร็วในปัจจุบันความรู้ต่าง ๆ เคลื่อนไหวได้ช้า ยังมีความเชื่อเรื่องภูตผีโดยไม่ต้องการพิสูจน์ แต่ในโลกยุคปัจจุบันหากเรายังใช้วิธีการเรียนรู้แบบเดิมประเทศชาติก็คงจะล้าหลังมาก ครูและนักเรียนจึงต้อง

เปลี่ยนพฤติกรรมในการแสวงหาความรู้โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (กระบวนการวิจัย) ฝึกกระบวนการคิด การแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม และต้องมีความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน และชุมชนในการแสวงหาความรู้ เรียกว่า เป็นการใช้องค์ความรู้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และนอกจากส่งเสริมการเรียนรู้ในสถานศึกษาแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน สถาบันสังคมอื่นๆในการแสวงหาความรู้ รู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาศาสตร์ต่างๆ เพื่อการพัฒนาอีกด้วย

4) ใช้แหล่งการเรียนรู้ทุกรูปแบบ ความรู้เกิดขึ้นใหม่ทุกวินาที การเรียนรู้ในปัจจุบันผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย จากทั้งครูคน ครูเครื่อง ครูสิ่งของ จากแหล่งความรู้ต่างๆ อาทิ ห้องสมุดประชาชน หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษาและนันทนาการ และภูมิปัญญา การได้เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ จากผู้คนที่หลากหลาย ด้วยกระบวนการการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์หรือกระบวนการวิจัย จะทำให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถเชื่อมโยงการเรียนการสอนเข้ากับวิถีชีวิต มีความรักความผูกพันกับท้องถิ่น เห็นคุณค่าและอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม และสามารถบูรณาการภูมิปัญญาไทย และสากลเพื่อนำมาปรับกับวิถีไทยได้

5) ประเมินผลจากการพัฒนาการของผู้เรียน และใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาต่อ เพื่อให้การประเมินผลเป็นกระบวนการที่เสริมสร้าง และพัฒนา ผู้เรียนและเป็นกระบวนการที่ครูสามารถใช้ประโยชน์ ในการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู การประเมินผล จึงควรให้ความสำคัญกับผลงานความสำเร็จ หรือพัฒนาการที่เกิดขึ้นในระหว่างกระบวนการเรียนรู้โดยพิจารณาจากการพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ สังเกตจากพฤติกรรม ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มควบคู่ไปกับการทดสอบ ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบของการศึกษา เพื่อให้มีความต่อเนื่องกัน ในทุกระดับการศึกษา ในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ ควรนำผลการประเมินที่กล่าว แล้วมาประกอบการพิจารณาด้วย เพื่อให้สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้ต่อเนื่องเต็มที่ และลดการเรียนพิเศษ การกวดวิชา ซึ่งทำลายเวลาการเรียนรู้ของผู้เรียนมากมาย

6) ใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ โดยนับแห่งความหมายของเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หรือเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ นี้ครอบคลุมสื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ เครื่องขยายคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต โทรสาร โทรศัพท์ และโทรคมนาคมอื่นๆ รวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ทั่วไป เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ฯลฯ ที่จัดเพื่อการศึกษา โดยมุ่งเน้นที่จะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ ปราศจากข้อจำกัดด้านโอกาสถิ่นที่อยู่ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

โดยสรุปการปฏิรูปการเรียนรู้ตามกรอบการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพโดยการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ของผู้เรียน ตั้งแต่อายุ 0 – 20 ปี ปฏิรูปวิธีการเรียนรู้และการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย มีใช้สื่อและเทคโนโลยีรวมทั้งใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และมีการประเมินผลจากการพัฒนาการของผู้เรียน

3. การปฏิรูปการเรียนรู้ของจังหวัดกาญจนบุรี

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ได้มีการส่งเสริมการปฏิรูป การเรียนรู้โดยการจัดฝึกอบรมปฏิบัติและจัดกิจกรรม การพัฒนา ในรูปแบบต่างๆ เพื่อเป็น การส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ด้วยวิธีการต่างๆ ไปร่วมงานในระดับชาติ และจัดขึ้นเองในระดับจังหวัด อำเภอ กลุ่มโรงเรียนและโรงเรียน การดำเนินงานตั้งแต่ปีการศึกษา 2543 จนถึงปีการศึกษา 2545 มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและสนับสนุน การปฏิรูปการเรียนรู้ให้กับ ข้าราชการครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องมากกว่าร้อยละ 60 ซึ่งได้จัดดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ด้วยวิธีการต่างๆ ดังนี้ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. 2546 : 26 – 169)

2.3.1 การพัฒนาครูและศึกษานิเทศก์ให้เป็นผู้นำในการปฏิรูปการศึกษา

การดำเนินงานของโครงการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ มีการพัฒนา บุคลากร 2 กิจกรรมได้แก่

1) โครงการพัฒนาบุคลากรแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบปฏิรูป กระบวนการเรียนรู้ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ได้พัฒนาหลักสูตร การพัฒนาบุคลากรแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ตามกรอบหลักสูตรของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยได้รับการรับรองหลักสูตรจากสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตามหนังสือ ที่ศร 1184/910 ลงวันที่ 21 สิงหาคม 2543 และได้มีการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ในปีงบประมาณ 2544 และ 2545 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีดำเนินการพัฒนาบุคลากรแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ รวม 2 รุ่น คือ

รุ่นที่ 1 (ปีงบประมาณ 2544) มีครูเข้าโครงการตามความสมัครใจ 1,732 คน ศึกษานิเทศก์ 53 คน เมื่อประเมินตามเกณฑ์และวิธีการของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติแล้วมีผู้ผ่านการประเมินผลงาน ได้รับเกียรติบัตรเป็นบุคลากรต้นแบบ จำนวน 178 คน และผู้เป็นบุคลากรต้นแบบได้รับรางวัลครูเกียรติยศ (Teacher Award) จำนวน 17 คน

รุ่นที่ 2 (ปีงบประมาณ 2545) มีครูเข้าโครงการ 1,455 คน เมื่อ ประเมินตามเกณฑ์ และวิธีการของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติแล้ว มี

ผู้ผ่านการประเมินได้รับเกียรติบัตรเป็นบุคลากรต้นแบบ จำนวน 286 คน และบุคลากรต้นแบบผ่านการคัดเลือกเป็นผู้รับครูรางวัลเกียรติยศ จำนวน 54 คน

2) การอบรมทางไกล จัดการอบรมตามหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เรื่อง การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ได้ดำเนินการแล้ว 2 รุ่น

รุ่นที่ 1 ปีงบประมาณ 2543 มีครูเข้าอบรมและผ่านการประเมินได้รับเกียรติบัตร จำนวน 2,018 คน

รุ่นที่ 2 ปีงบประมาณ 2544 มีครูเข้ารับการอบรมตามชุดรับชม 443 ชุด จำนวนผู้ชมรวม 4,344 คน และผ่านการประเมินได้รับเกียรติบัตร จำนวน 3,677 คน

โดยภาพรวมทั้งจังหวัด ในระหว่างปีการศึกษา 2543-2545 มีจำนวนครูและศึกษานิเทศก์ที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้ดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ในแต่ละปี จำนวน 2,071 คน 3,448 คน และ 1,508 คน ตามลำดับ

2.3.2 การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารระดับอำเภอให้เป็นผู้ดำเนินการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ มีกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้อง 3 โครงการ

1) โครงการการพัฒนาโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2542 มีโรงเรียนแกนนำ ระดับจังหวัดเข้าโครงการของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนตลาดสำโรง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าม่วง และโรงเรียนบ้านตลุงเหนือ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเลาขวัญ และในปีงบประมาณ 2542 นี้ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ได้ขยายโครงการลงสู่อำเภอ มีโรงเรียนเข้าโครงการระดับอำเภออีก 38 โรงเรียน ดังนั้นในปีงบประมาณ 2542 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี มีโรงเรียนแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ จำนวน 40 โรงเรียน และในปีงบประมาณ 2543 ได้ขยายโครงการลงสู่ระดับกลุ่มโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนละ 1 โรงเรียน และมีบางโรงเรียนอาสาเข้าร่วมโครงการ ปรากฏว่ามีโรงเรียนเข้าโครงการทั้งหมด 68 โรงเรียน

นอกจากโรงเรียนที่เข้าโครงการจะได้รับการพัฒนาโดยใช้งบประมาณของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีโดยตรงแล้ว โรงเรียนที่ไม่ได้เข้าโครงการก็มีความกระตือรือร้นพัฒนาตนเองโดยขอรับการสนับสนุนวิทยากรและต้นฉบับเอกสารจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด มีการจัดการประชุมปฏิบัติการทั้งในระดับกลุ่มโรงเรียน และโรงเรียนอีกอย่างแพร่หลาย เมื่อสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประเมินโรงเรียนแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี มีโรงเรียนที่ผ่านการประเมินได้รับเกียรติบัตรอีก จำนวน 191 โรงเรียน

2) การพัฒนาโรงเรียนเป็นแหล่งการเรียนรู้ด้านการปฏิรูปกระบวนการ

การเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีนโยบายพัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในพื้นที่ จึงได้ให้โรงเรียนที่มีศักยภาพและมีหลักฐานว่าเป็นโรงเรียนที่มีผู้มาศึกษาดูงานแล้ว ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้มาศึกษาดูงานที่โรงเรียน เสนอให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติพิจารณา เมื่อนำเสนอแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติพิจารณาให้โรงเรียนได้รับเกียรติบัตรจำนวน 11 โรงเรียน

3) การอบรมทางไกลหลักสูตรของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ เรื่อง การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ รุ่นที่ 2 ในการอบรมทางไกลครั้งนี้ มีผู้บริหารระดับอำเภอเข้ารับการอบรมที่ผ่านการประเมินให้ได้รับเกียรติบัตร 7 คน ผู้บริหารสถานศึกษาเข้ารับการอบรมและได้รับเกียรติบัตรจำนวนทั้งสิ้น 236 คน

2.3.2 การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research)

2.3.2.1 ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียน เป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ครูผู้สอนใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 30 กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียน การสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ครูผู้สอนสามารถวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

โดยปกติครูผู้สอนได้ทำการวิจัยอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน และมีการวัดและประเมินผล จะพบว่ามึนักเรียนจำนวนหนึ่งมีปัญหาทั้งในด้านพฤติกรรม และด้านการเรียนรู้ สนับสนุน ซึ่งครูผู้สอนก็ได้หาวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เหล่านั้น เพียงแต่ไม่ได้นำกระบวนการวิจัยไปใช้อย่างเต็มรูปแบบและเป็นระบบ

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี เห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าว จึงได้จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูผู้สอนสามารถดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างเป็นระบบ ดังนี้

1) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการโดยสำรวจความต้องการ ความสนใจ ของครูผู้สอน ในเบื้องต้น ได้ดำเนินการในวันเสาร์ ณ ห้องประชุม สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี มีครูผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมนาร่อง 25 คน ศึกษาในเทคก์ อำเภอและจังหวัด 5 คน ได้เห็นขั้นตอนของการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยการให้สำรวจปัญหาที่พบในห้องเรียน และ เลือกปัญหาที่เห็นว่าควรแก้ไขเป็นอันดับแรก วางแผนกำหนดแนวทางแก้ไข เก็บรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และเขียนรายงาน

2) จัดคณิศรวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้ครูผู้สนใจสามารถไปศึกษาค้นคว้างานวิจัย ของบุคลากรและหน่วยงานต่าง ๆ ไว้จำนวน 9 แห่ง กระจายไปตามอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

- กาญจนบุรี
- (1) หน่วยงานนิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
- (2) โรงเรียนวัดแสนตอ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอด่านมะกอก
- (3) หน่วยงานนิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง
- กาญจนบุรี
- (4) โรงเรียนบ้านตลาดเขตรมิตราภที่ 105 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพนมทวน
- (5) โรงเรียนบ้านยาง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง
- กาญจนบุรี
- (6) โรงเรียนอนุบาลกาญจนบุรี สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองกาญจนบุรี
- (7) โรงเรียนวัดหินดาด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ
- ทองผาภูมิ
- (8) โรงเรียนบ้านแก่งจ้อ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ
- ไทรโยค
- (9) โรงเรียนบ้านห้วยทราย สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ
- หนองปรือ

สำหรับผู้สนใจแต่ไม่สะดวกในการเดินทาง ก็ได้จัดคลื่นวิทยุเป็นหลักทุกวันเสาร์ สัปดาห์แรกของเดือน ที่หน่วยงานนิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองกาญจนบุรี ซึ่งเป็นที่รวบรวมงานวิจัยไว้ด้วย

3) ในกรณีที่ครูสนใจทำงานวิจัย แต่ขัดข้องในการเขียนรายงาน 5 บท จัดการประชุมสัมมนาให้ครูเขียนรายงานการวิจัยหน้าเดียว ซึ่งได้รับความสนใจจากครูผู้สอนเป็นจำนวนมาก ถึง 513 คน ในเบื้องต้น ได้มอบหมายให้โรงเรียนอนุบาลกาญจนบุรี เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับการเขียนรายงานวิจัยหน้าเดียว

2.3.2.2 ส่งเสริมให้ครูได้มีการเผยแพร่การวิจัยในชั้นเรียน

จากการที่ครูผู้สอนมีความสนใจ และดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนเกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ประเภทวิชาการ แก้ปัญหา แบบฝึก หนังสืออ่านเพิ่มเติมขึ้นมากมาย สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี จึงได้จัดให้มีการแสดงผลงานวิจัยเพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงานของครูผู้สอนให้ผู้อื่นทราบและได้เก็บเกี่ยวไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาของตนเองโดยดำเนินการดังนี้

- 1) จัดนิทรรศการแสดงผลงานวิจัยของครูผู้สอน (ที่โรงเรียนอนุบาลกาญจนบุรี มีผู้เข้าร่วมชมกิจกรรมดังกล่าว 401 คน ในวันที่ 15-16 กันยายน 2544)
- 2) จัดเวทีนำเสนอผลงานวิจัยโดยผู้วิจัยที่ ห้องประชุมสำนักงาน

การประถมศึกษาอำเภอเมืองกาญจนบุรี ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างเพื่อนครูและ
ผู้สนใจทั่วไป

3) สนับสนุนให้ครูผู้สอนเผยแพร่ผลงานของตนเอง โดยจัดทำเป็น
แผ่นพับ จุลสาร ส่งไปยังเพื่อนครู และแจกในงานแสดงผลงานวิชาการ

4) สำนักงานวิจัยของครูผู้สอน มอบให้คลินิควิจัย สำนักงาน
การประถมศึกษาอำเภอเมืองกาญจนบุรี จำนวน 49 ชุด

2.3.2.3 ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ในการ
พัฒนาการเรียนการสอน

จากการที่ได้มีการแสดงผลงาน และจัดคลินิก ค้นคว้า ศึกษางานวิจัยทำให้
ครูผู้สอนได้พบเห็นนวัตกรรมมากมาย รวมทั้งสภาพปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาที่คล้ายกับ
สภาพที่เกิดขึ้นในห้องเรียนของตน ทำให้เกิดความคิดในการแก้ปัญหาขึ้น สามารถออกแบบการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูผู้สนใจสามารถขอสำเนา
งานวิจัย และนวัตกรรมเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาบทเรียน ได้ที่คลินิควิจัยที่ 3 หน่วยศึกษานิ
เทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองกาญจนบุรี การนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้
เป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนของตนเอง วิเคราะห์ได้ 3 รูปแบบ ดังนี้

- 1) นำนวัตกรรมของผู้วิจัยไปใช้โดยตรง กับนักเรียนที่มีข้อบกพร่อง
ทางการเรียน
- 2) นำแนวทางการสร้างนวัตกรรมไปปรับปรุงเพื่อใช้ให้เหมาะสมกับนักเรียน
- 3) คิดนวัตกรรมขึ้นใหม่ โดยการวิเคราะห์ข้อบกพร่องทางการเรียน
ของนักเรียน

2.3.3 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชน

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 มาตราที่ 25 ได้กำหนดว่า "รัฐต้องส่งเสริมการ
ดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์
หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์
การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ"

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี มีนโยบายสนับสนุนให้
โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดทุกโรงเรียน ได้ดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้
แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีในท้องถิ่นใกล้เคียงหรือในพื้นที่ของจังหวัดกาญจนบุรีเป็นแหล่งเรียนรู้
เช่น

- 1) ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถมี
ประสบการณ์ความสำเร็จในงานอาชีพและวัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือผู้นำในชุมชน เช่น การ
รำเหยอยของภูมิปัญญาชาวบ้านอำเภอพนมทวน การรำตงของภูมิปัญญาชาวบ้านอำเภอ

ศรีสวัสดิ์ เป็นต้น

2) แหล่งวิทยาการ ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียน ที่อ่านหนังสือของชุมชน/หมู่บ้านห้องวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องศูนย์สื่อประจำโรงเรียน

3) สถานประกอบการต่าง ๆ และสถานที่จริง เช่น โรงงานกระดาษ ตำบลวังศาลา โรงงานน้ำตาล อำเภอท่ามะกา โรงงานทอผ้า ตำบลหนองขาว โรงงานเจียรไนพลอยอำเภอปอพลอย โรงงานประกอบน้ำพริกแม่พะเยาว์ อำเภอพนมทวน ร้านซ่อมจักรยานยนต์ เป็นต้น

4) สภาพแวดล้อมธรรมชาติ เช่น น้ำตกและถ้ำต่าง ๆ สวนสัตว์ที่อำเภอปอพลอย สวนหินสมเด็จพระศรีนครินทร์อำเภอเมืองกาญจนบุรี อุทยานแห่งชาติ เขื่อนต่าง ๆ เป็นต้น

5) โบราณสถาน เช่น พระแท่นดงรัง/ และพงตึกอำเภอท่ามะกา ปราสาทเมืองสิงห์ อำเภอไทรโยค ด่านเจดีย์สามองค์ อำเภอสังขละบุรี สนามรบทุ่งลาดหญ้า อำเภอเมืองกาญจนบุรี เป็นต้น

6) สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ วารสาร หนังสืออ้างอิง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เป็นต้น

7) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุ โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ซีดี-รอม วีซีดี วีดีทัศน์ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) เป็นต้น

นอกจากสนับสนุนให้มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ แล้วยังมีการมอบหมายโรงเรียนและหน่วยงานในสังกัด ให้จัดทำทำเนียบแหล่งเรียนรู้ สำหรับโรงเรียน เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชนให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ตรง เรียนรู้ฝึกฝนกับภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ที่มีได้ด้วยตนเอง ให้มีการจัดทำเอกสารแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ โรงเรียน และกลุ่มโรงเรียน มีบางส่วนได้ส่งมารวบรวมไว้ที่ศูนย์ปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ไว้เป็นเอกสารอ้างอิงให้ผู้สนใจได้มาศึกษา ค้นคว้าได้ด้วยตนเอง

โดยสรุป การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ของจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้โดยให้ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ครูผู้สอนในสถานศึกษาได้รับการฝึกอบรม พัฒนาเกี่ยวกับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในเรื่องต่าง ๆ เช่น การจัดทำโครงการพัฒนาบุคลากรแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

4. การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้

จากการวิเคราะห์สาระสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และสาระสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ตามกรอบการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และได้ทบทวนวรรณกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้

หลักสูตรเป็นหลักและหัวใจของการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษา การจะทำให้การจัดการศึกษาดำเนินไปด้วยดี ทั้งแก่ตัวผู้เรียนเอง และช่วยครูผู้สอนได้มีทิศทางและสิ่งกำหนดในการสอน ครู ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงมีความจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความหมายของพัฒนา หลักสูตร กรอบแนวคิด หลักการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรแกนกลาง และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร เป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่มีอยู่เดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชา การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายใหม่ที่ได้กำหนดไว้ (Taba. 1962 : 454) เป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกลุ่มวิชา แผนหรือแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถจัดการเรียนรู้และประสบการณ์ต่างๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้ตามศักยภาพ (สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา. 2545 : 39) การแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ซึ่งอาจจะทำได้เพียงบางส่วนหรืออาจสร้างขึ้นมาใหม่ใช้แทนของเดิม ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ทั้งยังเป็นการตอบสนองความต้องการของนักเรียนและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (อดุลย์ เพียรเสมอ. 2539 : 39)

โดยสรุป การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่มีอยู่เดิมหรือทำการแก้ไขปรับปรุงในบางส่วนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น โดยมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ โครงสร้าง และวิธีการต่าง ๆ ตลอดจนเป้าหมาย และกระบวนการของหลักสูตร เพื่อให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน และสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

กรอบแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้

กรอบแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตรกำหนดไว้ โดยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ใน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้วิชาการ (ทักษะตามศาสตร์ต่าง ๆ) ด้านความรู้เกี่ยวกับงาน (ทักษะการ

ทำงาน) ด้านความรู้เกี่ยวกับชีวิต (ทักษะชีวิต) ทักษะทั้ง 3 ด้านนี้มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมไว้ทุกด้าน (สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา. 2545 : 39) และการจัดทำหลักสูตรต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หลักสูตรสถานศึกษาระดับต่าง ๆ ต้องมีความหลากหลาย ทั้งนี้ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมกับวัย และศักยภาพ สาระของหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม (กมล ภูประเสริฐ. 2544 : 25 – 26)

หลักการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้

การจะพัฒนาสิ่งใดก็ตามให้เป็นระบบจะต้องอยู่บนพื้นฐานที่สมเหตุสมผล ซึ่งเป็นหลักการในการพัฒนา โดยมีจุดเน้นที่วัตถุประสงค์และวิธีการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ ไทเลอร์ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2545 : 32 ; อ้างอิงจาก Tyler. 1959) ใช้หลักการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ในรูปของคำถาม 4 ข้อ คือ

1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรใดที่สถานศึกษาควรจัดให้กับผู้เรียน
2. ประสพการณ์ใดที่สถานศึกษาจะจัดให้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
3. ประสพการณ์เรียนรู้ต่าง ๆ จะจัดให้มีระบบระเบียบอย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างไร

อย่างไร

4. จะมีเกณฑ์ใดตัดสินได้ว่าจุดมุ่งหมายต่าง ๆ เหล่านั้นบรรลุแล้ว แม้ว่า ไทเลอร์จะยังยืนยันในคำถามทั้ง 4 ข้ออยู่ แต่ไทเลอร์ก็เปลี่ยนแปลงจุดเน้นของหลักการพัฒนาหลักสูตร คือ การเน้นบทบาทของผู้เรียนในกระบวนการเรียน และต้องการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วย และการเน้นการสอนความรู้รวบยอดนั้นควรจะรวมถึงความรู้ ซึ่งผู้เรียนได้รับจากนอกโรงเรียนด้วย ถ้าสิ่งนั้นมีความสัมพันธ์กับหลักสูตรที่เด็กได้เรียนอยู่

ขั้นตอนพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้

ทาบ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2545 : 35 ; อ้างอิงจาก Taba. 1962) ได้ให้ขั้นตอนในการออกแบบพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ เพื่อให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพไว้ 5 ขั้นตอน คือ

1. การวิเคราะห์ความต้องการ ในการพัฒนาหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง จะต้องเข้าใจวัตถุประสงค์ของสิ่งที่จะพัฒนาอย่างกระจ่างชัด ถ้าเราจะพัฒนาหลักสูตรสำหรับคนกลุ่มหนึ่ง

โดยเฉพาะ เราจะต้องรู้ถึงความต้องการแท้จริงของคนกลุ่มนั้น ถ้าคนกลุ่มนั้นเป็นผู้ที่จะต้องมีส่วนร่วมในกลุ่มผู้ผลิตของสังคม ก็จะต้องพิจารณาความต้องการของสังคมด้วย ดังนั้น ถ้าจะทำเนื้อหา หลักสูตรให้เฉพาะเจาะจงลงไปก็ต้องกำหนดหน้าที่ หรืองานที่แต่ละคนต้องรับผิดชอบให้เฉพาะเจาะจงลงไป ซึ่งผู้สร้างหลักสูตรจะต้องมีข้อมูลของงานโดยละเอียดและนำมาวิเคราะห์งานซึ่งอาจจะทำได้โดยวิธีการดังนี้ 1) แบบสอบถามที่ครอบคลุม 2) สังเกตการทำงานนั้นโดยตรง 3) สัมภาษณ์ผู้ทำงาน 4) การผสมผสานระหว่าง 3 วิธีดังกล่าว

การวิเคราะห์ความแตกต่างของงานที่เกี่ยวข้อง จะทำให้ทราบว่าความรู้ทักษะ เจตคติที่จำเป็นต่องานนั้น ๆ ซึ่งก็ต้องตามมาด้วยวัตถุประสงค์และเป้าหมายในรายวิชา

2. การตั้งวัตถุประสงค์ เมื่อรวบรวมข้อมูลได้ครบแล้ว ก็จะเริ่มตั้งวัตถุประสงค์ได้ การตั้งวัตถุประสงค์ต้องให้ครอบคลุมสิ่งที่วิเคราะห์ไว้แล้ว วัตถุประสงค์ที่ตั้ง จะต้องเป็นวัตถุประสงค์ทั่วไป ซึ่งสามารถนำมาเขียนเป็นวัตถุประสงค์เฉพาะได้

เมื่อตั้งวัตถุประสงค์แล้ว ก็ต้องคำนึงถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกให้ได้หรือปฏิบัติได้ การตั้งวัตถุประสงค์จะต้องสอดคล้องกับระดับความสามารถของ ผู้เรียน และสิ่งหนึ่งจะต้องให้ความสนใจด้วยคือ เรื่องของเครื่องมือ สิ่งอำนวยความสะดวก และกำหนดเวลาด้วย

3. การเลือกและจัดระบบเนื้อหา การเลือกเนื้อหาวิชาสำหรับวิชาใดวิชาหนึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้บรรลุเนื้อหาวิชา จะเป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางการศึกษาที่จะเชื่อมโยงเข้าสู่ตัวผู้เรียน เนื้อหาวิชาใดก็ตาม จะประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และเจตคติในหลักสูตรช่วงเทคนิคการศึกษา การวิเคราะห์งานจะช่วยเป็นแนวทางให้เนื้อหาเหมาะสมกับโปรแกรม นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงการวิเคราะห์ตัวผู้เรียนและสังคมด้วย การรวบรวมเนื้อหาจะช่วยให้หลักสูตรเป็นรูปร่างขึ้น แต่ก็ไม่ใช่สิ่งสุดท้ายที่จะสอน อาจจะมีเนื้อหาอื่นที่เพิ่มขึ้น หรือเนื้อหาอื่นที่จะนำไปสู่การพัฒนาบุคคล เช่น ในด้านคุณภาพและคุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความมานะพยายาม เป็นต้น

เรื่องที่จะสอนสามารถจัดหมวดหมู่ได้ 3 ระดับ คือ 1) เนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้และต้องเรียน 2) เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จำเป็นต้องเรียนเป็นสิ่งที่ควรเรียน 3) เนื้อหาที่อยากจะให้เรียนและผู้เรียนอยากเรียนอยากรู้

4. การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ได้เนื้อหาวิชาที่จะสอน ซึ่งถือได้ว่าสิ่งที่ทำให้เกิดผลแล้ว ก็มาถึงวิธีสอนเนื้อหาเหล่านั้น นั้นหมายถึง วิธีที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ อันที่จริง การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ ตลอดเวลาระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ของครูและผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม การที่จะได้รับผลจากการเรียนรู้จะต้องขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้เรียน สิ่งที่เขาทำก็คือสิ่งที่เขาเรียนรู้สำหรับเทคนิคศึกษานั้น ถ้าจุดประสงค์มุ่งเน้นพัฒนาทักษะก็ไม่จำเป็นต้องสอนการบรรยายมากนัก

5. การวัดและการประเมินผล การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ถ้าผู้เรียนได้เรียนรู้ผลความก้าวหน้าในการเรียนของเขา ดังนั้น การประเมินผลจึงเป็นเรื่องสำคัญมาก กระบวนการประเมินผลเป็นกระบวนการที่จำเป็นในการที่จะรู้ถึงจุดประสงค์ของการศึกษา รวมไปถึงกระบวนการเรียนการสอนด้วย ถ้าวัตถุประสงค์ทั่วไปของโปรแกรมการศึกษามีเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การประเมินผลก็ต้องประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง การให้ผลของการเรียนรู้ มิใช่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนที่จะเพิ่มความพยายามของเขา เท่านั้น แต่ยังมีผลต่อระบบโดยรวมด้วยเพราะสามารถทำให้ทันสมัย และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคม หลักสูตรจะเคลื่อนไหวไม่อยู่นิ่ง (Dynamics) ทันต่อเหตุการณ์

จากหลักการและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าว สถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษา ได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

แนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ มุ่งเน้นที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน และของสถานศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้น ซึ่งจุดหมายปลายทางของการปฏิรูปการเรียนรู้ ก็คือผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่ถูกต้องย่อมก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ผู้เรียน ต้องนำทางให้ผู้เรียนเป็นคนดี และการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ต้องทำให้ผู้เรียนเป็นผู้มีปัญญา ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จึงได้กำหนดกรอบแนวคิด เพื่อชี้แนะให้เยาวชนของชาติได้บรรลุจุดหมายปลายทางตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งถือว่าเป็นหลักสูตรแกนกลาง และเป็นกรอบทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ต่อไป

1. หลักสูตรแกนกลาง

เป็นหลักสูตรที่กำหนดเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และตระหนักสิ่งที่แสดงถึงความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและการศึกษาต่อ

กรมวิชาการ (2544ก : 4 – 8) ได้พัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ โดยกำหนดให้เป็นหลักสูตรแกนกลางในการพัฒนาการศึกษาของชาติ และประกาศใช้เป็นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ดังรายละเอียดสาระสำคัญของหลักสูตรดังนี้

(1) หลักการ เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายของการศึกษาของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะต้องได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

(2) จุดมุ่งหมาย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ

(3) โครงสร้าง เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดมุ่งหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องมีแนวทางปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ระดับช่วงชั้น กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนดังนี้ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3) ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6) ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)

2. สาระการเรียนรู้ มี 8 กลุ่มสาระ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้ผู้เรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนี้ มี 2 กิจกรรม คือ

3.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนา ศักยภาพของตนเสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

3.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจรตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

(4) การกำหนดรูปแบบวิธีการและเกณฑ์การตัดสิน การวัดและการประเมินผล และเอกสารหลักฐานการศึกษา การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งใช้เวลาประมาณ 12 ปี ผู้เรียนสามารถจบการศึกษาได้ 2 ช่วง คือ จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ถือว่าจบการศึกษาภาคบังคับ และจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งถือว่าจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เกณฑ์การจบการศึกษาภาคบังคับ คือ ช่วงชั้นที่ 1 – 3

1. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
2. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
3. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
4. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

เกณฑ์การจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ช่วงชั้นที่ 4

1. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้หน่วยกิตครบตามหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนด และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
2. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
3. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
4. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมิน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

เอกสารหลักฐานการศึกษา

สถานศึกษาต้องพิจารณาจัดทำเอกสารการประเมินผลการเรียนเพื่อใช้ประกอบการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผลการเรียนตามที่เห็นสมควร เช่น เอกสารแสดงผลการเรียนรู้ของผู้เรียน แบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในรายวิชาต่าง ๆ แบบรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคล ระเบียบสะสมแสดงผลการพัฒนาในด้านต่าง ๆ และแบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นต้น

จากการศึกษาหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งถือว่าเป็นหลักสูตรแม่บท ที่ได้จัดทำขึ้นมา เพื่อให้สถานศึกษานำไปเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

2. หลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษา เป็นแหล่งของการแสวงหาความรู้ จึงต้องมีหลักสูตรเป็นของตนเอง ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการ

ศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น แนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด ให้อิสระสถานศึกษาเป็นผู้จัดทำหลักสูตรเอง ตามกรอบที่ได้กำหนดไว้ และมีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการสถานศึกษา ยืดหยุ่นในการที่จะให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน เลือกแนวทางการดำเนินชีวิตของตนเอง

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการจัดเนื้อหาสาระตามกรอบสาระการเรียนรู้และจัดทำขึ้นโดยบูรณาการหลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรท้องถิ่นที่มีองค์ความรู้ตามสภาพชุมชน สังคม ภูมิปัญญา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545 : 39 – 40)

ความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

กรมวิชาการ (2543 : 14) ได้ให้ความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

1. การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากชีวิตจริงของตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ และดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข
2. ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 27 วรรค 2 กำหนดให้สถานศึกษามีหน้าที่ในการจัดทำสาระของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

กรมวิชาการ (2545ก : 30 – 34) ได้กำหนดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรดังต่อไปนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย

สถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์เพื่่อมองอนาคตว่า โลกและสังคมรอบ ๆ จะเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร และสถานศึกษาจะต้องปรับตัว ปรับหลักสูตรอย่างไร จึงจะพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับยุคสมัย ในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ ซึ่งทำได้โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้เรียน ภาคธุรกิจ ภาครัฐในชุมชน ร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษาแสดงความประสงค์อันสูงส่งหรือวิสัยทัศน์ที่ปรารถนาให้สถานศึกษา เป็นสถาบันพัฒนาผู้เรียนที่มีพันธกิจหรือภาระหน้าที่ร่วมกันในการกำหนดงานหลักที่สำคัญ ๆ ของสถานศึกษาพร้อมด้วยเป้าหมาย แผนปฏิบัติการ และการติดตามผล ตลอดจนจัดทำรายงานแจ้งสาธารณชน และส่งผลย้อนกลับให้สถานศึกษา เพื่อการปฏิบัติงานที่เหมาะสมตามหลักสูตรของสถานศึกษา และจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติที่กำหนดไว้

การกำหนดวิสัยทัศน์ เป็นการแสดงเจตนารมณ์ อุดมการณ์ หลักการ ความเชื่อ อนาคตที่พึงประสงค์ และเป็นการคิดไปข้างหน้า อย่างมีเอกลักษณ์ ภารกิจเป็นการแสดงวิธิดำเนินการของสถานศึกษา เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์และนำไปสู่การวางแผนปฏิบัติต่อไป ส่วนเป้าหมายเป็นการกำหนดความคาดหวังด้านคุณภาพที่เกิดกับ

ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่สถานศึกษากำหนด และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 นอกจากนั้นสถานศึกษาต้องร่วมกับชุมชน กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

2. การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

จากวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ สถานศึกษาจะต้องจัดทำโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งกำหนดสาระการเรียนรู้ และเวลาเรียนไว้อย่างชัดเจน เพื่อสถานศึกษาจะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ และเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย

- สาระการเรียนรู้ / ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายวิชา หน่วยการเรียนรู้
- ครบ 8 กลุ่มสาระรายปีหรือรายภาค ทั้งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและเพิ่มเติมตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น
- มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียน
 - เวลาแต่ละกลุ่มสาระ หน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรายปีหรือรายภาค

3. การจัดทำสาระของหลักสูตรมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยศึกษาวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เพื่อให้เห็นภาพของสาระการเรียนรู้สำคัญ ๆ

3.2 การจัดทำสาระการเรียนรู้ช่วงชั้น นำมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น แต่ละสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้มาวิเคราะห์และจัดทำสาระการเรียนรู้ช่วงชั้น โดยนำคำสำคัญหรือข้อความสำคัญที่บ่งชี้ความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม มาเขียนขยายความเป็นสาระการเรียนรู้ที่ชัดเจน

3.3 การจัดทำสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค นำสาระการเรียนรู้ช่วงชั้น (ในข้อ 3.2) มาจัดทำสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค ให้พิจารณาว่า สาระการเรียนรู้ที่เรียนก่อนจะเป็นพื้นฐานของสาระการเรียนรู้ที่เรียนหลังและมีความต่อเนื่องของเนื้อหาสาระ และเป็นสาระการเรียนรู้ที่มีความยากง่ายเป็นลำดับขั้น ส่วนสาระการเรียนรู้ในแต่ละปีจะต้องเป็นสาระการเรียนรู้ที่อาจจะซ้ำกันได้ แต่เนื้อหาที่จะฝึกทักษะจะมีเนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ที่ยากขึ้น

ซับซ้อนขึ้นตามลำดับและเป็นสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถและวัยของผู้เรียน

กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต สำหรับสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค ดังนี้

- ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 – 3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4 – 6) และช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 – 3) กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายปีและกำหนดจำนวนคาบเวลาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้

- ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 – 6) กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายภาค และกำหนดจำนวนหน่วยกิตให้เหมาะสม สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้

ในการกำหนดจำนวนหน่วยกิตของสาระการเรียนรู้รายภาคสำหรับช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6) ใช้เกณฑ์การพิจารณาที่ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

สำหรับสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดทำเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นวิชาเฉพาะของสายอาชีพหรือโปรแกรมเฉพาะทางอื่นๆ ใช้เกณฑ์การพิจารณา คือ สาระการเรียนรู้ที่ใช้เวลาจัดการเรียนรู้อยู่ระหว่าง 40 – 60 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต ทั้งนี้สถานศึกษาสามารถได้ตามความเหมาะสมและใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน

3.4 การจัดทำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นรายปีหรือรายภาค ให้พิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค (ข้อ 3.3) จัดทำเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค โดยให้สัมพันธ์กับสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค จะต้องประกอบด้วยคำที่บ่งบอกสมรรถภาพ ความรู้ กระบวนการ ทักษะคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และภาระงานที่ผู้เรียนจะต้องทำหรือร่องรอยการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้

3.5 การตรวจสอบผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคกับสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค ให้นำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของแต่ละชั้นปีกับสาระการเรียนรู้แต่ละชั้นปี ตรวจสอบความสอดคล้องและความสัมพันธ์กันในแต่ละข้อ

3.6 การจัดทำคำอธิบายรายวิชา ให้นำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้แต่ละชั้นปีจัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยกำหนดชื่อรายวิชา รหัสวิชา ชั้นปี จำนวนชั่วโมงการสอนตลอดปีหรือตลอดภาคเรียน และจำนวนชั่วโมงสอนแต่ละสัปดาห์ การตั้งชื่อวิชาควรตั้งชื่อวิชาสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ จุดประสงค์ของวิชา เป้าหมายของวิชา และตั้งชื่อวิชาให้น่าสนใจ น่าเรียน การเขียนคำอธิบายรายวิชาให้แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนแรกเป็นผลการเรียนรู้ การเขียนคำอธิบายรายวิชาหรือสาระการเรียนรู้ให้เขียนแสดงหัวข้อที่จะสอนและรายละเอียดของหัวข้อ แต่ละหัวข้อจะเรียงลำดับความยากง่าย และความเชื่อมโยงของสาระการเรียนรู้ โดยเขียนเป็นความเรียงแต่ละสาระ หรือสามารถเขียนคำอธิบายรายวิชาได้หลาย

รูปแบบ

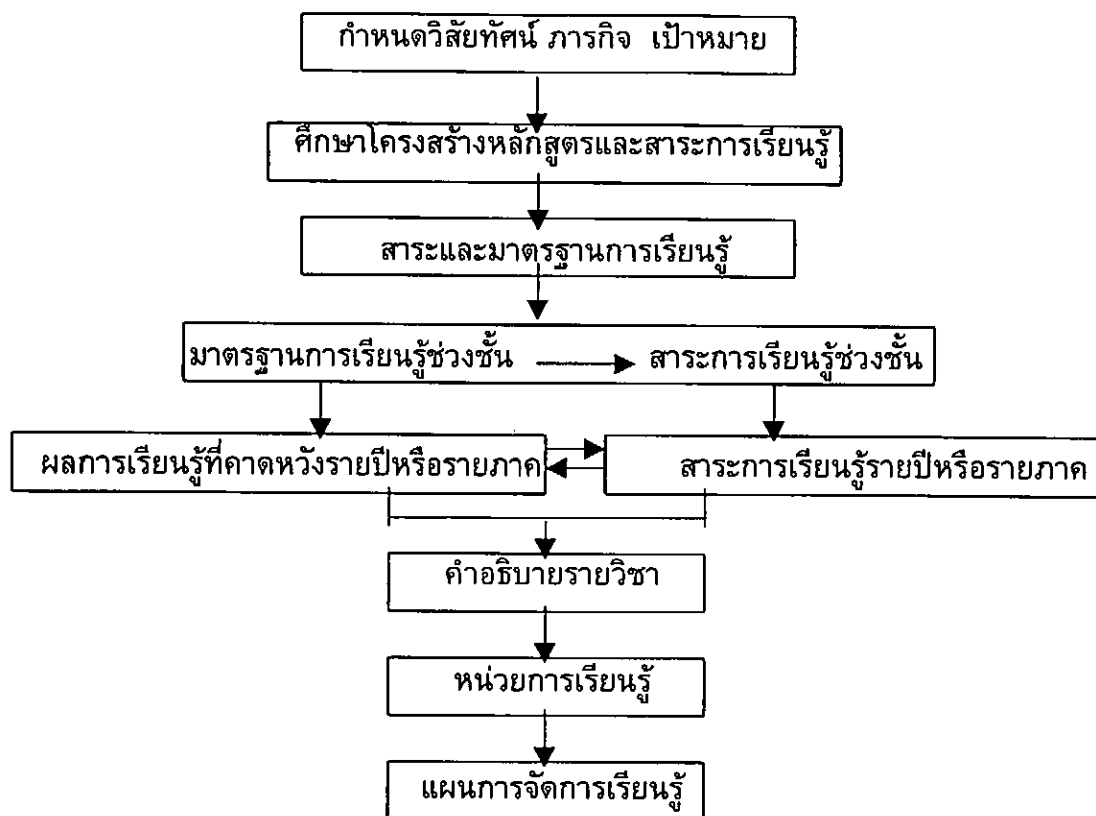
3.7 จัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยการนำเอาสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาคที่กำหนดไว้ไปบูรณาการจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ย่อยๆ เพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ และผู้เรียนได้เรียนรู้ในลักษณะองค์รวม หน่วยการเรียนรู้ แต่ละหน่วยประกอบด้วยผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสาระการเรียนรู้ และจำนวนเวลาสำหรับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อเรียนครบทุกหน่วยย่อยแล้ว ผู้เรียนสามารถบรรลุตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคของทุกวิชา

ในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ อาจบูรณาการทั้งภายในและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือเป็นการบูรณาการเฉพาะเรื่องตามลักษณะสาระการเรียนรู้ หรือเป็นการบูรณาการ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน โดยพิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้สำหรับหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติโครงการอย่างน้อย 1 โครงการ

3.8 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ นำหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้จากผลการเรียนรู้ของแต่ละหน่วย จัดทำสาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กระบวนการวัดและประเมินผล แหล่งการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จะเป็นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องเชื่อมโยงจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นทักษะกระบวนการและเจตคติเข้าด้วยกัน และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ จะออกแบบเน้นเนื้อหา หรือบูรณาการเป็นหน่วยเรื่อง (Thematic Unit) หรือเป็นสหวิทยาการ หรือจัดเป็นรูปแบบโครงการโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ กำหนดแนวทางการวัดประเมินผล รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ หนังสือที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนกันควา

การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ อาจจัดทำเป็นรายชั่วโมง เพื่อให้ครูนำไปใช้ในชั้นเรียนและบันทึกผลการสอนเพื่อนำไปสู่การวิจัยและปรับปรุงหลักสูตรสัน ๆ หรืออาจจัดทำเป็นแผนการเรียนรู้เป็นหน่วยการเรียนรู้ใหญ่ เพื่อให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เป็นรายชั่วโมงก็ได้

จากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น สรุปเป็นภาพประกอบ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ของสถานศึกษา ได้ดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 กระบวนการการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ของสถานศึกษา
ที่มา : กรมวิชาการ. (2545 ก). เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.
2544 แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. หน้า 34.

การพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ เป็นการกำหนดแบบแผนหรือแนวทาง หรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษา เพราะการพัฒนาหลักสูตร คือ การปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่มีอยู่เดิมให้ดีขึ้น ดำเนินการเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยผู้บริหาร ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง และชุมชน ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา จัดทำเป็นธรรมนูญโรงเรียน จัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ การจัดทำสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นโดยนำคำสำคัญหรือข้อความสำคัญที่บ่งชี้ความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มาเขียนขยายความเป็นสาระการเรียนรู้ที่ชัดเจน นำสาระช่วงชั้นมาจัดทำสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค กำหนดผลและตรวจสอบการเรียนรู้ที่

คาดหวังเป็นรายปีหรือรายภาค จัดทำคำอธิบายรายวิชาโดยการกำหนดชื่อ รายวิชา รหัสวิชา ชั้นปี จำนวนชั่วโมงสอนแต่ละสัปดาห์ จัดทำหน่วยการเรียนรู้ และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ จัดทำสาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้เด็กนักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ในลำดับต่อไป

4.2 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (กรมวิชาการ. 2545ก : 2) เพื่อให้การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ประสบผลสำเร็จเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ครู และผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจความหมาย แนวคิด หลักการ และการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความหมายของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด เป็นการกำหนดจุดหมาย สาระ กิจกรรม แหล่งความรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลที่มุ่งพัฒนาคนและชีวิต ให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ตามความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความ ต้องการของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 19) ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเอง และได้พัฒนาศักยภาพของตนเองได้เต็มที่ (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2542 : 4) การเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เรียนรู้อย่างมีความสุข ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพรอบด้านสมดุล มีทักษะการแสวงหาความรู้ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ (สำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ. 2544 : บทนำ) ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน เน้นการมีส่วนร่วม มีการทำงานที่เป็นระบบและสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข (สุบิน ณ อัมพร. 2545 : 19)

ดังนั้น การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญ หมายถึง การจัดการเรียน การสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้สอดคล้องกับความสามารถและความ ต้องการของตนเอง และได้พัฒนาศักยภาพของตนเองได้เต็มที่ ทั้งสามารถเรียนรู้ จากการลงมือปฏิบัติจริง มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย จนสามารถสร้าง องค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

แนวคิดการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้มีนักวิชาการและหน่วยงาน ทางการศึกษาให้แนวคิดในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไว้ดังนี้

สมน อมรวิวัฒน์ (2541 : 5) ได้กล่าวถึงแนวคิดใหม่ของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานของกระบวนการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

1. แก่นแท้ของการเรียนการสอน คือ การเรียนรู้ของผู้เรียน
2. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่ง ทุกเวลา ต่อเนื่องยาวนานตลอดชีวิต
3. ศรัทธาเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่สุดของการเรียนรู้
4. ผู้เรียนเรียนรู้ได้จากการสัมผัสและสัมผัส
5. สาระที่สมมูลเกิดจากการเรียนรู้ คือ ความรู้ ความคิด ความสามารถของ

ความดี

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 24) ได้นำเสนอหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนจากเดิม ที่ครูเป็นศูนย์กลางบอกความรู้และ ควบคุม กิจกรรม มาเป็นเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจอย่างหลากหลาย สนุกสนาน ทำท่าย และมีความเข้าใจ อย่างมีชีวิตชีวาต่อเนื่องและยั่งยืน

ประเวศ วะสี (2542 : 8) กล่าวว่า ต้องปฏิรูปการศึกษา ให้เกิดความเข้มแข็งทางปัญญา โดยเฉพาะการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งเปลี่ยนแปลงจากการเอาวิชาเป็นตัวตั้งมาเอาชีวิตและสังคมเป็นตัวตั้ง โดยต้องเริ่มจากหลักการเรียนรู้แบบ พุทธศาสนา คือ การเรียนรู้แบบวิถีชีวิต วิถีชีวิต คือการเรียนรู้ไม่แยกกัน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 31-33) ได้กำหนดแนวคิดการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ที่จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนสำคัญที่สุด เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ลักษณะ คือ

1. การเรียนรู้อย่างมีความสุข : เรียนรู้อย่างสันติด้วยกันทั่วทุกคน

เป็นสภาพของการจัดการเรียนการสอนในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย มีอิสระ ยอมรับความแตกต่างของบุคคล มีหลากหลายวิธีในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์แห่งความสำเร็จ และได้พัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ซึ่งมีแนวทางสำคัญ คือ บทเรียนต้องเป็นเรื่องใกล้ตัว มีความหมาย มีประโยชน์ กิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีความหลากหลาย สื่อการเรียนต้องน่าสนใจ การประเมินผล มุ่งเน้นตามศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนต้องแสดงออกอย่างนุ่มนวล เป็นมิตร มีเมตตา อบอุ่น เข้าใจและยอมรับกันและกัน ให้กำลังใจเกื้อหนุนกัน

2. การเรียนรู้แบบองค์รวม : การบูรณาการสาระและกระบวนการเรียนรู้

เป็นการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างสัมพันธ์ เชื่อมโยงต่อเนื่องกลมกลืนกันทั้งในเรื่องใกล้ตัวในท้องถิ่นสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่ ทั้งเรื่องของท้องถิ่น เรื่องของสากล การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มต่าง ๆ ที่เกิดในสังคมโลกซึ่งมีผลทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเรื่องที่เรียนรู้

อย่างชัดเจนลึกซึ้งครอบคลุม มีความหมายต่อการนำไปใช้ในการดำรงชีวิตและแก้ปัญหาสภาพสังคม

3. การเรียนรู้จากการคิดและการปฏิบัติจริง : เรียนโดยใช้สมองและสองมือ

เป็นความสามารถของสมองในการประมวลข้อมูลความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่เป็นความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม สอดคล้องกัน เมื่อได้คิดแล้วก็ต้องนำไปปฏิบัติจริง จึงจะเกิดการเรียนรู้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ การจัดการเรียนให้ฝึกคิดและปฏิบัติจริงนี้ ต้องฝึกจากประสบการณ์ตรงจากแหล่งความรู้ สื่อ เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวต่าง ๆ ด้วยการใช้สังเกตอย่างรอบคอบ ปฏิบัติอย่างจริงจัง และสรุปผลเป็นองค์ความรู้แก่ตนเอง

4. การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น : เรียนร่วมกัน รู้ร่วมกัน

เป็นกระบวนการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กัน โดยมีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ วัฒนธรรม อารมณ์และสังคมร่วมกัน ทำให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นการปลูกฝังคุณธรรมที่ดีงาม การทำงานร่วมกันทำให้พัฒนาทั้งทักษะทางสังคม และทักษะการทำงานที่ดีด้วย

5. การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง : เรียนอย่างไรใครควรพบทวน

ตนเองรอบด้าน

เป็นการรับรู้อิสราการเรียนรู้และความถนัดของตนเอง เน้นการเรียนรู้ กระบวนการว่า การเรียนรู้แต่ละครั้งเกิดขึ้นได้อย่างไร เรียนด้วยวิธีการอะไร มีขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบอย่างไร โดยเปิดโอกาสและจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์ ประเมินจุดดี จุดด้อย และปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ของตนเองเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสม พร้อมทั้งจะนำไปใช้ในการเรียนรู้ครั้งต่อไป

ดังนั้นแนวคิดการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยเปลี่ยนจากการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง มาเป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองต้องการ และสนใจที่จะเรียนรู้ หรือเรียนรู้ในเรื่องที่ตนถนัด การเรียนรู้จากการคิดและการปฏิบัติจริง สามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งอาจเรียกวิธีการนี้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด

หลักการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ซึ่งหมายถึงในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้คิดเอง ปฏิบัติเอง และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหรือแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต โดยครูเป็นผู้วางแผนร่วมกับผู้เรียน จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ กระตุ้น ทำทนาย

ให้กำลังใจ ช่วยแก้ปัญหาและชี้แนะแนวทางการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 83)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2544 : 1) ได้เสนอหลักการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้ 1) ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ 2) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา และต่อเนื่องตลอดชีวิต 3) ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่มีความหมาย สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ 4) ผู้เรียนเรียนรู้จากการได้คิด ปฏิบัติจริงและสรุปความรู้ด้วยตนเอง และ 5) ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและร่วมมือในการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ

เกษม วัฒนชัย (2545 : 14 – 15) ได้กล่าวถึง หลักการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้ 1) บุคคลที่จะเรียนรู้ได้ดีขึ้น เมื่อสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้ หรือประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ก่อนแล้ว 2) บุคคลจะเรียนรู้ได้เฉพาะในสิ่งที่เขาสนใจที่จะเรียนเขาต้องอยากเรียน 3) พัฒนาแนวคิดไปพร้อม ๆ กับกระบวนการเรียนรู้ จะช่วยสร้างมโนภาพในใจแก่ผู้เรียน ซึ่งเชื่อมโยงกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวผู้เรียน และ 4) การเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดคือการเรียนรู้ในวิธีการ และกลไกของการเรียนรู้ พัฒนาตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

หลักการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดการจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (สุภักษร อินทร. 2545 : 22 – 23)

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ให้มีการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
5. ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้
6. ผู้เรียนและผู้สอนเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอน และ แหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ
7. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

ดังนั้นหลักการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดังกล่าว พอจะสรุปได้ดังนี้ 1) ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงต้องจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศ สื่อ แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้หลากหลาย เพื่อเอื้อต่อความสามารถของแต่ละบุคคล ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามศักยภาพของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ และเป็นการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อันก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

2) การจัดการเรียนรู้ มุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงต้องจัดให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ มีนิสัยรักการเรียนรู้ และเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

การดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา

เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนได้ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ประสบผลสำเร็จ นักวิชาการศึกษา และคณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 29 - 38) ได้นำเสนอแนวทางการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา ได้แก่ การสำรวจความต้องการ การเตรียมการ การดำเนินการเรียนรู้ การประเมินผล และการสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1) การสำรวจความต้องการ

เป็นการศึกษาธรรมชาติ และกำหนดความต้องการของผู้เรียนโดย การซักถาม สังเกต สัมภาษณ์ พูดคุย หรือทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อสร้าง/กระตุ้น ความสนใจสำรวจความสนใจ และพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียนรายบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 29 - 30) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบชิปปาโมเดล ในขั้นการสำรวจความต้องการ เป็นขั้นของการทบทวนความรู้เดิมของผู้เรียนในเรื่องที่จะเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม (ทิศนา ขัมมณี. 2545 : 281) เป็นการสำรวจความสนใจของผู้เรียน และสำรวจพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียนเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน (ราตรี อินกัน. 2545 : 24) ก่อนดำเนินการสอน ครูผู้สอนจะต้องทราบข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ทั้งด้านส่วนตัวและด้านความรู้เดิมของนักเรียน พร้อมทั้งความต้องการและความสนใจในเรื่องที่จะเรียนเป็นเบื้องต้น เพื่อช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ (สุภาพรณ์ แก่นทอง. 2545 : 12)

ดังนั้นการสำรวจความต้องการของผู้เรียน เป็นการศึกษาความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนรายบุคคล ทั้งด้านส่วนตัว และความรู้พื้นฐานเดิมโดยการซักถาม สังเกต สัมภาษณ์ พูดคุย หรือทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และให้สนองความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงจะเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

2) การเตรียมการ

ครูต้องเตรียมศึกษาสาระเนื้อหาวิชาในหลักสูตรและจุดประสงค์ของการเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ว่าหลักสูตรต้องการอะไร แต่ไหน มีจุดประสงค์ของการเรียนรู้อย่างไร และทำไมจึงต้องการอย่างนั้น เพื่อการวางแผนจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ให้มีความต่อเนื่อง เชื่อมโยงกัน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตจริง และให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงให้มากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 31) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบชิปปาโมเดล ในขั้นการเตรียมการ เป็นขั้นของการแสวงหาความรู้ใหม่ ขั้นนี้เป็นการแสวงหาข้อมูล โดยครูจัดเตรียมข้อมูลมาให้หรือ บอกแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนไปแสวงหาได้ (ทิตนา แคมมณี. 2545 : 281) เตรียมองค์ประกอบอื่น ที่เอื้อต่อการเรียนรู้เช่น สื่อ ใบงาน ใบความรู้ อุปกรณ์ แหล่งข้อมูล ตลอดจนแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ (ราตรี อินกัน. 2545 : 24) เตรียมแหล่งข้อมูล เมื่อครูมิใช่ผู้บอกเล่ามวลความรู้ อีกต่อไป ครูจึงต้องเตรียมแหล่งข้อมูลความรู้แก่ผู้เรียน ทั้งในรูปแบบของสื่อการเรียน ใบความรู้ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะใช้ประกอบกิจกรรมในห้องเรียน หรือศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ศูนย์วิทยบริการ ศูนย์สื่อห้องสมุด ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องปฏิบัติการวิชาต่าง ๆ ในสถานศึกษา ทั้งนี้รวมไปถึงเรียนแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาด้วย (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2542 : 13).วางแผนการสอน บทบาทของครูก่อนการเรียนการสอนทุกครั้ง คือการวางแผนการจัดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด จะวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ได้สาระสำคัญและเนื้อหาข้อความรู้ อันจะนำไปสู่การออกแบบการเรียนรู้ที่จะเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ (ราตรี อินกัน. 2545 : 24) เตรียมกิจกรรมการสอน ครูต้องวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยครูจะทำหน้าที่เป็นผู้จัดการที่กำหนดบทบาทในการเรียนรู้ และความรับผิดชอบแก่ผู้เรียนให้เขาได้ทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสามารถและความสนใจของแต่ละคน (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2542 : 13)

นอกจากนี้เพ็ญประภา ยาไธสง (2545 : 16) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ ขั้นเตรียมการ ดังนี้ 1) แนะนำทักษะในการเรียนรู้ และฝึกทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับทำกิจกรรม 2) จัดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย 3) แนะนำการทำงานกลุ่ม บทบาท และหน้าที่ของสมาชิกภายในกลุ่ม 4) แจ้งจุดประสงค์ของบทเรียนและทำกิจกรรมร่วมกัน

บทบาทในการเตรียมการอีกประการหนึ่ง คือการเตรียมวัดและประเมินผล การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยการวัดให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้และวัดให้ครอบคลุมทั้งในส่วน ของกระบวนการและผลงานที่เกิดขึ้นทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย โดยการเตรียมวิธีการวัดและเครื่องมือวัดให้พร้อมก่อนทุกครั้ง (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2542 : 13)

ดังนั้น การเตรียมการก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการเตรียมความพร้อมของครูในด้านหลักสูตร เนื้อหาสาระการเรียนรู้ สื่อ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนเตรียมการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้

3) การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

- การนำเข้าสูบทเรียน ขั้นนี้ครูควรใช้ประเด็นคำถาม สถานการณ์หรือกิจกรรมที่กระตุ้นหรือท้าทายให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยใคร่รู้ ครูควรเป็นกัลยาณมิตรของผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณครู คือ เพื่อนที่ช่วยเหลือเขาได้ในทุกเรื่อง ครูต้องรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลเป็นอย่างดี เพื่อใช้ความถนัด ความสนใจ สไตล์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็น จุดกระตุ้นศักยภาพของแต่ละบุคคล และดึงดูดให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นและเต็มใจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 32) ศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล และความรู้ใหม่และเชื่อมโยงกับความรู้เดิม ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจกับข้อมูล/ประสบการณ์ใหม่ โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ด้วยตนเอง เช่น การใช้กระบวนการคิดและกระบวนการกลุ่มในการอภิปรายและสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลนั้น ซึ่งอาจจะอาศัยการเชื่อมโยงกับความรู้เดิม (ทิตนา แชมมณี. 2545 : 281)

- ขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูเป็นบุคคลที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ มุ่งจัดกิจกรรม และสร้างบรรยากาศที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต โดยใช้สื่อที่หลากหลายในลักษณะขององค์รวมที่เหมาะสมกับความสามารถในการเรียนรู้ และความสนใจของผู้เรียน คำนึงถึงการใช้สมองทุกส่วน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเสนอกิจกรรม และลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน สรุปความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทั้งสมาชิกภายในกลุ่ม และสมาชิกระหว่างกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีแสวงหาความรู้ การเรียนการสอน พยายามเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมภายนอกตามธรรมชาติให้มากที่สุด เด็ก ๆ จะได้เคลื่อนไหวอย่างสนุกสนานและเรียนรู้ไปพร้อมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 34) แลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม เป็นขั้นที่ผู้เรียนอาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของผู้อื่นไปพร้อม ๆ กัน (ทิตนา แชมมณี . 2545 : 281)

- ขั้นวิเคราะห์ อภิปรายผลงาน/องค์ความรู้ที่สรุปได้จากกิจกรรม การเรียนรู้ ครูและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายผลที่เกิดจากกิจกรรมการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดการค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้สังเกต เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับให้องค์ความรู้ที่ได้รับชัดเจน เป็นการเสริมแรงและกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจ การค้นหาความรู้ต่อไป(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 34) สรุปและจัดระเบียบ

ความรู้ เป็นขั้นของการสรุปความรู้ที่ได้รับทั้งหมดทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่ และจัดสิ่งที่เรียนรู้ให้เป็นระเบียบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ง่าย (ทิตนา เขมมณี, 2545 : 281)

ส่วนราตรี อินกัน (2545 : 8 – 9) ได้เสนอการดำเนินการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในขั้นการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง โดยพยายามจัดการเรียนการสอนที่ยึดการค้นพบด้วยตนเองเป็นวิธีการสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เพราะการค้นพบความจริงใด ๆ ด้วยตนเอง ผู้เรียนมักจะจดจำได้ดีและมีความหมายโดยตรงต่อผู้เรียน รวมทั้งเกิดความคงทนของความรู้

2. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและกลุ่ม โดยยึดกลุ่มเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกลุ่มได้พูดคุย ปรัชญาหรือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น และจะปรับตัวให้สามารถอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้

3. เน้นกระบวนการ ควบคู่ไปกับผลงาน โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดผลงาน มิใช่มุ่งจะพิจารณาถึงผลงานเพียงแต่อย่างเดียว ทั้งนี้เพราะประสิทธิภาพของผลงานขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของกระบวนการ

สำหรับหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2542 : 14 -15) ได้เสนอบทบาทของครูในการกำหนด ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูผู้สอนจะต้องดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน ซึ่งจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรเป็นกิจกรรมลักษณะต่อไปนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนพยายาม จัดการเรียนการสอนที่ยึดการค้นพบด้วยตนเองเป็นวิธีการสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เพราะการค้นพบความจริงใด ๆ ด้วยตนเองนั้น ผู้เรียนมักจะจดจำได้ดี และมีความหมายโดยตรงต่อผู้เรียน รวมทั้งจดจำได้นาน

2. ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและกลุ่มโดย ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกลุ่ม ได้พูดคุย ปรัชญาหรือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น และจะปรับตัวให้สามารถอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้

3. ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาเข้ามาร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างทั่วถึงและมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การที่ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้กระทำจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมและกระตือรือร้นที่จะเรียนอย่างมีชีวิตชีวา กิจกรรมที่จัดจึงควรเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะดังนี้

3.1 ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเป็นระยะ ๆ
เหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน

3.2 มีประเด็นท้าทายให้ผู้เรียนได้คิด เป็นประเด็นที่ไม่ยากหรือง่ายเกินไป
เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดหรือลงมือทำเรื่องใด
เรื่องหนึ่ง

3.3 ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว

3.4 ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียน เกี่ยวข้องกับชีวิตประสพ
การณ์และความเป็นจริงของผู้เรียน

4. เน้นกระบวนการควบคู่ไปกับผลงาน โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิด
วิเคราะห์ถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดผลงาน มิใช่มุ่งพิจารณาถึงผลงานแต่เพียงอย่างเดียว
ทั้งนี้เพราะประสิทธิภาพของผลงานขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของกระบวนการ

5. เน้นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้หรือใช้ในชีวิตประจำวัน โดยให้ผู้เรียน
ได้มีโอกาสคิดหาแนวทางที่จะนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน พยายามส่งเสริมให้เกิดการ
ปฏิบัติจริง และพยายามติดตามผลการปฏิบัติของผู้เรียน

ดังนั้น การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง
เพราะเป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนนำกิจกรรมจากการวางแผนการเรียนรู้ไปสู่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้
เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ มีเทคนิค และกระบวนการใน
การจัดกิจกรรม เช่น การนำเข้าสู่บทเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์
แหล่งเรียนรู้ การวิเคราะห์/อภิปรายผลงาน/สร้างองค์ความรู้ และสรุปความรู้ที่นักเรียนได้
เรียนรู้มา

4) การประเมินผล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดสาระพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการประเมินผู้เรียนไว้ใน
มาตรา 26 คือ ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผลผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของ
ผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่
ไปกับกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา
(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 15) ดังนั้นสถานศึกษาจึงจำเป็นต้อง
ดำเนินการให้สอดคล้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีนักวิชาการ
และหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้แนวทางการประเมินผลไว้ ดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543 : 35) ได้นำเสนอ การ
ประเมินผลความสำเร็จของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดนั้น เป็นการประเมิน
ซึ่งมุ่งเน้นผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญในสาระและจุดเน้น การประเมินผลเกี่ยวกับ
พัฒนาการเรียนของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการร่วมกิจกรรมการ

เรียนรู้ และการทดสอบเพื่อพัฒนาและค้นหาศักยภาพ จุดเด่น จุดด้อยของผู้เรียน และตรวจสอบว่ากระบวนการเรียนรู้ ได้พัฒนาตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ อีกทั้งผลการเรียนของผู้เรียนจะเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครูด้วย ดังนั้น การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องวัดประเมินผลให้ครอบคลุมทุกด้านทั้งในส่วนของกระบวนการและผลงาน ทั้งด้านความรู้ ด้านความรู้สึก และทักษะการแสดงออกทุกด้าน และประเมินตามสภาพจริง ซึ่งในการประเมินผลสามารถประเมินระหว่างการเรียนรู้ การสอน และประเมินสรุปรวม

ขั้นตอนการประเมินผล

การประเมินผลมีขั้นตอน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ. 2543 : 36)

- กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการประเมิน
- พิจารณาขอบเขต เกณฑ์ วิธีการและสิ่งที่จะประเมิน
- พิจารณากำหนดองค์ประกอบ และผู้ประเมินว่าใครบ้างที่จะประเมิน เช่น นักเรียนประเมินตนเอง เพื่อนนักเรียน ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ชุมชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
- เลือกใช้เทคนิคและเครื่องมือในการประเมินที่หลากหลาย
เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ และเกณฑ์ในการประเมิน เช่น การทดสอบ การสัมภาษณ์ การบันทึกพฤติกรรม แบบสำรวจความคิดเห็น บันทึกจากผู้ที่เกี่ยวข้อง แฟ้มสะสมผลงาน ฯลฯ
- กำหนดเวลาและสถานที่ที่จะประเมิน เช่น ประเมินระหว่างนักเรียนทำกิจกรรม ระหว่างการทำงานกลุ่ม/โครงการ วันใดวันหนึ่งของสัปดาห์ เหตุการณ์งานพิเศษ ฯลฯ
- วิเคราะห์ผลและจัดการข้อมูลการประเมิน เช่น รายการกระบวนการ แฟ้มสะสมผลงาน การบันทึกข้อมูล
- สรุปผลการประเมินเพื่อพัฒนา และปรับปรุงข้อบกพร่องการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนรวมทั้งปรับปรุง กิจกรรมการเรียนการสอน ในกรณีเป็นการประเมินสรุปรวมเพื่อพิจารณาตัดสินการเลื่อนชั้น โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดให้ นำผลการประเมินระหว่างเรียนมาประกอบการพิจารณาด้วย

การประเมินผลจากสภาพจริง

การประเมินผลจากสภาพจริง เป็นกระบวนการ สังเกต การบันทึก และรวบรวมข้อมูลจากงานและวิธีการที่ นักเรียนทำเพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจในการศึกษาถึงผลกระทบต่อเด็กเหล่านั้น การประเมินผลจากสภาพจริงจะไม่เน้นการประเมินเฉพาะทักษะพื้นฐาน แต่จะเน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงานของนักเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริง ในการเรียน

การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นผู้ค้นพบและผู้ผลิตความรู้ นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง รวมทั้งเน้นพัฒนาการเรียนรู้ของ นักเรียน เพื่อสนองจุดประสงค์ของหลักสูตรและความต้องการของสังคม (กรมวิชาการ. 2539 : 11) เป็นการเน้นการวัดจากการปฏิบัติ และจากแฟ้มสะสมผลงาน ซึ่งในการวัดและประเมินผลนี้ นอกจากจะเป็นผู้วัดและประเมินผลตนเองแล้ว ผู้เรียน และสมาชิกของแต่ละกลุ่มควรจะมีบทบาทร่วมวัดผลและประเมินตนเองและกลุ่มด้วย (ราตรี อินกัน. 2545 : 9 – 10)

นอกจากนี้กรมวิชาการ. (2539 : 27) ยังได้กำหนดหลักการที่จำเป็นของการประเมินผลจากสภาพจริงแบ่งออกเป็น 7 ประการ คือ

1. เป็นการประเมินความก้าวหน้าและการแสดงออกของนักเรียนแต่ละคน (มิใช่เปรียบเทียบกับกลุ่ม) บนรากฐานของทฤษฎีทางพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ และด้วยเครื่องมือประเมินที่หลากหลาย

2. การประเมินผลจากสภาพจริงจะต้องมีรากฐานบนพัฒนาการและการเรียนรู้ทางสติปัญญาที่หลากหลาย

3. การประเมินผลจากสภาพจริงและการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมจะต้องจัดทำให้ส่งเสริมซึ่งกันและกัน คือ จะต้องพัฒนามาจากบริบทที่มีรากฐานทางวัฒนธรรมที่นักเรียนอาศัยอยู่และที่ต้องเรียนรู้ให้เห็นกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

4. ความรู้ในเนื้อหาสาระทั้งในทางกว้างและลึกจะนำไปสู่การพัฒนาให้นักเรียนเรียนรู้มากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมาย สนองความต้องการ และเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่

5. การเรียน การสอน การประเมิน จะต้องหลอมรวมกันและการประเมินต้องประเมินต่อเนื่องตลอดเวลาที่ทำการเรียนการสอน โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม

6. การเรียน การสอน การประเมิน เน้นการปฏิบัติจริงในสภาพที่สอดคล้องหรือใกล้เคียงกับธรรมชาติความเป็นจริงของการดำเนินชีวิตงาน / กิจกรรมการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดงานด้วยตนเอง

7. การเรียนการสอนจะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาศักยภาพให้เต็มที่สูงสุดตามสภาพที่เป็นจริงของแต่ละบุคคล

ส่วนสมุณฑา พรหมบุญ และคณะ (2540 : 38) ได้กล่าวถึง การประเมินผลการเรียนรู้ไว้ในทฤษฎีการปฏิรูปการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมไว้ 5 รูปแบบ คือ 1) การประเมินผลโดยการทดสอบความรู้หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) การประเมินผลจากแฟ้มผลงานหรือแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) 3) การประเมินจากการติดตามกระบวนการทำงานของเด็ก 4) การประเมินจากพัฒนาการลักษณะนิสัยของเด็ก 5) การประเมินจากข้อทดสอบมาตรฐานเพื่อวัดความสามารถด้านต่าง ๆ ของเด็ก

ทิตนา แชมมณี. (2545 : 282) ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบชิปปาโมเดล ในขั้นการประเมินผล เป็นขั้นของการแสดงผลงาน ขั้นนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงผลงานการสร้างสรรค์ความรู้ของตนให้กับผู้อื่นรับรู้ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้ต่อยอด หรือตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง และช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์

ดังนั้น การประเมินผลผู้เรียน เป็นกระบวนการพิจารณาตัดสินจาก พัฒนาการของผู้เรียนทางด้านความรู้ ความประพฤติ โดยการสังเกตพฤติกรรม การร่วม กิจกรรม การตรวจผลงาน แฟ้มสะสมผลงาน ทดสอบปากเปล่า สัมภาษณ์ เป็นการประเมินผล จากสภาพจริง จากการปฏิบัติ หรือประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน เพื่อนำผลการประเมินไป พัฒนาความก้าวหน้าของผู้เรียน

5) การสรุปและนำไปประยุกต์ใช้

เป็นขั้นการตกผลึกของกระบวนการเรียนรู้รายบุคคล กล่าวคือ ผู้เรียน แต่ละคนจะเกิดการมองสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวมมองอย่างเชื่อมโยง หยั่งรู้ เกิดการค้นพบ ตัวเองว่า มีความสามารถมีจุดเด่น จุดด้อยทางด้านใด ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเกิดขึ้นกับ ผู้เรียนหลังจากที่เขาได้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ และการแสดงออกตามกระบวนการดังกล่าว ข้างต้น ซึ่งพิจารณาได้จากการหาข้อมูลสรุปจากบทเรียน โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะเพิ่มเติม การแลกเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนสะท้อนความคิด การแสดงผลงาน การจัดนิทรรศการ การแสดงออกในลักษณะละคร การนำข้อค้นพบ การปรับปรุงตนเองของผู้เรียน เช่น การปรับปรุงบุคลิกภาพ การเข้ากับคนอื่นได้ การเข้าใจผู้อื่น การเห็นอกเห็นใจผู้อื่นใน สถานการณ์ต่าง ๆ การเคารพสิทธิผู้อื่น ตลอดจนการสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ที่จะเกิดประโยชน์ต่อ สังคม ชุมชน และการดำรงชีวิตประจำวัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 38) หรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบชิปปาโมเดลในขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ ขั้นนี้เป็น ขั้นตอนการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการนำความรู้ ความเข้าใจของตนเองไปใช้ในสถานการณ์ ต่าง ๆ ที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มความชำนาญ ความเข้าใจ ความสามารถในการแก้ปัญหา และ ความจำเป็นในเรื่องนั้น (ทิตนา แชมมณี. 2545 : 282)

ดังนั้น การสรุปและการนำไปประยุกต์ใช้ เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน นำ ความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 89 –90) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

(1) ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการบริหารจัดการเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ โดย สนับสนุนและมีส่วนร่วมกับผู้เรียนและครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

(2) กำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนไว้ในธรรมนูญโรงเรียนที่มีแผนการปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 ที่ว่าด้วยแนวทางการจัดการศึกษา

(3) นำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้กำหนดนโยบายของสถานศึกษา

(4) บริหารจัดการให้เอื้ออำนวยความสะดวกให้ครูผู้สอนมีเสรีในการคิด พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ ทำวิจัยในชั้นเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครู การทำงานเป็นทีม ฝึกกำลังระหว่างกลุ่มวิชาเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ให้ได้ตามมาตรฐานหลักสูตร

(5) พัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นห้องเรียน

(6) จัดให้มีระบบนิเทศภายในช่วยเหลือครูในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากที่สุด จะอาศัยความรู้ ความสามารถของครูเพียงอย่างเดียวคงจะไม่เพียงพอ มีความจำเป็นจะต้องระดมสรรพกำลังจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่มาช่วยด้วย ดังนั้นการจัดการกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญจึงเป็นหน้าที่ของครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันจัด รวบรวม ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ แล้วนำไปใช้ในการวางแผน และพัฒนางาน

กระบวนการเรียนรู้นั้น ดำเนินการโดยการสำรวจความต้องการของผู้เรียน ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ศึกษาเอกสาร ข้อมูล วางแผนการสอน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย จัดเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ จัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามแผนการสอน จัดสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ดูแลอำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำและข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้เรียนในการดำเนินการเรียนรู้ สังเกตพฤติกรรม และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน กำหนดวิธีการและดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้ โดยการเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เช่น การทดสอบ การสัมภาษณ์ การบันทึกพฤติกรรม วัดและประเมินผลตามสภาพจริงโดยเน้นการวัดจากการปฏิบัติ และจากแฟ้มสะสมผลงาน ซึ่งผลจากการจัดการเรียนการสอน นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร สามารถนำความรู้ ทักษะไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้

การเรียนรู้ในปัจจุบัน ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ความรู้เกิดขึ้นใหม่ทุกวินาที การได้เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ จากผู้คนที่หลากหลาย ด้วยกระบวนการการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์หรือกระบวนการวิจัย

จะทำให้ผู้เรียน และผู้สอนสามารถเชื่อมโยงการเรียนการสอนเข้ากับวิถีชีวิต มีความรัก ความผูกพันกับท้องถิ่น เห็นคุณค่าและอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม และสามารถบูรณาการภูมิปัญญาไทยและสากล เพื่อนำมาปรับกับวิถีไทยได้ (สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา. 2545 : 44) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 25 ได้กำหนดบทบาทของรัฐในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ โดยการส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบ อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545ค : 15) ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการเรียนรู้ในปัจจุบัน แหล่งการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่ครู และผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้และเข้าใจในความสำคัญและความจำเป็นของแหล่งการเรียนรู้ ความหมายของแหล่งการเรียนรู้ แนวคิดการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ประเภทแหล่งการเรียนรู้ บทบาทหน้าที่ของแหล่งการเรียนรู้ และการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความสำคัญและความจำเป็นของแหล่งการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดเรื่องการเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน ในแง่ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ไว้ในหมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 24 (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ และมาตรา 24 (6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545ค : 14 – 15)

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่นสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนและแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนและแหล่งอื่นๆ เป็นสื่อที่ผู้เรียนและผู้สอนใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียน ผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเอง หรือนำสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวและในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้ โดยใช้วิจารณญาณในการเรียกใช้สื่อและแหล่งความรู้ (กรมวิชาการ. 2544 ข : 3)

ความหมายของแหล่งการเรียนรู้

แหล่งการเรียนรู้ เป็นแหล่งข้อมูล ข่าวสารสนเทศและประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และเป็นบุคคล

แห่งการเรียนรู้ (กรมวิชาการ. 2544ข : 43) แหล่ง หรือที่รวม ที่อาจมีสภาพ/สถานที่ หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการเรียนการสอนที่มีรูปแบบ แตกต่างไปจากกระบวนการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้สอน หรือ ศูนย์การเรียนรู้ (สายนต์ ไพรัชญาจิตร. 2544 : 2 – 3)

ดังนั้น แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่งรวมข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ประสบการณ์ และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้ ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย สร้างเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

แนวคิดการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มุ่งเน้นให้การเรียนที่เกิดจากการเรียนรู้ที่ปฏิบัติจริง ในสภาพแวดล้อมจริง โดยมีฐานความเชื่อว่าจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ และทัศนคติที่ดีต่อสภาพแวดล้อม รักถิ่นฐาน สามารถสืบทอดความรู้จากบรรพบุรุษ เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดทักษะ และนำไปสู่การประกอบอาชีพได้ เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เอาความจริงและผู้เรียนเป็นตัวหลัก และเอาวิชาเป็นส่วนประกอบ สภาพแวดล้อมดังกล่าว จะช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ ของผู้เรียน (ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และ ดารณี คำวังนัง. 2545 : 19)

บทบาทหน้าที่ของแหล่งการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544 : 18) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของแหล่งเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. การจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย : สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในทุกระดับและทุกกลุ่มเป้าหมาย และเหมาะสมกับสภาวะความพร้อมของแหล่งเรียนรู้ในแต่ละพื้นที่
2. สร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง : เสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับสภาพสังคม วิถีชีวิต และสภาพเศรษฐกิจ การเมือง ของแต่ละสังคม
3. จัดหาความร่วมมือ : โดยร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งตัวผู้เรียน เพื่อจัดทำหลักสูตรที่ยืดหยุ่น ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจและความถนัด
4. หลักสูตรเนื้อหาสาระเป็นที่ยอมรับ : สามารถเทียบโอนความรู้จากการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเข้าสู่ระบบการศึกษาในระบบโรงเรียน
5. จัดทำสื่อ : การจัดทำสื่อที่ใช้ในการนำเสนอและการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย ได้แก่ สื่อเสริมสร้าง สื่อวิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน รวมทั้งสื่อบุคคลซึ่งเป็นวิทยากรในท้องถิ่น

6. ประสานเชื่อมโยงกับองค์กรต่างๆ : เพื่อให้ทุกส่วนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

7. อบรมผู้ที่เกี่ยวข้อง : จัดการอบรมผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้จัดการศึกษาในแหล่งเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

8. สนับสนุนด้านทรัพยากรและจัดทำมาตรฐาน/ตัวชี้วัดและประเมินผล : จัดให้มีการสนับสนุนด้านทรัพยากรและจัดทำมาตรฐาน/ตัวชี้วัดและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอทั้งนี้ เกณฑ์วัดความสำเร็จควรมีควรมีหลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับขีดความสามารถของผู้เรียน

ประเภทของแหล่งการเรียนรู้

สมน อมรวิวัฒน์. (2544 : 2) ได้กล่าวถึงแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมีหลายประเภท ได้แก่ แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนที่รัฐและประชาชนจัดตั้งขึ้น เช่น อุทยานการศึกษาในวัดและในชุมชน อุทยานประวัติศาสตร์ อุทยานแห่งชาติทางทะเล อุทยานแห่งชาติในท้องถิ่นแถบภูเขา ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์ศิลปาชีพ ศูนย์เยาวชน ศูนย์หัตถกรรม หอสมุด ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์สถาน พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติเกี่ยวกับพืช สัตว์ ดิน หิน แร่ เป็นต้น แหล่งการเรียนรู้ดังกล่าวอยู่ทั่วประเทศ แหล่งการเรียนรู้อีกประเภทหนึ่ง เป็นสถาบันของชุมชนที่มีอยู่แล้วในวิถีชีวิต และการทำมาหากินในชุมชน เช่น โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญในวัด ซึ่งเป็นสถานที่ทำบุญตามประเพณี ตลาดร้านค้าขายของชำ ซึ่งเป็นแหล่งชุมชนชาวบ้าน ลานนวดข้าว โรงงานขนาดเล็กในหมู่บ้านป่า/ห้วย หนอง คลอง บึง ที่ชาวบ้านมาหาอาหาร เก็บหน่อไม้ เก็บเห็ด หาปลา ฯลฯ ทุกแห่งล้วนเป็นห้องเรียนธรรมชาติที่เปิดกว้าง สร้างบรรยากาศและจินตนาการอันกว้างใหญ่

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และดารณี คำวังนัง. (2545 : 19) แหล่งเรียนรู้ที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาสามารถจัดและดำเนินการได้มีหลายประเภท ขึ้นอยู่กับกำลังความสามารถของโรงเรียนหรือสถานศึกษาแต่ละแห่ง แต่โดยทั่วไปได้แบ่งประเภทของแหล่งการเรียนรู้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดหมวดวิชา ห้องสมุดเคลื่อนที่ มุมหนังสือในห้องเรียน ห้องพิพิธภัณฑ์ ห้องมัลติมีเดีย ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องอินเทอร์เน็ต ศูนย์วิชาการ ศูนย์สื่อการเรียนการสอน สวนพฤกษศาสตร์ สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ สวนธรรมชาติ ฯลฯ

2. แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ ศูนย์กีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัด ครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการ องค์กรภาครัฐและเอกชน ฯลฯ

การใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

ประเวศ วะสี. (2543 ธันวาคม : 60 –61) กล่าวว่า การใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเป็นแหล่งการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเต็มที่ โรงเรียนควรมีความสัมพันธ์กับชุมชนในเรื่องการเรียนรู้จากชุมชน สร้างความรู้เกี่ยวกับชุมชน และร่วมพัฒนาชุมชน โดยในส่วนของ การเรียนรู้จากชุมชน ทำได้โดย

1. เรียนรู้จากคนในชุมชน ในชุมชนมีผู้รู้ด้านต่าง ๆ มากมาย มากกว่าครูที่สอนท่องหนังสือมากนัก เช่น ผู้รู้ทางเกษตรกรรม ทางช่าง มีศิลปิน ผู้รู้ทางศาสนา หมอพื้นบ้าน นักธุรกิจรายย่อย ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ฯลฯ ผู้นำชุมชนเป็นนักคิด นักศีลธรรม มีปัญญาและความดีมากกว่าใครต่อใครตั้งเยอะแยะในระดับสูง ๆ ถ้าเปิดโรงเรียนสู่ชุมชน ให้ทั้งครูและนักเรียนได้เรียนรู้จากคนในชุมชน จะมีครูมากมายหลากหลาย เป็นครูที่รู้จริงทำจริง จะทำให้เรียนรู้เข้าไปเชื่อมโยงกับการปฏิบัติจริง การเรียนรู้จะสนุกไม่น่าเบื่อ ที่สำคัญจะเป็นการปรับระบบคุณค่า เดิมการศึกษาของเราสอนให้ดูถูกคนที่มีคุณค่าเหล่านี้ เมื่อผู้รู้ในชุมชนเหล่านี้กลายมาเป็นครู ก็จะเป็นการยกระดับคุณค่า ศักดิ์ศรี และความภูมิใจของชุมชนอย่างแรง เป็นการถักทอทางสังคม

2. เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ควรสำรวจและสร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพิ่มขึ้นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นทุ่งนา ป่าเขา แหล่งน้ำ วัด แหล่งอนุรักษ์ป่า แหล่งอนุรักษ์สัตว์ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ พิพิธภัณฑ์ตำบล ทุกตำบลควรสร้างพิพิธภัณฑ์ของตนเอง เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม

3. เรียนรู้จากเรื่องของชุมชน การเรียนควรจะเรียนเรื่องของชุมชนให้มากที่สุด เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การแพทย์พื้นบ้าน ศาสนา

4. เรียนรู้จากการปฏิบัติงานในชุมชน ครูและนักเรียนควรจะได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติงานจริงในชุมชน เช่น ทำการเกษตร หัตถกรรม แปรรูปอาหาร งานช่าง ธุรกิจชุมชน การท่องเที่ยว การแพทย์แผนไทย การทำมาหากิน เพื่อที่จะได้ทำงานเป็น จัดการเป็น อยู่ร่วมกันเป็น มีอาชีพ แก้ปัญหาเศรษฐกิจ และเป็นการพัฒนาศีลธรรมไปในตัวด้วย เป็นศีลธรรมที่เกิดจากการดำเนินชีวิตร่วมกัน แต่ไม่เกิดการท่องวิชาศีลธรรม

พจน์ เทียมศักดิ์. (2543 : 224 - 225) ได้กล่าวถึง ลักษณะสำคัญบางประการเกี่ยวกับการใช้แหล่งการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนดังนี้

1. การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน จะทำให้การเรียนรู้สอดคล้องกับสภาพแท้จริงของชุมชน นอกจากนั้น การเรียนรู้วิถีชุมชนรอบตัว จากครอบครัว จากวัด จากผู้รู้ในชุมชน ไม่เลือกเวลาและสถานที่ จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตรงกับสิ่งที่สนใจ เป็นการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. ครูมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการเกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับ

ชุมชน สัมพันธภาพอันดีของครูที่มีต่อผู้เรียน จะก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน และชุมชน นอกจากนี้ครูจะเป็นตัวประสานหลักในการดึงชุมชนเข้ามาร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

3. การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้สัมผัสประสบการณ์ตรง โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทั้งทรัพยากรบุคคลหรือทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่จะพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างได้ผลดีมากกว่าการเรียนรู้จากตำราเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาจัดการเรียนการสอน จะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและภูมิใจในท้องถิ่นชุมชนของตน

4. การเปิดโอกาสให้ปราชญ์หรือผู้รู้ในชุมชนมาร่วมเป็นผู้สอนหรือวิทยากรในบางเนื้อหา เช่น การสอนเรื่องพืชสมุนไพร เกษตรผสมผสาน หรือวิทยาการอื่น ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เป็นรูปแบบของการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่คนรุ่นใหม่ที่ดีที่สุดวิธีหนึ่ง นอกจากนี้ยังจะส่งผลให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของโรงเรียนและชุมชน สร้างความภูมิใจในท้องถิ่น และส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างเสมอภาค

การดำเนินการใช้แหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

เพื่อให้การใช้แหล่งการเรียนรู้เป็นไปตามแนวการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการดังนี้ (กรมวิชาการ. 2544 ก : 23 – 24)

1. จัดทำและจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อ และแหล่งการเรียนรู้

2. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อ แหล่งการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. จัดทำและจัดหาสื่อ แหล่งการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน และสำหรับเสริมความรู้ของผู้สอน

4. ศึกษาวิธีเลือก และการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมหลากหลายและสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

5. ศึกษาวิธีการวิเคราะห์และประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเองและที่เลือกนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ โดยมีการวิเคราะห์และประเมินสื่อการเรียนรู้ที่ใช้อยู่กันอย่างสม่ำเสมอ

6. จัดหาหรือจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ และพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้

7. จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยง และแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน และสังคมอื่น

8. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ และการใช้แหล่งการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ

ดังนั้น การใช้แหล่งการเรียนรู้ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จากแหล่งรวมข้อมูล ข่าวสาร สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม ความรู้ ประสบการณ์ และกิจกรรมที่มีการกระบวนการเรียนรู้ โดยครู และผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกันรวบรวมข้อมูล ศึกษา สำรวจ แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย วางแผนการสอน กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดเตรียมแหล่งการเรียนรู้ ดำเนินการใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ และทำการวัด และประเมินผลการใช้แหล่งการเรียนรู้ ผลจากการใช้แหล่งการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้มีความรู้อย่างแท้จริง และสามารถนำความรู้ทักษะไปใช้ในการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี

4.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

การวิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ที่จะช่วยให้การปฏิรูปการศึกษาประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี ทั้งการนำกระบวนการวิจัยและผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะการปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยนั้น เป็นแนวทางหนึ่งที่ครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้ ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงความหมาย ขั้นตอนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ รูปแบบของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความหมายของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

การวิจัยและการพัฒนาทางการศึกษา เป็นการพัฒนาโมเดลหรือรูปแบบกระบวนการพัฒนารูปแบบหนึ่ง ที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือหลักในการดำเนินการพัฒนา โดยนำการทดสอบอย่างเป็นระบบประเมิน และนำการกลั่นกรองกระทั่งพบเกณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ คุณภาพ และได้มาตรฐานเดียวกัน (Gall. 1996 : 712) การวิจัยที่มุ่งหาวิชาความรู้จากการวิจัยบริสุทธิ์ไปวิจัยต่อ โดยพัฒนาเป็นเทคนิคหรือวิธีการที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหา และทดลองใช้จนได้ผลเป็นที่น่าพอใจ แล้วจึงนำไปเผยแพร่ใช้ในวงกว้างเพื่อการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ทิศนา แคมมณี. 2540ข : 5) การค้นหาความรู้หรือวิธีการใหม่ๆ รวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ และการดัดแปลงอุปกรณ์ประเภทอื่นมาใช้ในการสอน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับสภาพการณ์ของการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนของตนเอง โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (กรมวิชาการ. 2545ง : 4) การพัฒนารูปแบบหนึ่งที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ หรือเป็นวิถีทางกลยุทธ์ในการดำเนินงานทั้งนี้ เพราะเชื่อว่าการพัฒนาจะเป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม ถ้าใช้ข้อมูลที่มีคุณภาพเป็น

พื้นฐานของการตัดสินใจ (สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม. 2540 : 18)

ดังนั้น การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หมายถึง การจัดรูปแบบกระบวนการ การค้นหาความรู้ หรือโมเดลใหม่ๆที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับสภาพการณ์ของการเรียนการสอน และเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน

ขั้นตอนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

การปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย เป็นวิธีการทำวิจัยเพื่อใช้แก้ปัญหา และเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ คือผู้เรียนมีความรู้ เจตคติและทักษะในการเรียนรู้ ซึ่งได้จากการใช้การวิจัยในกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ 5 ขั้นตอน (กรมวิชาการ. 2545ค : 20 - 21) คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียน ต้องการทราบความต้องการการเรียนรู้ของตนเอง มีการลำดับความสำคัญก่อนหรือหลังตาม ความจำเป็นและความสำคัญให้ได้เป็นลำดับแรก และกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการเรียนรู้ ขั้นตอนนี้ผู้เรียนต้องรู้จักการวางแผน การเรียนรู้ของตนเองว่า มีเป้าหมายเรื่องใด มีเวลามากน้อยเพียงใด มีแหล่งเรียนรู้ที่ไหนบ้าง มีวิธีเรียนใดบ้าง ต้องใช้สื่ออะไรบ้าง และเมื่อมีปัญหาจะสามารถปรึกษาใคร เมื่อได้รับความรู้ จะใช้ความรู้นั้นได้อย่างไร ตลอดจนวางแผนไปถึงการนำความรู้ที่ได้รับ ไปปรับปรุงและพัฒนา งานอย่างไร

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนการปฏิบัติในการ แสวงหาความรู้ตามที่ได้วางแผนไว้ ซึ่งอาจใช้วิธีการต่างๆ ในการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 การสรุปความรู้ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนสรุปความรู้ และนำเสนอ ความรู้ที่ได้จากการค้นคว้า ในรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลเพื่อปรับปรุง และนำไปใช้ในการพัฒนาเป็น ขั้นตอนที่ผู้เรียนประเมินกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ในระหว่างการเรียนรู้ทุกขั้นตอนเพื่อนำ ไปสู่การปรับปรุง รวมถึงการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้พัฒนางานต่อไป

ดิก และคาเลย์ (อภิชาติ เจตจำนงนุช. 2544 : 53 – 54 ; อ้างอิงจาก Dick & Carey. 1990 : 2) อธิบายขั้นตอนระบบการทำงานของโมเดลการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา ประกอบด้วย 10 ขั้นตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กำหนดเป้าหมายในการสอน หรือเป้าหมายที่ต้องการประเมิน
2. วิเคราะห์เป้าหมายในการสอน โดยแยกการพิจารณาภายใต้ทักษะเฉพาะ วิธีดำเนินการและงานที่ต้องการให้เรียนรู้ หรือบรรลุตามเป้าหมาย
3. วางแผน / ออกแบบระบบการดำเนินการวิจัย โดยออกแบบให้เหมาะสม กับลักษณะของผู้เรียน
4. เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

5. พัฒนาเกณฑ์ของแบบทดสอบพัฒนาขึ้น แบบทดสอบเหล่านี้จะนำไปใช้ในการประเมินเพื่อวินิจฉัยปัญหาของผู้เรียน เพื่อตรวจสอบการดำเนินการไปข้างหน้าหรือพัฒนาการของผู้เรียน และเพื่อเป็นการประเมินประสิทธิภาพโดยรวมของโปรแกรมการสอน เป็นการช่วยให้ผู้เรียนเรียนได้ตามวัตถุประสงค์

6. พัฒนาโปรแกรมสำหรับผู้เรียนที่ต้องการพัฒนาในแต่ละจุดประสงค์
7. พัฒนาและเลือกสื่อหรืออุปกรณ์ในการเรียนการสอน
8. ออกแบบหรือการดำเนินการ เพื่อประเมินผลระหว่างเรียน
9. ทบทวนเพื่อแก้ไขความผิดพลาดของการวิจัย
10. ออกแบบหรือดำเนินการเพื่อประเมินผลรวมสุดท้าย

รูปแบบของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการ ได้กำหนดรูปแบบการวิจัยในรูปแบบการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นการวิจัยเพื่อมุ่งแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นครั้งๆ ไป เป็นการแก้ปัญหาของเด็กในชั้นเรียนของตนเองเฉพาะชั้น ซึ่งมีทั้งปัญหาหรือต้องการพัฒนาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ หรือปัญหา หรือการพัฒนาด้านความประพฤติ พฤติกรรม หรือบุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ครูผู้สอนจำเป็นต้องหาความรู้ หรือวิธีการใหม่ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ของการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของตนเองและการแก้ปัญหา การพัฒนาดังกล่าวต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลซึ่งต้องอาศัยวิธีการทางการวิจัย โดยมีขั้นตอนหรือกระบวนการวิจัย (กรมวิชาการ. 2545ค : 27 – 128) ดังนี้

กระบวนการการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

1. การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาการเรียนรู้

การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา เป็นการศึกษาสภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อมองให้เห็นถึงจุดที่เป็นปัญหาหรือจุดที่ต้องการพัฒนาคุณภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ดีขึ้นกว่าเดิมและเหมาะสมยิ่งขึ้นในอันที่จะนำไปสู่การลดความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวัง (ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นตามมาตรฐานของหลักสูตร) กับสิ่งที่ป็นจริง (ผลที่เกิดขึ้นจริง ๆ จากการจัดการเรียนรู้)

เมื่อครูผู้สอนรู้จุดที่จะต้องพัฒนาหรือแก้ปัญหาที่เกิดจากการจัดกระบวนการเรียนรู้แล้วการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และกำหนดแนวทางเลือกในการแก้ปัญหาเป็นขั้นตอนสำคัญยิ่งของการพัฒนาหรือการแก้ปัญหา ที่ครูผู้สอนจะได้นำไปใช้ในการกำหนดวิธีการในการแก้ปัญหา หรือพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา

ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ย่อมมีปัญหาเกิดขึ้นหลาย ๆ ปัญหา ครูควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหา โดยพิจารณาจากความรุนแรงของปัญหาว่าปัญหาใดควรได้รับการแก้ไขหรือพัฒนาอย่างเร่งด่วน (โดยเฉพาะปัญหาเร่งด่วนที่มีผลกระทบต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยตรง) เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม ให้ได้ตามความเหมาะสมในการแก้ปัญหา นั้น จำเป็นต้องวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาเพื่อนำไปสู่การวางแผนและออกแบบสื่อ/วิธีการ/กิจกรรมการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงคุณลักษณะของนักเรียนตามมาตรฐานที่หลักสูตรคาดหวังไว้สิ่งสำคัญ ก็คือครูจะต้องมีความเข้าใจถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะทำให้ครูมองเห็นความสัมพันธ์ของภารกิจ และองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งในด้านปัจจัย กระบวนการ และผลผลิตที่ชัดเจน เพื่อให้การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาเป็นไปอย่างถูกต้อง

การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาสาเหตุของปัญหาเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญต่อการทำวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ได้มาซึ่งความจริงของสาเหตุที่จะนำไปสู่การกำหนดแนวทางเลือกในการแก้ปัญหา นั้น ๆ

1.2 การกำหนดแนวทางเลือกในการแก้ปัญหา

เมื่อกำหนดปัญหาความจำเป็น ความต้องการในการพัฒนาตามลักษณะของปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่แท้จริงแล้ว การกำหนดแนวทางเลือกเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวางแผนปรับกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนากิจกรรม รวมทั้งสื่อการเรียนรู้ (นวัตกรรมการศึกษา) ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนหรือกลุ่มผู้เรียนที่ครูผู้สอนต้องการพัฒนาตามกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงมีความสำคัญมาก ทั้งนี้ ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ ครูจะต้องนำหลักการทฤษฎี (ความรู้) ตามหลักการของศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการปรับปรุง / พัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้และสื่อ (นวัตกรรม) เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและมีคุณภาพ

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่าเทคนิคการสำรวจ วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และกำหนดแนวทางการแก้ปัญหา มีขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญดังนี้

1) เมื่อสำรวจพบปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ตั้งคำถามว่า ทำไม? เพราะเหตุใด? หลาย ๆ ครั้ง คำตอบที่ได้จะทำให้ได้สาเหตุของปัญหาหลายสาเหตุ

2) เมื่อทราบสาเหตุของปัญหาหลาย ๆ สาเหตุ แล้วให้ตั้งคำถามอีกว่า ทำไม? อะไร? หลาย ๆ ครั้ง คำตอบที่ได้จะทำให้ได้แนวทางเลือกในการแก้ปัญหาหลายแนวทาง

3) เมื่อทราบปัญหา สาเหตุ และแนวทางเลือกในการแก้ปัญหา ให้พิจารณาถึงทรัพยากรและข้อจำกัดตามศักยภาพของครู นักเรียน และโรงเรียน เพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา และพัฒนาได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของ

ศาสตร์ และทฤษฎีของศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ต้องการแก้ปัญหา/พัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ของหลักสูตรต่อไป

2. วิธีการ / นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้

เมื่อผู้สอนได้ทางเลือกในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้แล้ว ต้องนำแนวทางที่ได้มาประกอบการพิจารณาเลือกวิธีการหรือนวัตกรรมที่จะใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ รวมทั้งสร้างเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้เพื่อใช้ตรวจสอบผลการแก้ไขปัญหาหรือผลการพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งวิธีการหรือนวัตกรรม และเครื่องมือวัดผลดังที่กล่าวมานั้นมีความหมายโดยสรุปดังนี้

วิธีการหรือนวัตกรรม หมายถึง กิจกรรม กระบวนการ เครื่องมือ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งที่มีรูปแบบใหม่ ๆ หรือของเก่าที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้มี คุณภาพที่ดีขึ้น ซึ่งผู้สอนยังไม่เคยนำมาให้ผู้เรียนใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะและเจตคติตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ หมายถึง เครื่องมือที่ใช้วัดพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ผู้สอนกำหนดไว้ ทั้งก่อนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ขณะดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ และหลังดำเนิน กิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการใช้เครื่องมือวัดผลดังกล่าวเพื่อนำมาวิเคราะห์และเสนอผลการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ได้

3. การนำวิธีการหรือนวัตกรรมและเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ไปใช้

เมื่อผู้สอนได้วิเคราะห์และกำหนดแนวทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาผลการเรียนรู้ตามความต้องการ รวมทั้งสร้างนวัตกรรมและเครื่องมือที่ใช้วัดแล้ว ต่อจากนี้ไปเป็นขั้นของการนำนวัตกรรมที่สร้างขึ้นไปใช้กับนักเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิธีการหรือนวัตกรรมที่ใช้ สิ่งที่ต้องการแก้ปัญหาหรือพัฒนา และผลที่ได้รับ ดังนี้

1) วิธีการหรือนวัตกรรมที่ใช้ หมายถึง วิธีการหรือนวัตกรรมที่ผู้สอนสร้างขึ้น เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอน เช่น แผนการสอน แบบฝึกทักษะ บทเรียนโปรแกรม โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แบบทดสอบวินัย แบบวัดความถนัดทางวิชาการ ความถนัดทางอาชีพ ฯลฯ

2) สิ่งที่ต้องการแก้ปัญหาหรือพัฒนา หมายถึง คุณลักษณะของนักเรียนที่เกิดขึ้นที่เป็นผลบวกจากการใช้นวัตกรรมของผู้สอน เช่น ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติของนักเรียน ความคงทนในการเรียนรู้

3) ผลที่ได้รับ คือ การคาดคะเนหรือการตั้งความคาดหวังเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักเรียนที่เป็นผลของการนำนวัตกรรมไปใช้

ในการนำวิธีการหรือนวัตกรรมที่สร้างขึ้นไปใช้ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนนำวิธีการหรือนวัตกรรมมาใช้จริงในการจัดการเรียนการสอน และผู้สอนก็ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับคุณลักษณะของนักเรียนที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนนั้น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากผู้สอนดำเนินการหาประสิทธิภาพของวิธีการหรือนวัตกรรม และคุณภาพของเครื่องมือวัดผลก่อนนำไปใช้จริงแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือการนำวิธีการหรือนวัตกรรมและเครื่องมือไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการหรือนวัตกรรมและเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ มาทำการศึกษาวิเคราะห์ว่าปัญหา หรือการพัฒนาการเรียนรู้ในครั้งนั้นได้ผลตามความคาดหวังหรือไม่ สำหรับแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์นั้น ควรคำนึงถึงคุณลักษณะของข้อมูลตามระดับการวัด ซึ่งอาจเป็นตัวเลข หรือสัญลักษณ์ที่กำหนดขึ้นมาแทนค่าสิ่งของหรือเหตุการณ์อย่างมีระบบ

5. การสรุปผลการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ และนำผลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่เหมาะสมแล้ว ผู้สอนต้องนำเสนอข้อมูล เพื่อแสดงให้เห็นผลที่ได้รับจากการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดของข้อมูลที่ชัดเจนให้ผู้อื่นสามารถศึกษาและทำความเข้าใจได้ สำหรับการสรุปผลการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ที่ดีมีเทคนิควิธีที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

5.1 การนำเสนอผลการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้

การนำเสนอข้อมูลผลการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ทำได้หลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมต่าง ๆ ได้แก่ ลักษณะของข้อมูลที่นำเสนอ วัตถุประสงค์ของผู้เสนอ ความง่ายต่อการเข้าใจและการนำไปใช้ และความสวยงามของรูปแบบที่เสนอ ในที่นี้จะเสนอเพียง 2 ลักษณะ คือ การนำเสนอด้วยแผนภูมิและกราฟและการนำเสนอด้วยตาราง

5.2 การสรุปผลการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้

จากการนำเสนอผลการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลไม่ว่าจะนำเสนอด้วยตาราง แผนภูมิ หรือกราฟเส้น ต้องแปลความหมายและสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ได้ตาราง ได้แผนภูมิ หรือได้กราฟเส้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สนใจศึกษามีความเข้าใจผลที่ได้รับจากการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

6. การเขียนรายงานการวิจัยเพื่อการนำเสนอผลงานวิจัย

การเขียนรายงานการวิจัยจากการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการทำวิจัย เพื่อแสดงถึงกระบวนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน และกระบวนการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ในการเขียน

รายงานต้องแสดงให้เห็นถึงสภาพของปัญหา วิธีการที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาและผลที่เกิดขึ้น

การเขียนรายงานการวิจัยจากการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้เขียนได้ 2 ลักษณะ คือ การเขียนรายงานการวิจัยจากการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้แบบสมบูรณ์และแบบย่อ

ดังนั้น การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นการดำเนินการจัดรูปแบบกระบวนการ การค้นหาความรู้ ในการมุ่งแก้ปัญหาเด็กนักเรียนที่เกิดจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยการศึกษาข้อมูล วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนโดยการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา สำรวจและเลือกปัญหาที่ต้องแก้ไขหรือพัฒนา กำหนดการออกแบบการเรียนรู้ โดยการวางแผนและการดำเนินการพัฒนา กำหนดเป้าหมาย จัดสร้างวิธีการและเครื่องมือนวัตกรรม ดำเนินการจัดกิจกรรมตามวิธีการหรือนวัตกรรมการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ และเขียนรายงานการวิจัยเพื่อนำเสนอผลงานวิจัย

5. ปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้

การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิผล ควรวิเคราะห์จากปัจจัยหลายอย่างที่สำคัญได้แก่ ปัจจัยด้านโรงเรียน ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านนักเรียน (อ่ำรุ่ง จันทวานิช. 2527 : 98) ส่วนเซย์ฟาร์ (Seyfarth. 1991 : 3) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องใช้ความรู้ ความสามารถในการบริหารงานโรงเรียนให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา

ในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานหรือพัฒนางานต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผู้บริหารจะต้องมีการพัฒนาฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ นำการเปลี่ยนแปลงมาสู่สถานศึกษา ซึ่งปัจจัยที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

1.1 ระดับการศึกษา เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับประสิทธิผลและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษานอกจากจะมีการศึกษาสูงแล้ว ยังต้องมีความรู้ความเข้าใจและวิสัยทัศน์ที่กว้างขึ้น อำนาจความรู้และทักษะในการบริหาร ทำให้ผู้ร่วมงานมีความศรัทธาและให้ความร่วมมือในการทำงาน ดังที่เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2539 : 1 – 6) ได้กล่าวว่า การที่จะบริหารสิ่งใดก็ตาม ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งนั้น พัฒนาสมรรถภาพและทักษะในการบริหารสิ่งนั้น ๆ ไปด้วย ซึ่งทักษะที่สำคัญที่ผู้บริหารควรมีที่สำคัญ 5 ทักษะ คือ ทักษะทางเทคนิค ทักษะทางมนุษย ทักษะทางความคิด รวบยอด ทักษะทางการศึกษาและการสอน และทักษะทางความรู้ความคิด ผู้บริหารโรงเรียน

จะไม่สามารถเป็นผู้นำทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพได้ ถ้าปราศจากความรู้ และไม่สามารถนำความรู้นั้นไปในทางที่มีความหมายและการสร้างสรรค์

จากการศึกษาวิจัยของกมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536 : 135) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน จะแปรปรวนไปตามวุฒิการศึกษาของครูใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า โรงเรียนที่มีประสิทธิผลต่ำ ครูใหญ่จะมีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ในขณะที่โรงเรียนมีประสิทธิผลสูง ครูใหญ่จะมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี หรือปริญญาโท สอดคล้องกับงานวิจัยของประสิทธิ์ สาระสันต์ (2542 :101 – 102) ที่ศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จทางการบริหาร ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ผลการศึกษา พบว่า วุฒิการศึกษาของกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนดีเด่นมีสัดส่วนระดับปริญญาโทมากกว่ากลุ่มผู้บริหารทั่วไปประมาณ 3 เท่า แต่กลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาระดับอนุปริญญาจะมีสัดส่วนผู้บริหารดีเด่นน้อยกว่าประมาณ 12 เท่า ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นชัดเจนว่า ผู้บริหารโรงเรียนดีเด่น ส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงกว่ากลุ่มผู้บริหารทั่วไป แสดงให้เห็นว่า วุฒิการศึกษาที่ผู้บริหารโรงเรียนได้รับ ย่อมเป็นเครื่องแสดงความสามารถทางสติปัญญาที่จะนำมาประกอบการบริหารได้มากพอสมควร ส่วนบุญมี ปะพะวะ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ระดับการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา น่าจะมีความสัมพันธ์กับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ เพราะในการบริหารงานในสถานศึกษานั้น การจัดการเรียนการสอนเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่บริหารงานในสถานศึกษา ให้การเรียนรู้ของนักเรียนได้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

1.2 ประสพการณ์ทางการบริหาร เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ เพราะ ประสพการณ์ทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ช่วยให้ผู้บริหารมีความเข้าใจ สามารถคาดการณ์ เหตุการณ์ต่างๆ ได้ ประสพการณ์จะทำให้ผู้บริหารมีความสุข รอบคอบ ในการตัดสินใจ สรสิทธิ์ เขตคาม (2545 : 28) กล่าวว่า ประสพการณ์ในการทำงานของผู้บริหาร จะส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน และคุณภาพการศึกษา กล่าวคือ ผู้บริหารที่มี ประสพการณ์ในการบริหารมาก่อน สามารถที่จะนำเอาประสพการณ์เหล่านั้นมาปรับปรุงประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งเสนาะ ดิยาว์ (2534 : 200) ได้สรุปว่า ผู้บริหารที่เคยมีประสพการณ์มาก่อนย่อมมีความสามารถในการบริหารงาน ได้ราบรื่นมากกว่าผู้บริหารที่มีประสพการณ์น้อย โดยเฉพาะสามารถเผชิญปัญหา ป้องกัน

ปัญหาและแก้ไขปัญหาลดลงไปได้ดีกว่า จากการศึกษาวิจัยของสุวัฒนา ทัดเทียม (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ทางการบริหาร แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนธีระ แพนศิริ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ปัญหาการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีทัศนคติต่อ ปัญหาการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประสิทธิ์ สารสันต์ (2542 :102) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมกรรมการบริหารที่ เกี่ยวข้องกับความสำเร็จทางการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนดีเด่นและผู้บริหารทั่วไป มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนมาก รวม 2 รายการ คือ สัดส่วนตำแหน่งครูใหญ่ที่มีสัดส่วนน้อยกว่าตำแหน่งผู้อำนวยการประมาณ 5 เท่า เป็น ตัวบ่งชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนดีเด่นส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ในการบริหารสูงกว่ากลุ่ม ผู้บริหารทั่วไป ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ ผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มดีเด่น และกลุ่มทั่วไปมีพฤติกรรมกรรมการบริหารที่แตกต่างกัน ส่วนบุญมี ปะพะวะ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียน สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ทาง การบริหารต่างกัน มีบทบาทต่อการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยต่าง ๆ ดังกล่าว สรุปได้ว่าประสบการณ์ทางการบริหารของผู้บริหาร สถานศึกษา เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถบริหารงานการปฏิรูป การเรียนรู้ในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ความเป็นผู้นำทางวิชาการ

การปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้มีความราบรื่น และไม่มีอุปสรรค ปัจจัย สำคัญที่นอกเหนือไปจากผู้ปฏิบัติก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะการบริหารงานของ ผู้บริหารย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูผู้สอน และบุคลากรอื่น ๆ อย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานด้านวิชาการ ผู้บริหารจะต้อง เป็นผู้มีความเป็นผู้นำทางวิชาการหรือผู้นำทางการเรียนการสอน จึงจะทำให้การปฏิบัติงาน ของครูผู้สอนประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น การกระทำที่ผู้บริหารแสดงออกหรือมอบหมายให้ผู้อื่น กระทำสิ่งที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน (DeBevoise, 1984 : 14) การกระทำอย่างตั้งใจ มี จุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาสภาพการปฏิบัติงานให้น่าพอใจ และมีประสิทธิภาพต่อนักเรียน (ราชันย์ บุญธิมา. 2542 : 82 ; อ้างอิงจาก Davis and Thomas. 1989 : 21 ; citing

Greenfield. 1987) บทบาทสำคัญของผู้บริหารที่จะเน้นกิจกรรมด้านการเรียนการสอน และการปฏิบัติงานในห้องเรียนของครูผู้สอน (กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. 2536 : 58 ; อ้างอิงจาก Davis and Thomas.1989 : 21) ลักษณะที่มีความสามารถในการนำความรู้ วิธีการ ตลอดจนเทคนิคใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอน ตลอดจนส่งเสริมกิจกรรมทางวิชาการของโรงเรียน และมีความมั่นใจและมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนว่า จะให้ผู้ได้บังคับบัญชาหรือครูผู้สอนทำอะไรจึงจะนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ (ราชันย์ บุญธิมา. 2542 : 376)

ดังนั้น ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร เป็นผู้ที่มีความสามารถในการนำ และบริหารบุคคลให้กระทำกิจกรรมด้านวิชาการหรือด้านการเรียนการสอน ให้บรรลุผลสำเร็จ ของการปฏิบัติงานในสถานศึกษา

ทริสตี (จันทร์ธานี สงวนนาม. 2533 : 62 – 63 ; อ้างอิงจาก Trusty. 1968 : 116 - 117) ได้กล่าวถึง หน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในฐานะที่เป็นผู้นำทางวิชาการ คือ

1. ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางวิชาการของโรงเรียนได้
2. ส่งเสริมให้ครูนำเอาเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางวิชาการของโรงเรียนไป

ปฏิบัติ

3. สร้างความเชื่อมั่นว่ากิจกรรมของโรงเรียนและของห้องเรียนสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียน

4. มีการวางแผนร่วมกับคณะครูเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ทางวิชาการเพื่อให้บรรลุความต้องการของนักเรียน

5. ปฏิบัติงานร่วมกับคณะครูในการประเมินผลโครงการทางวิชาการของโรงเรียน ติดต่อดสื่อสารกับครู และนักเรียน ด้วยความคาดหวังที่สูงในด้านมาตรฐานทางวิชาการ

6. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างยุติธรรม

เมอร์ฟี และคนอื่น ๆ (Murphy and others.1987 : 3) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำทางวิชาการ ไว้ดังนี้

1. วางเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางวิชาการของโรงเรียน
2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาการเรียนการสอน
3. มีการนิเทศ และประเมินผลการเรียนการสอน

เวเบอร์ (Weber. 1987 : 4) ได้รวบรวมงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม ผู้นำทางวิชาการ และได้สรุปคุณลักษณะของผู้นำทางวิชาการ ที่สำคัญดังนี้

1. มีการตั้งเป้าหมายทางวิชาการ

1. ใช้การประสานงานมากกว่าการบังคับในการที่จะให้บรรลุเป้าหมายทางวิชาการ

3. มีความรู้ในการที่จะคัดเลือกและให้คำแนะนำแก่ครู
4. มีการติดตามและประเมินผลโครงการเกี่ยวกับการเรียนการสอน

เดอร์โรช (DeRoche. 1987 : 60) ได้สรุปลักษณะที่สำคัญของครูใหญ่ในฐานะผู้นำทางวิชาการ ดังนี้

1. มีการติดตามประเมินผลการทำงานของครู
2. สร้างทีมงานที่ดี และกระตุ้นให้มีการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม
3. มีการประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
4. สนับสนุนการพัฒนาครูอาจารย์

ดวายเป็น (Dwyer. 1984 : 36) ได้เสนอพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนด้านการจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอนไว้ 7 ประการ คือ

1. เยี่ยมชั้นเรียนบ่อย
2. จัดให้มีการสังเกตการสอน
3. จัดให้ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ
4. ประเมินครูเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอน
5. จัดหาทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการสอน

มาร์ซี สุธานี (2540 : 51 – 52) ได้สรุปพฤติกรรมทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางวิชาการของโรงเรียน
2. ส่งเสริมให้มีการนิเทศครูเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอน
3. จัดหาทรัพยากรเพื่อใช้ในการเรียนการสอนอย่างพอเพียง
4. ติดตามความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ
5. ประสานงานกับคณะครูเกี่ยวกับโครงการทางวิชาการ
6. ติดตามความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

จากพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่นักวิชาการดังกล่าวข้างต้นได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของแบมเบิร์ก (Bamburg. 2001 : Online) ซึ่งได้กล่าวถึงความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ช่วยให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนา ดังนี้

1. เป็นผู้จัดเตรียมแหล่งข้อมูล คือ พฤติกรรมที่แสดงถึง ประสิทธิภาพของผู้บริหารในการจัดการเรื่องเวลาและทรัพยากรข้อมูล ความสามารถในการกระตุ้นสมาชิกในคณะทำงาน การรู้จักจุดอ่อนและจุดแข็งของสมาชิกในคณะทำงาน ในเรื่องการจัดเตรียมแหล่งทรัพยากรการสอน ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์แก่ครู

2. เป็นแหล่งทรัพยากรการสอน คือ พฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถของผู้บริหาร ในการประเมินและส่งเสริมกลวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ ควบคุมดูแลคณะทำงาน โดยเน้นในเรื่องการพัฒนาการสอน ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางการสอนอย่างตรงไปตรงมา ใช้นโยบายประเมินผลเฉพาะรายบุคคลของทางตำบลได้ และรู้ถึงความสำคัญของวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของนักเรียนที่มีต่อ รูปแบบโปรแกรมการเรียนการสอน

3. เป็นผู้สื่อความ คือ พฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถของผู้บริหารในการพูด และเขียนอย่างชัดเจนและกระชับ มีทักษะและกลยุทธ์ (ที่ใช้ได้ในทางปฏิบัติและเป็นที่ยอมรับ) ในการจัดการเรื่องที่ขัดแย้งให้เกิดความพอใจของทั้งสองฝ่าย อำนาจความสะดวกให้หมู่คณะในการเลือกวิธีแก้ไขปัญหา ใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มที่หลากหลายในการปฏิสัมพันธ์กับคณะทำงาน ผู้ปกครอง และนักเรียน เช่น การเป็นสมาชิกคนหนึ่งในคณะทำงาน

4. เป็นผู้ที่ปรากฏตัวให้เห็น คือ พฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถของผู้บริหารในการทำงานอย่างร่วมแรงร่วมใจกับคณะทำงาน และชุมชนเพื่อเกิดเป้าหมายที่ชัดเจน พร้อมทั้งปฏิบัติงานที่โรงเรียนให้คณะทำงาน และผู้ปกครองได้เห็น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ดังงานวิจัยของอาจารย์ วัชรวัลลภ (2537 : 64) ได้ศึกษาอิทธิพลขององค์ประกอบด้านลักษณะของนักเรียน สภาพแวดล้อมทางบ้าน และสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ด้วยวิธีการวิเคราะห์สาเหตุ (Path analysis) พบว่า ตัวแปรด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการของครูใหญ่ มีอิทธิพลโดยตรงต่อคุณภาพและประสิทธิภาพการสอนของครู และส่งผลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ส่วนจันทร์ธานี สงวนนาม (2533 : 141) ศึกษาคุณลักษณะบางประการของผู้บริหาร บรรยากาศของโรงเรียน และความพึงพอใจในงานที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษา ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ และผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จมีพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ และยังพบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร เป็นตัวแปรหนึ่งที่สามารถทำนายความสำเร็จของโรงเรียน อันเนื่องจากประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนได้อย่างมีนัยสำคัญ สำหรับบัญชา แสงทวี (2539 : 183) ได้ศึกษารูปแบบเชิงเหตุผลของตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของครูผู้สอนในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิภาพของครูผู้สอนในการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน ส่วนประทีน วิเศษสุวรรณ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยการบริหารการศึกษาที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 พบว่าปัจจัยด้าน

พฤติกรรมการเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการจัดการศึกษาโรงเรียน เอกชน ประเภทสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้น ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร เป็นพฤติกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เป็นที่ประจักษ์แก่ครูผู้สอน โดยมีทักษะ และกลยุทธ์ในการกระตุ้นให้ครูผู้สอนปฏิบัติการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวัดความเป็นผู้นำทางวิชาการของ แบนเบิร์ก (Bamburg. 2001 : Online) โดยใช้แบบสอบถาม SAQ (The Staff Assessment Questionnaire) เป็นแบบประเมิน ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับจาก “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ถึง “เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

2. ปัจจัยด้านครูผู้สอน

การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้การปฏิรูปการเรียนรู้สำเร็จ เพราะครูผู้สอนเป็นผู้นำหลักการ แนวคิด ทฤษฎี แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ไปให้ผู้เรียนเรียนรู้และปฏิบัติ ให้เกิดความรู้อย่างแท้จริง ฉะนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ปัจจัยด้านครูผู้สอน ประกอบด้วย ดังนี้

2.1 ระดับการศึกษา ครูผู้สอนซึ่งทำหน้าที่ในฐานะเป็นผู้ให้ความรู้แก่ศิษย์ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้กว้างขวาง เป็นผู้มีใจใฝ่รู้ใฝ่เรียนหมั่นหาประสบการณ์ ทักษะและเทคนิค วิธีด้วยวิธีการต่าง ๆ อยู่เสมอ เพื่อที่จะได้นำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้แก่ศิษย์ได้อย่างเต็มที่ การเป็นครูที่ดีในสังคมปัจจุบันนอกจากจะมีความรู้ความสามารถที่กล่าวข้างต้นแล้ว ยังต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมอีกด้วย (สรสิทธิ์ เขตคาม. 2545 : 31) จากการศึกษาวิจัยของบุญชม ศรีสะอาด (2524 : 63) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบของผลการเรียนในโรงเรียน พบว่า ครูที่มีวุฒิ การศึกษาสูง ย่อมผ่านการเรียนเทคนิคการสอนและวิชาการมากกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่า จึงมีโอกาสนำมาใช้ให้บังเกิดผลแก่การสอนมากกว่า สิทธิชัย เวศสุวรรณ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และครูที่มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียน ประถมศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอำพร ศรีประทุม (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายในกับการพัฒนาการสอนโดยเน้น เด็กนักเรียนเป็นศูนย์กลางของครูอนุบาลในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นด้านการนำนวัตกรรมมาใช้แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนสรสิทธิ์ เขตคาม. (2545 : 68) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์ กับปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จากการศึกษา พบว่า

ตัวแปรระดับการศึกษา และตัวแปรด้านเอาใจใส่ในการสอน มีความสัมพันธ์กับปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้น ระดับการศึกษาของครูผู้สอน เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน เพราะครูที่ได้รับการศึกษาสูงกว่า ย่อมนำความรู้ ประสบการณ์ที่เรียนรู้มา มาถ่ายทอดให้นักเรียนได้มากกว่า และดีกว่าครูที่มีการศึกษาที่ต่ำกว่า

2.2 ประสบการณ์ในการสอน ครูที่มีประสบการณ์สำเร็จในการสอนให้กับนักเรียนจะเป็นผู้ที่มีความขยัน อดทน ใฝ่รู้ใฝ่ศึกษาและมีประสบการณ์ในการสอน ผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่าย่อมมีความชำนาญในการปฏิบัติการสอนมากกว่าผู้ที่เริ่มปฏิบัติงาน เพราะประสบการณ์จะช่วยให้ทราบปัญหาหรือข้อบกพร่องที่อาจเกิดขึ้นในขณะปฏิบัติ หรือภายหลังที่ปฏิบัติการกิจเสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งสุธรรม เดชนครินทร์ (2531 : 124) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจในการทำงานของครู ผลการศึกษาพบว่า ครูที่มีประสบการณ์มากจะมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย วิลาวัลย์ ไพโรจน์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า อาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกัน และมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ สุพจน์ เต็มแย้ม (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครู โดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนงลักษณ์ สนธิสุวรรณ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทัศนคติของครูระดับก่อนประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีต่อการประเมินการแสดงผลงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนที่ต่างกันมีทัศนคติต่อปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินด้วยการแสดงผลงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ประสบการณ์ในการทำงานของครูมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครูเป็นอย่างยิ่ง ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากจะประสบผลสำเร็จในการทำงานมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า

2.3 ความพึงพอใจในการทำงานของครู

องค์กรต่าง ๆ จะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวนั้นจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ หลายประการด้วยกัน ทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะทำให้งานนั้น บรรลุเป้าหมายได้ ยิ่งบุคลากรเหล่านี้มีความสุขและพึงพอใจในการปฏิบัติงานแล้ว ความสำเร็จของการทำงานยิ่งมีโอกาสประสบผลสูงยิ่งขึ้น จากการศึกษาความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.3.1 ความหมายของความพึงพอใจในการทำงาน

ความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกที่ดีต่องาน ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับคุณค่าและความต้องการของแต่ละคนเกี่ยวกับงานจากที่กล่าวข้างต้น ทำให้เข้าใจว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรหมายถึง การที่บุคลากรมีความรู้สึก หรือ ทัศนคติที่พอใจในการปฏิบัติงาน เนื่องจากได้รับการตอบสนองจากองค์การตอบแทนตนในการปฏิบัติงาน อันจะช่วยให้การปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (Hoy and Miskel.2001 : 303) สภาวะของอารมณ์ ความรู้สึกและเจตคติของบุคคลที่มีต่องานที่เขาปฏิบัติงานอยู่ โดยแสดงออกมาเป็นความสนใจ กระตือรือร้น เต็มใจ และสนุกสำราญ (วิชย แหวนเพชร. 2543 : 136) ความรู้สึกที่ชอบหรือพอใจที่มีต่อองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่าง ๆ ของงานและผู้ปฏิบัติงานนั้น ได้รับการตอบสนองความต้องการ ซึ่งจะมีผลทำให้ผู้ปฏิบัติงานนั้นๆ มีการเสียสละ อุทิศแรงกายแรงใจและสติปัญญาให้แก่งานอย่างเต็มความสามารถ (เสนห์ โอธุกรรม. 2541 : 13) ความรู้สึกทั้งหมดของพนักงานที่มีต่องานของตนเอง อันเป็นความรู้สึกในทางบวก และดีค่างานของตนสูง ซึ่งผู้บริหารจะต้องเข้าเกี่ยวข้องกับ ความพึงพอใจในงาน ด้วยเหตุผล 2 ประการคือ การสร้างระดับความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับบุคลากรในหน่วยงาน ไม่ให้บุคลากรเหนื่อยหน่ายต่องานและองค์การ และผู้บริหารจะเกี่ยวข้องกับผลกระทบของความพึงพอใจในงานที่มีผลต่อการทำงาน หากบุคลากรไม่พึงพอใจในงาน จะนำไปสู่การลดการผลิตในองค์การ การขาดงาน และการลาออกสูง (ชาญชัย อาจินสมาจาร. 2535 : 121) พฤติกรรมหรือการแสดงออกใด ๆ ของมนุษย์ซึ่งจะต้องเกิดจากเหตุเสมอ การกระทำใด ๆ จะไม่เกิดขึ้นอย่างเลื่อนลอยโดยไม่มีสาเหตุ และสิ่งที่เป็นสาเหตุของการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมคือ ความต้องการที่จะได้รับการตอบสนอง หรือเรียกว่าแรงจูงใจ เมื่อได้รับการจูงใจก็จะเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการของเขาเท่านั้น (ธงศักดิ์ พิทักษ์. 2544 : 11)

ดังนั้น ความพึงพอใจในการทำงานของครู หมายถึง ความรู้สึกหรือเจตคติที่พอใจในการปฏิบัติงานของครู อาจารย์ จากการได้รับการตอบสนองความต้องการ ซึ่งเป็นผลให้ครู อาจารย์ปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3.2 ทฤษฎีพื้นฐานในการสร้างความพึงพอใจในการทำงาน

การปฏิบัติงานใด ๆ ก็ตาม ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการจูงใจ ซึ่งแรงจูงใจของบุคคลนั้นมาจากความต้องการของบุคคล การจูงใจเป็นเทคนิคในการบริหารบุคคลที่จะทำให้การใช้ความรู้ ความสามารถ ของบุคคลให้เกิดประโยชน์ได้ผลงานสูง ทั้งนี้เพราะการจูงใจเป็นการชักนำหรือระดมพลังใจให้คนมุ่งมั่นที่จะทำงาน ซึ่งจะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หน่วยงานใดมีปัจจัยเป็นเครื่องจูงใจมาก บุคคลก็ยิ่งเกิดความพึงพอใจสูง การทำงานก็จะเกิดผลงานมาก ดังนั้นในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเข้าใจความต้องการของครู เพื่อประสานความต้องการของครู และความมุ่งมั่นหมาย

ของการปฏิรูปการเรียนรู้ให้ผสมผสานกัน ทั้งนี้เพราะความต้องการที่จะจูงใจครูให้มีพฤติกรรมทางด้านการเรียนการสอนเป็นไปตามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ดังนั้นผู้วิจัย จึงเห็นว่า ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ เป็นทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ ซึ่งนำไปเป็นพื้นฐานในการสร้างความพึงพอใจในการทำงานของครู เพื่อให้การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

มาสโลว์ ได้ศึกษาแรงจูงใจโดยมีความเชื่อเป็นหลักการเบื้องต้น 3 ประการดังนี้ คือ (เบญจมาภรณ์ มะวิญชร, 2545:16)

- 1) มนุษย์มีความต้องการ และความต้องการนี้จะมียู่ในตัวมนุษย์ตลอดไปไม่สิ้นสุด เมื่อมนุษย์สนใจในความต้องการอย่างหนึ่งแล้วก็ยังมีความต้องการต่อไปในลำดับที่สูงขึ้นตีสืบไป
- 2) อิทธิพลใด ๆ จะมีต่อมนุษย์ก็ต่อเมื่อมนุษย์กำลังอยู่ในความต้องการลำดับนั้น ๆ เท่านั้น หากความต้องการในลำดับนั้นได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้วความต้องการนั้นจะหมดความหมายไปโดยปริยาย
- 3) ความต้องการของมนุษย์จะมีลำดับชั้นจากต่ำไปหาสูง เมื่อความต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว ความต้องการในลำดับสูงขึ้นไปก็จะตามมา

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Hierarchy of Needs Theory) นี้ นับเป็นทฤษฎีดั้งเดิมเกี่ยวกับการจูงใจที่ มาสโลว์ ได้เสนอสาระสำคัญของทฤษฎีนี้คือการเน้นย้ำในเรื่องของความต้องการของมนุษย์ มนุษย์ทุกคนนั้นมีความต้องการอยู่ตลอดเวลาอย่างไม่สิ้นสุด และเป็นความต้องการที่เป็นกลุ่มเป็นชุดที่มีการจัดลำดับไว้เป็นลำดับขั้น ความต้องการระดับขั้นที่ต่ำที่สุดก็คือ ความต้องการพื้นฐานทางกายภาพและชีวภาพ และระดับสูงที่สุดก็คือความต้องการที่จะประสบความสำเร็จหรือความต้องการประจักษ์ตน หรือความต้องการต่าง ๆ จัดตามลำดับชั้นจากต่ำไปสูงได้ดังนี้ สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ (2542:91)

ขั้นที่ 1 ความต้องการพื้นฐานทางกายภาพและชีวภาพ ความต้องการพื้นฐานทางกายภาพและชีวภาพนั้นเป็นความต้องการในระดับขั้นต่ำขั้นแรก เป็นความต้องการซึ่งจำเป็นเพื่อเป็นการอยู่รอดอันเป็นเรื่องทางกายภาพและชีวภาพคือ ความต้องการในการพักผ่อน อากาศ อุณหภูมิที่พอเหมาะ การขับถ่าย การเคลื่อนไหวเรื่องเพศ รวมถึงความต้องการในปัจจัยสี่คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค

ขั้นที่ 2 ความต้องการในความปลอดภัยและความมั่นคง แรงจูงใจของมนุษย์นั้นมิได้มีปรากฏให้เห็นเด่นชัดทุกอย่างตลอดไป แรงจูงใจบางอย่างอาจเห็นและเข้าใจง่าย เช่น แรงจูงใจอันเกิดจากความต้องการทางกายภาพ และชีวภาพ แต่มีความต้องการอีกหลายอย่างที่ยังซ่อนอยู่ภายใต้จิตใจได้ลึกได้สำนึกและมักจะชี้ให้เห็นชัดได้ยาก ความต้องการที่จะมี

ความปลอดภัยและความมั่นคงนี้เป็นความต้องการที่มีอิทธิพลอย่างสำคัญและเป็นที่ทราบกันดี ในหมู่มนุษย์ทั้งหลายคนเราปรารถนาที่จะอยู่ห่างจากสิ่งที่เป็นภัยอันตรายทั้งปวงไม่ว่าจะเป็น อุบัติเหตุ โรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ รวมตลอดถึงความไม่มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

ขั้นที่ 3 ความต้องการในทางสังคม ความรักใคร่ และความเป็นเจ้าของ เมื่อความต้องการในขั้นที่ต่ำกว่าคือความต้องการพื้นฐานทางกายภาพ และชีวภาพ ความต้องการในความปลอดภัยและความมั่นคงได้รับการตอบสนองพอสมควรแล้ว ความต้องการทางสังคม ความต้องการในความรักใคร่ และความรู้สึกเป็นเจ้าของจะเริ่มมีบทบาท เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม (social animal) ดังนั้นมนุษย์ส่วนใหญ่จึงชอบการกระทำตอบโต้และอยู่ร่วมกับคนอื่นในสถานการณ์ที่เขาารู้สึกว่ามีส่วนร่วมและเป็นที่ยอมรับแต่ โดยทั่วไปจะมีความต้องการนี้ในระดับที่ต่างกันในแต่ละบุคคล และแต่ละสถานการณ์ที่ต่างกัน

ขั้นที่ 4 ความต้องการที่จะได้รับความยกย่องและเป็นที่ยอมรับ หมายถึง ความต้องการของบุคคลที่จะมีคุณค่าในสายตาของคนอื่น ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความสามารถที่แท้จริง ความสำเร็จ และความเคารพที่ได้รับจากคนอื่น ความต้องการเหล่านี้ อาจแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อยคือ

4.1 ความปรารถนาที่จะมีความแข็งแกร่งมีความเพียงพอ มีความมั่นใจ เพื่อเผชิญโลก และมีความเป็นอิสระและเสรีภาพ

4.2 ความปรารถนาที่จะมีชื่อเสียงและเกียรติภูมิ (ซึ่งอธิบายว่าเป็นการเคารพหรือความยกย่องที่ได้รับจากบุคคลอื่น) การได้รับการยอมรับ ความสนใจ ความสำคัญ หรือการเห็นคุณค่า

ขั้นที่ 5 ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จสูงสุดหรือความต้องการประจักษ์ตน เป็นความต้องการขั้นสูงสุด เป็นความต้องการพิเศษกว่าที่คนธรรมดาจะเป็น ส่วนมากจะนึกอยากเป็นนี้ก็อยากจะได้ แต่ไม่สามารถทำได้ หากบุคคลใดสามารถบรรลุถึงความต้องการในขั้นนี้ได้ จะได้รับการยกย่องว่าเป็นบุคคลที่พิเศษเหนือบุคคลอื่น

จะเห็นได้ว่า ในขณะใดขณะหนึ่ง พฤติกรรมของมนุษย์จะตกอยู่ภายใต้ อิทธิพลของสิ่งจูงใจหลายอย่างที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน และนอกจากนี้สิ่งจูงใจที่เกิดขึ้นพร้อมกันนั้น อาจจะมีการขัดแย้งกันในตัวเองได้ ดังนั้นจึงต้องจัดลำดับให้ความสำคัญระหว่างสิ่งจูงใจต่าง ๆ แล้วเลือกที่จะตอบสนองต่อสิ่งจูงใจนั้น เพื่อให้เกิดความสุข ความยินดี ซึ่งก็คือความพึงพอใจ นั้นเองอย่างไรก็ตาม ความต้องการของมนุษย์แต่ละคนย่อมแตกต่างกันไป เพราะมนุษย์อยู่ใน สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมือนกัน แต่หากความต้องการของมนุษย์ได้รับการตอบสนองอย่าง เหมาะสมแล้ว มนุษย์จะเกิดความพึงพอใจ และจะส่งผลถึงพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน ที่มี ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของงานด้วย ดังเช่น การปฏิบัติงานของครู เมื่อครูผู้สอนได้รับการตอบสนองในการปฏิบัติงานจากผู้บังคับบัญชา ทางด้านวัตถุ สิ่งของ เงินเดือน ความปลอดภัย มั่นคงในหน้าที่การงาน ความรัก ยกย่อง ชมเชย ให้เกียรติในการทำงาน

หรือส่งเสริมสนับสนุนในความสามารถพิเศษของครู จะเน้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเชื่อว่า เมื่อครูได้รับการตอบสนองตามความต้องการในสิ่งเหล่านี้แล้ว จะทำให้ครูเกิดขวัญ กำลังใจ และมีความสุขความพึงพอใจในการทำงาน และจะทำให้การปฏิบัติงานทางด้านการเรียนการสอนหรือการปฏิรูปการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.3 การวัดความพึงพอใจในการทำงาน

ความพึงพอใจในการทำงาน มีผลทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความรู้สึก กระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและกำลังใจ สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการทำงาน รวมทั้งส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร ดังนั้นการวัดระดับความพึงพอใจในการทำงาน จึงมีความสำคัญที่ผู้บริหารควรจะทราบ ดังที่อาร์ เพชรมุต (ศรีเรือน ลิขิตเดชาโรจน์. 2545 : 20 ; อ้างอิงจาก อาร์ เพชรมุต. 2530 : 36) ได้กล่าวถึง การวัดความพึงพอใจในการทำงาน ดังนี้

1. เพื่อจะได้ทราบถึงสาเหตุของความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการทำงาน
2. เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการทำงานกับผลงานที่ออกมา
3. เพื่อได้ทราบถึงสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน

4. เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการทำงานกับการฝึกอบรม การขาดงาน การหยุดงานบ่อย ๆ การเปลี่ยนงาน การลาออก และปัญหาอื่น ๆ

นอกจากนั้นปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 155) ได้แบ่งการวัดความพึงพอใจในการทำงาน ออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. วัดตามลักษณะข้อคำถามที่ถาม

1.1 แบบสำรวจแบบปรนัย เป็นแบบวัดที่มีคำถาม และคำตอบให้เลือกตอบ โดยผู้ตอบเลือกตอบตามความคิดเห็นและความรู้สึก ข้อมูลที่ได้รับสามารถวิเคราะห์ ด้วยเชิงปริมาณ

1.2 แบบสำรวจเชิงพรรณนา เป็นแบบสอบถามที่ผู้ตอบตอบด้วยคำพูด และข้อเขียนตนเองเป็นแบบสัมภาษณ์ หรือคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบมีอิสระในการตอบคำถาม ข้อมูลที่ได้รับจะเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ

2. วัดตามคุณลักษณะของงาน

2.1 แบบวัดความพึงพอใจทั่วไป เป็นแบบวัดความพึงพอใจของบุคคลที่มีความสุขอยู่กับงาน โดยมีความพึงพอใจกับงานที่ทำอยู่ในหน่วยงาน

2.2 แบบวัดความพึงพอใจเฉพาะเกี่ยวกับงาน เป็นแบบการวัดความ

พึงพอใจในงานในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านรายได้ ความมั่นคงในงาน มิตรสัมพันธ์ ผู้บังคับบัญชาและความก้าวหน้า เป็นต้น

ดังนั้น การวัดระดับความพึงพอใจในการทำงาน จะทำให้ทราบว่าผู้ปฏิบัติงานมีเจตคติหรือมีความรู้สึกต่องานที่ปฏิบัติอย่างไร มีความพึงพอใจหรือไม่ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือวัดความพึงพอใจในงานของครู โดยใช้แบบสอบถามที่เรียกว่า “แบบสอบถามความพึงพอใจ” (Overall Job Satisfaction Questionnaire) ของฮอยและมิสเกล (Hoy and Miskel, 1991 : 393)

3. ปัจจัยด้านสถานศึกษา

3.1 ขนาดของสถานศึกษา ขนาดของสถานศึกษาจะเกี่ยวข้องกับปริมาณจำนวนนักเรียน และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งจำนวนนักเรียน และบุคลากรทางการศึกษาที่แตกต่างกัน จะมีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานและความรับผิดชอบแตกต่างกัน ขนาดของสถานศึกษาจะกำหนดจากจำนวนนักเรียนเป็นพื้นฐาน ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียน 1 – 120 คน สถานศึกษาขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียน 121 - 300 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีนักเรียนจำนวนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 184) สถานการณ์เช่นนี้ จะทำให้สถานศึกษามีภารกิจแตกต่างกัน รวมทั้งความสำเร็จของการบริหารจัดการก็แตกต่างกันด้วย เนื่องจากมีทรัพยากร งบประมาณ บุคลากร แตกต่างกัน

จากการวิจัยของประวิทย์ มาตีประเสริฐ (2536 : 51) ได้ศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารงานวิชาการ ในเขตการศึกษา 6 พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนทุกขนาดมีปัญหาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดเล็กมีข้อจำกัดเรื่องจำนวนครูมีน้อย การจัดวิชาเลือกเสรีจึงไม่หลากหลาย โรงเรียนขนาดเล็กครูไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร มีปัญหาในด้านการจัดทำแผนการสอนที่เน้นกระบวนการ ครูไม่เข้าใจการจัดกิจกรรมการสอนที่เน้นขั้นตอนกระบวนการ ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาน้อย เพราะโรงเรียนมีการพัฒนาบุคลากร ฝึกอบรมครู ให้จัดทำแผนการสอน และกำกับติดตามผลการเขียนแผนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างจริงจัง โรงเรียนขนาดเล็ก ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากวิทยากร แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระในท้องถิ่น ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ได้ใช้ประโยชน์มากกว่า เพราะโรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมทางด้านงบประมาณสนับสนุนในเรื่องค่ายานพาหนะ ค่าตอบแทนวิทยากร

สมศักดิ์ วรอินทร์ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา แนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานการ

ประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ในทัศนะผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนต่างขนาด คือโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นแนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนระดับประถมศึกษา แตกต่างกัน วิลาวัลย์ ไพโรจน์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า อาจารย์ที่สอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นในงานการบริหารงานวิชาการ และงานธุรการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธีระ แทนศิริ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ปัญหาการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีทัศนะต่อปัญหาการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน โดยรวมแตกต่างกันกับผู้บริหารที่อยู่ในโรงเรียน ขนาดใหญ่ และขนาดกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ ส่วนศุภชัย ชนะดี (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การปฏิบัติงานตามมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ด้านมาตรฐานการบริหารโรงเรียน ตามทัศนะของผู้บริหาร และครู อาจารย์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า บุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็ก เห็นว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานที่ 4 โรงเรียนประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาโรงเรียนมากกว่าบุคลากรในโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้บุญมี ปะพะวะ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีบทบาทต่อการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยสรุปแล้ว ขนาดของสถานศึกษาก็เป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนทำให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากสถานศึกษาเป็นตัวกำหนดความพร้อมทางด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ เป็นต้น

3.2 เขตพื้นที่การศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาถูกจัดตั้งขึ้นมาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เพื่อมุ่งหวังให้เกิดการบริหารจัดการทางการศึกษา มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลสูงสุด เขตพื้นที่การศึกษานั้นเป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสภาพทางภูมิศาสตร์ การคมนาคม จำนวนสถานศึกษา ประชากร และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน (สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2546 : 12) และเพื่อให้การจัดการศึกษาตอบสนองต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 120 - 123) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่การจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้

(1) จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น

(2) ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

(3) กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และในเขตพื้นที่การศึกษา

(4) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

(5) ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการจัดและการพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

(6) จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

(7) ดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

จะเห็นได้ว่า เขตพื้นที่การศึกษามีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้สถานศึกษาดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นสถานศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาที่ต่างกัน ย่อมมีสภาพการบริหารจัดการศึกษาแตกต่างกัน และย่อมมีความสำเร็จแตกต่างกันด้วย ดังงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

จากการศึกษาปัจจัยระดับครูและระดับโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 พบว่า ครู อาจารย์ในโรงเรียนที่ตั้งอยู่จังหวัดนนทบุรี มีการแพร่กระจายนวัตกรรมด้านการประกันคุณภาพการศึกษาสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในขณะที่จังหวัดสมุทรสาคร มีการแพร่กระจายนวัตกรรมด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ต่ำกว่าจังหวัดอื่น ๆ (ดุขฎิ โยเหลา และคณะ. 2545 : 73) และจากการศึกษาการบริหารจัดการศึกษา และประสิทธิผลของโรงเรียนคาทอลิก ในสังกัดสังฆมณฑลราชบุรี พบว่า การจัดการศึกษา ตามความคิดเห็นของครูที่อยู่ในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (สายสุตา กิจประยูร. 2544 :80)

โดยสรุปแล้ว เขตพื้นที่การศึกษา ก็เป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง ที่มีส่วนทำให้การจัดการศึกษาในเขตพื้นที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจจะส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ของสถานศึกษา

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการการปฏิรูปการเรียนรู้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

งานวิจัยในประเทศ

ระพิน สุวรรณมุข (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัญหาด้านการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา ปีการศึกษา 2541 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการครูโดยรวมและจำแนกตามตำแหน่ง มีความคิดเห็นต่อปัญหาด้านการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษาโดยภาพรวม และเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านมาจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง ด้านการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการยกระดับมาตรฐานการเรียนการสอนทุกระดับชั้น โดยมีรายข้อที่มีปัญหาระดับมากและระดับปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ข้อ คือ สื่อครุภัณฑ์ไม่เพียงพอต่อการสร้างแบบประเมินผลความพึงพอใจของงบประมาณเพื่อใช้จัดทำสื่อ อุปกรณ์ ในการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน และการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อสร้างเครื่องมือประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง นอกจากนี้ครูวิชาการมีความคิดเห็นต่อปัญหาด้านการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนโดยรวมและเป็นรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง มากกว่าผู้บริหารโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มังกร กมลวัฒน์. (2544 : 78 – 79) ได้ทำการศึกษา ผลการดำเนินงานการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนแกนนำ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนสวนหม่อน และโรงเรียนพิบูลทอง ผลการศึกษาค้นคว้า โดยภาพรวมของโรงเรียนแกนนำทั้งสอง สรุปผลได้ดังนี้ ด้านการเรียนรู้มีความสุข ทำให้ครูรู้แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน นักเรียนสนุกสนานกับการเรียน กล้าแสดงความคิดเห็น เห็นคุณค่าของตนเอง และเข้าใจความแตกต่าง ด้านการเรียนรู้จากการคิดและการปฏิบัติจริง นักเรียนมีการวางแผนการเรียนรู้ของตนเองตามความถนัด ความสนใจสิ่งใกล้ตัวแล้วเชื่อมโยงสู่ท้องถิ่น สรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนปฏิบัติได้จริงตามแนวทางการเรียนรู้ นักเรียนเกิดประสบการณ์ทางสังคมและเพื่อน แล้วนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนศึกษาหาความรู้ หากคำตอบด้วยการปฏิบัติจริง โดยทำโครงการตามความสนใจ สำหรับด้านการเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม กิจกรรมสนทนา อภิปราย ชักถาม สรุปนำเสนอผลงานร่วมกัน ทำให้นักเรียนสามารถรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้ และนักเรียนสามารถดำเนินงานได้ตามขั้นตอน การเรียนรู้แบบองค์รวม จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชื่อมโยงวิชาการสัมพันธ์กับท้องถิ่น จัดหาแกนของเรื่อง

ที่จะเรียน ครูสร้างความกลมกลืนต่อเนื่อง ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้บูรณาการหลากหลาย สนุกกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ความร่วมมือแล้วทำได้เอง และด้านการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง มีการจัดกิจกรรมกระตุ้นให้นักเรียนอภิปราย แสดงความคิดเห็น ทำให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์ตนเอง หาวิธีการเรียนรู้ที่ตนเองถนัด วิเคราะห์ผลงานตนเอง รู้จักปรับปรุง ผลงานตนเอง สามารถสรุปองค์ความรู้เป็นแผนที่ความคิดและหาวิธีที่ตนเองถนัด ทำให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์พฤติกรรมกำเนินการเรียนรู้ของตนเอง รู้จักวิเคราะห์ผลงานตนเอง ทำให้มีเครื่องมือแสวงหาความรู้เป็นของตนเอง

สำอองค์ ใจการณ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปัว จังหวัดน่าน ที่มีต่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ในภาพรวม ด้านการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ ด้านการจัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการ และด้านการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ในระดับมาก และผลการวิจัยยังพบว่า ข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษา สถานที่ตั้งโรงเรียน และระยะทางจากบ้านพักประจำถึงโรงเรียน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุนน อมรวิวัฒน์ (2544 : 3) ได้ศึกษากระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ เสนอต่อคณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า การบริหารจัดการกระบวนการเรียนรู้จากแหล่งวิทยาการในชุมชน แม้จะมีความยุ่งยาก ซับซ้อนมากกว่าการสอนซ้ำๆ ประจำวันในชั้นเรียน แต่มิได้มีความลำบากเกินกว่าโรงเรียนจะจัดได้ ยิ่งกว่านั้น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในชุมชนกลับเป็นสะพานเชื่อมโยงให้โรงเรียนและชุมชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน คนในชุมชนมีส่วนร่วมกับการให้การศึกษาแก่ลูกหลานของเขา เยาวชนจะได้รับการปลูกฝังให้รู้และรักท้องถิ่นที่เขาอยู่ มองเห็นคุณค่า และปัญหาที่หมู่บ้านของเขา ผู้เรียนจึงมีความพร้อมที่จะเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน และในอนาคต เขาจะเป็นพลังเกื้อหนุนให้ชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งจะเกิดผลย้อนกลับมาสู่ชีวิตที่สงบสุขของตนเองและครอบครัว

อภิชาติ เจตจำนงนุช (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ลักษณะการปฏิรูปการเรียนรู้กับพฤติกรรมกำเนินการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน พบว่า ผู้นำนักความสำคัญของการรับรู้ลักษณะการปฏิรูปการเรียนรู้ในลักษณะกระบวนการเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ส่งผลต่อพฤติกรรมกำเนินการสอนของครู ที่วิเคราะห์จากครูในระดับชั้นประถมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้นำนักความสำคัญของการรับรู้ ลักษณะการปฏิรูปการเรียนรู้ในลักษณะการประเมินผล

ตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ส่งผลต่อพฤติกรรม การสอนของครูที่วิเคราะห์จากครูในระดับชั้นมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนน้ำหนักความสำคัญของการรับรู้ลักษณะการปฏิรูปการเรียนรู้ในลักษณะกระบวนการเรียนรู้ การประเมินผลตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ส่งผลต่อ พฤติกรรมการสอนของครูเมื่อวิเคราะห์จากครูรวมทั้งหมดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่น้ำหนักความสำคัญของการรับรู้ลักษณะการปฏิรูปการเรียนรู้ในลักษณะกระบวนการ เรียนรู้ การประเมินผลตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ระหว่างที่วิเคราะห์จากครูในระดับชั้นประถมศึกษา ครูในระดับมัธยมศึกษา และครูรวมทั้งหมด มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า

ลักษณพร ทศนาวลัย (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินการปฏิรูปการ เรียนรู้ โรงเรียนบ้านวังยาว จังหวัดน่าน โดยใช้วิธีศึกษาเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ใน ด้านความเข้าใจของบุคลากร ในโรงเรียนบ้านวังยาว มีความเข้าใจในการปฏิรูปการเรียนรู้ มากขึ้น ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำในการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ แล้วนำ ความรู้มาเผยแพร่ให้บุคลากรในโรงเรียนโดยการประชุมชี้แจง อบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน มี การแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน โรงเรียนได้จัดทำแผนการปฏิรูปการสอนโดยใช้เด็กเป็น สำคัญ จัดทำแผนกิจกรรมนักเรียน แผนประกันคุณภาพการศึกษา แผนพัฒนาบุคลากร แผน พัฒนางานสัมพันธ์กับชุมชน แผนจัดทรัพยากร แผนจัดทำสื่อและหาแหล่งการเรียนรู้ แผน เพื่อสร้างความเข้าใจและความรู้ของบุคลากรในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การดำเนิน การตามแผนพบว่า ดำเนินงานได้ครอบคลุมทั้งหมด ส่งผลให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมในการ เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ได้ผลการเรียนรู้ดีขึ้นและเรียนอย่างมีความสุข ครูมีเทคนิคการสอนที่หลากหลายทำให้มีการตอบสนองความต้องการของเด็กนักเรียนได้ ชุมชนให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจ กรรมในด้านทรัพยากรและสื่อต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน ส่วนแหล่งการ เรียนรู้จัดให้มีทั้งในและนอกโรงเรียน ความรู้ความเข้าใจของบุคลากรในด้านการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานมีน้อย แต่ให้ความร่วมมือและข้อเสนอแนะเป็นอย่างดี

อธิก ป้องคำรอด (2546 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยการศึกษาการดำเนินงานโรงเรียน ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสบซุ่น อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่า ผลการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลง ไปในทางที่ดีขึ้นกล้าแสดงออกมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สนใจใฝ่รู้ มีความรับผิดชอบ รู้จักใช้ เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด สามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้ มีส่วน ร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน เรียนรู้อย่างมีความสุข ชอบไปโรงเรียนและใกล้ชิด กับครูมากขึ้น รวมทั้งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

งานวิจัยต่างประเทศ

จอห์นสัน (Johnson. 1987 : 3261 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างภาวะผู้นำนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในชนบทโดยการรับรู้ และการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 8 ปี และการคาดคะเนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไปในอนาคต โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน 30 คน พบว่า ผู้บริหารส่วนมากเห็นว่า ควรมีการเปลี่ยนแปลงการจัดกิจกรรม ควรมีการพัฒนาบุคลากร พัฒนาหลักสูตร วิธีการสอน และตารางการจัดกิจกรรม ในช่วง 8 ปีต่อไป ผู้บริหารต้องการให้ครูมีการวัดผลให้เป็นมาตรฐาน และมีหลักฐาน สามารถตรวจสอบได้ ผู้บริหารส่วนมากต้องการเปลี่ยนแปลงการวัดผล และประเมินผลนักเรียนในปี 1984 – 1985 และมีความแตกต่างกันของการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อสร้างภาวะผู้นำของนักเรียน

เดลวิน (Delvin. 1989 : 1492-A) วิจัยเรื่องส่งเสริมกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ผู้บริหารควรมีเวลาในการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ ทบทวนหลักสูตรเก่าให้มากขึ้น จัดบริการวัสดุอุปกรณ์ มีภาวะผู้นำ ปรับขยายโครงการสร้างการบริหาร ให้คำปรึกษาในการใช้หลักสูตร และจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน รักในการแสวงหาความรู้มากขึ้น

คอมเฟอร์ด (Comerford. 1998 : 356 - A) ได้วิจัยเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ และพฤติกรรมของผู้เรียนที่เติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้วที่มีความแตกต่างจาก นักเรียนชั้นประถมศึกษาอย่างไร ผู้วิจัยได้ศึกษาจากผู้เรียนจำนวน 25 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนที่โตแล้ว สามารถเรียนรู้ และทำความเข้าใจในบทเรียนได้เร็ว มีการสังเกต มีการตั้งคำถาม และสมมุติฐาน มีการวางตัวที่ดีและทำงานกันเป็นกลุ่ม สนใจทำแบบฝึกหัดและรู้จักพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

ฮิลล์ (Hill. 1998 : 162 - A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้และผลกระทบของระบบในโรงเรียน ภายในระยะเวลา 1 ปี โดยผู้วิจัยศึกษาว่า มีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นภายในโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและครูอาจารย์ และสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า สิ่งที่ต้องการพัฒนา คือ การเสริมสร้างวัฒนธรรมโรงเรียน การตัดสินใจร่วมกันของผู้ปกครองและครูอาจารย์ และการปรับปรุงบรรยากาศภายในโรงเรียนให้น่าอยู่

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. ขั้นตอนการสร้างและปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นการสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เกี่ยวกับปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เขต 2 และเขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 4,486 คน จาก 435 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เขต 2 และเขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 525 คน จาก 50 โรงเรียน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นชั้น (Strata) ในการสุ่ม โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจำนวนครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เขต 2 และเขต 3 โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ซึ่งพบว่า มีครูจำนวน 4,486 คน รายละเอียด ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษาและขนาดของสถานศึกษา

เขตพื้นที่การศึกษา	จำนวนครู			รวม
	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	
1	272	557	518	1,347
2	367	894	870	2,131
3	133	527	348	1,008
รวม	772	1,978	1,736	4,486

2. ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นชั้น (Strata) และสุ่มโดยการนำขนาดของโรงเรียนมาร่วมพิจารณาในการแบ่งชั้นของประชากร เพื่อให้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นไปตามสัดส่วนของเขตพื้นที่และขนาดของโรงเรียน ซึ่งจะทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากร

3. ดำเนินการการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Unit of Sampling) และให้ครูทุกคนในโรงเรียนที่สุ่มได้ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1-3 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี. 2546) พบว่า ในแต่ละโรงเรียน มีครูเฉลี่ยโรงเรียนละ 7- 8 คน และจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608 - 610) ได้กลุ่มตัวอย่างเพื่อดำเนินการวิจัยอย่างน้อยจำนวน 360 คน เมื่อพิจารณาจากข้อมูลจำนวนครูโดยเฉลี่ยต่อโรงเรียนดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้เพียงพอต่อการดำเนินการวิจัยจำนวน 50 โรงเรียน เป็นครูจำนวน 525 คน ตามสัดส่วนของจำนวนโรงเรียนในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาและตามขนาดของโรงเรียน รายละเอียดดังตาราง 2 - 3

ตาราง 2 จำนวนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษาและขนาดของสถานศึกษา

เขตพื้นที่ การศึกษา	ขนาดของสถานศึกษา							
	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		รวม	
	จำนวน โรงเรียน	ร.ร. กลุ่ม ตัวอย่าง	จำนวน โรงเรียน	ร.ร. กลุ่ม ตัวอย่าง	จำนวน โรงเรียน	ร.ร. กลุ่ม ตัวอย่าง	จำนวน โรงเรียน	ร.ร. กลุ่ม ตัวอย่าง
1	46	5	61	7	23	3	130	15
2	64	7	98	11	43	5	205	23
3	26	3	51	6	23	3	100	12
รวม	136	15	210	24	89	11	435	50

ตาราง 3 จำนวนครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามเขตพื้นที่
การศึกษาและขนาดของสถานศึกษาที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เขตพื้นที่ การ ศึกษา	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า					
	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่	
	โรงเรียน	ครู ผู้สอน	โรงเรียน	ครู ผู้สอน	โรงเรียน	ครู ผู้สอน
1	5	35	7	67	3	40
2	7	50	11	111	5	94
3	3	15	6	53	3	60
รวม	15	100	24	231	11	194

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลจากครูผู้สอน โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งมีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและครูผู้สอน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามถามความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงมาจากแบบสอบถามความคิดเห็นความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารของแบมเบิร์ก (Bamburg, 2001 : Online) เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 18 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามถามความพึงพอใจในการทำงานของครู ผู้วิจัยได้ปรับปรุงมาจากแบบสอบถามความพึงพอใจในการทำงานของครู ของฮอยและมิสเกล (Hoy and Miskel, 1991 : 393) เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถาม เกี่ยวกับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กาญจนบุรี 4 ด้าน คือ ด้านพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ แบบสอบถามนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด จำนวน 40 ข้อ

ขั้นตอนการสร้างและปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ขั้นตอนในการพัฒนาเครื่องมือ และการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

ขั้นตอนในการพัฒนาเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การใช้แหล่งการเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

2. กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การใช้แหล่งการเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

3. ปรับปรุงและพัฒนาแบบสอบถามความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารของแบมเบิร์ก (Bamburg, 2001 : Online) จำนวน 18 ข้อ แบบสอบถามความพึงพอใจในการทำงานของฮอยและมิสเกล (Hoy and Miskel, 1991 : 393) จำนวน 7 ข้อ และสร้างแบบสอบถาม

การพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การใช้แหล่งการเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ จำนวน 40 ข้อ

ขั้นตอนในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่สร้างและปรับปรุงขึ้น เสนอประธานและกรรมการควบคุม ปรินญาณพนธ์ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของภาษาและความเหมาะสม แล้วนำไปแก้ไข ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความรู้ทางด้าน ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ความพึงพอใจในการทำงาน การพัฒนาหลักสูตร และสาระการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การใช้แหล่งการเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้ และผู้มีความรู้ในเรื่องการสร้างเครื่องมือ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความ เทียงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และลงความเห็นว่แบบสอบถามแต่ละข้อสามารถ ตรวจสอบได้ตรงตามเนื้อหาที่จะวัดหรือไม่ สำหรับรายละเอียดที่ให้ตรวจ ได้แก่ ตรวจสอบ ความชัดเจน และครอบคลุมนิยามตัวแปร ตรวจสอบข้อคำถามแต่ละข้อวัดตามนิยามหรือไม่ ภาษาถูกต้องชัดเจนหรือไม่ มาตรวัด (Scale) ที่ใช้เหมาะสมหรือไม่ โดยใช้เกณฑ์การกำหนด คะแนนความคิดเห็น ดังนี้ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2539 : 248 – 249)

+1 หมายถึง ข้อความมีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นมีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการวัด

-1 หมายถึง ข้อความไม่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการวัด

จากนั้นบันทึกผลการพิจารณาลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนในแต่ละข้อ นำไปหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงพิณิจหรือค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วเลือกข้อคำถาม ที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งถือว่ามีความเที่ยงตรงและสามารถนำไปใช้ได้

3. นำแบบสอบถามมาปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องทั้งในเรื่องภาษา และเนื้อหา ตาม ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความครอบคลุมตามนิยาม ศัพท์และมีความถูกต้องสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น แล้วนำเสนอประธานกรรมการพิจารณา

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอนในสถาน ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะ ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จาก 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสมาคมไทย - ออสเตรเลีย โรงเรียนบ้านท่าพุ และโรงเรียนวัดทุ่งสมอ จำนวนครูโรงเรียนละ 10 คน

5. นำคะแนนจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการ หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยแบบสอบถามแต่ละตอนมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

5.1 แบบสอบถามความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร จำนวน 18 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95

5.2 แบบสอบถามความพึงพอใจในการทำงานของครู จำนวน 7 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .83

5.3 แบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในการเรียนรู้อยู่ใน 4 ด้าน คือ ด้านพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .87 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 จำนวน 40 ข้อ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95

6. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามทั้ง 4 ตอน ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ทั้ง 3 เขต โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 – 3 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล และขอให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 – 3 มีหนังสือแจ้งไปยังผู้บริหารสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัด เพื่อขอให้ครูผู้สอนทุกคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างช่วยตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามด้วยตนเองไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบ พร้อมทั้งนัดหมายวันเก็บรวบรวมข้อมูลกลับคืน

3. ตามแบบสอบถามตอนที่ 1 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและถูกต้อง ผู้วิจัยได้สำรวจจากเอกสารทางราชการ (กพ.7) โดยขออนุญาตสำรวจจากเจ้าหน้าที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 – 3

4. ผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามกลับคืน จากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมเป็นเวลา 21 วัน (ส่งวันที่ 30 มกราคม 2547 วันสุดท้ายของการเก็บแบบสอบถาม วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2547)

5. เมื่อผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามได้แล้วนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้พิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อวิเคราะห์ต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับมาแล้ว ได้ดำเนินการจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนและรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา จากแบบสอบถามที่ส่งไปจำนวนทั้งหมด 525 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้น 461 ชุด เป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวน 450 ชุด คิดเป็นร้อยละ 85.71 จากแบบสอบถามจำนวน 525 ชุด

2. ลงรหัสแบบสอบถาม และให้คะแนนแบบสอบถาม ตามเกณฑ์ดังนี้

2.1 ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกำหนดค่าคะแนนแต่ละระดับ ดังนี้

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3 คะแนน
เห็นด้วย	ให้	4 คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	5 คะแนน

2.2 ความพึงพอใจในการทำงานของครู และกำหนดค่าคะแนนแต่ละระดับ ดังนี้

น้อยที่สุด	ให้	1 คะแนน
น้อย	ให้	2 คะแนน
ปานกลาง	ให้	3 คะแนน
มาก	ให้	4 คะแนน
มากที่สุด	ให้	5 คะแนน

2.3 การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ และกำหนดค่าคะแนนแต่ละระดับดังนี้

ปฏิบัติน้อยที่สุด	ให้	1 คะแนน
ปฏิบัติน้อย	ให้	2 คะแนน
ปฏิบัติปานกลาง	ให้	3 คะแนน
ปฏิบัติมาก	ให้	4 คะแนน
ปฏิบัติมากที่สุด	ให้	5 คะแนน

3. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ ดังนี้ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage)

4. การวิเคราะห์ระดับความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ
ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความเป็นผู้นำทางวิชาการในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ
ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความเป็นผู้นำทางวิชาการใน
ระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ
ในระดับมากที่สุด

5. การวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการทำงานของครู โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในการทำงานในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในการทำงานในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในการทำงานในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในการทำงานในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจในการทำงานในระดับมากที่สุด

6. การวิเคราะห์ระดับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้
ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง มีการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้
ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้
ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้
ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้
ในระดับมากที่สุด

7. เปรียบเทียบการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ของครู จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – Way Analysis of variance) และเมื่อพบว่ามีความสำคัญทางสถิติ ใช้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Sheffe)

8. หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านครูผู้สอน และด้านสถานศึกษา กับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product –

moment correlation coefficient) ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2536 : 153) และแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากกว่า .80 ขึ้นไป	ถือว่ามีความสัมพันธ์กัน ในระดับสูงหรือมาก
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง .60 ถึง .80	ถือว่ามีความสัมพันธ์กัน ในระดับค่อนข้างสูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง .40 ถึง .60	ถือว่ามีความสัมพันธ์กัน ในระดับปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง .20 ถึง .40	ถือว่ามีความสัมพันธ์กัน ในระดับค่อนข้างต่ำ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าต่ำกว่า .20	ถือว่ามีความสัมพันธ์กัน ในระดับต่ำ

9. หาปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านครูผู้สอน และด้านสถานศึกษา ที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาญจนบุรี โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) วิธีการแบบขั้นตอน (Stepwise)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตรของโรวินีลลีและแฮมเบลตัน

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

1.2 การวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามเป็นรายข้อ โดยการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product – moment correlation coefficient)

1.3 การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentages) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

3.1 การเปรียบเทียบการปฏิรูปการเรียนรู้ของครู จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา

โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – Way Analysis of Variance) และเมื่อพบว่ามีความสำคัญทางสถิติ ใช้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Sheffe)

3.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple correlation coefficient) โดยหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product – moment correlation coefficient) และทดสอบความสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้ t-test และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ และทดสอบความสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์พหุคูณ โดยใช้การทดสอบค่า F – test .

3.3 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตามในรูปของคะแนนดิบ และทดสอบความสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยโดยใช้ t – test

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และการแปลผลข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
F	แทน	สถิติที่ใช้ในการพิจารณา F- Distribution
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน (Mean Squares)
r_{xy}	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย
X1	แทน	ประสบการณ์ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา
X2	แทน	ระดับการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา
X21	แทน	ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี
X22	แทน	ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี
X3	แทน	ประสบการณ์ในการสอนของครูผู้สอน
X4	แทน	ระดับการศึกษาของครูผู้สอน
X41	แทน	ครูผู้สอนที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี
X42	แทน	ครูผู้สอนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี
X5	แทน	ขนาดของสถานศึกษา
X51	แทน	สถานศึกษาขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียน 120 คนลงมา)
X52	แทน	สถานศึกษาขนาดกลาง (จำนวนนักเรียน 121 - 300 คน)
X53	แทน	สถานศึกษาขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียน 301 คนขึ้นไป)
X6	แทน	เขตพื้นที่การศึกษา
X61	แทน	เขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1
X62	แทน	เขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2
X63	แทน	เขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3
X7	แทน	ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร
X8	แทน	ความพึงพอใจในการทำงานของครู

Y	แทน	การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้
Y1	แทน	การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และสาระการเรียนรู้
Y2	แทน	การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
Y3	แทน	การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้
Y4	แทน	การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
Y'	แทน	การประมาณค่าของตัวพยากรณ์ที่แทนค่าในรูปคะแนนดิบ
Z'_Y	แทน	การประมาณค่าของตัวพยากรณ์ที่แทนค่าในรูปคะแนนมาตรฐาน
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
a	แทน	ค่าคงที่ของการพยากรณ์
SE_b	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์
SE_{est}	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์
*	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารของผู้บริหาร ระดับการศึกษาของผู้บริหาร ประสบการณ์ในการสอนของครูผู้สอน ระดับการศึกษาของครูผู้สอน ขนาดของสถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ผลการวิเคราะห์ปรากฏในตาราง 4

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ได้แก่ ความพึงพอใจในการทำงานของครู และการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ผลการวิเคราะห์ปรากฏในตาราง 5 - 6

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา ผลการวิเคราะห์ปรากฏในตาราง 7 – 9

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านสถานศึกษา กับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ผลการวิเคราะห์ปรากฏในตาราง 10

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์เพื่อค้นหาปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise - Multiple Regression Analysis) ผลการวิเคราะห์ปรากฏในตาราง 11 - 15

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี จำแนกตาม ประสบการณ์ในการบริหารของผู้บริหาร ประสบการณ์ในการสอนของครูผู้สอน ระดับการศึกษาของผู้บริหาร ระดับการศึกษาของครูผู้สอน ขนาดของสถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ดังปรากฏใน ตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร และครูผู้สอน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้บริหาร ระดับการศึกษาของครูผู้สอน ขนาดของสถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี (N=450)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. ระดับการศึกษาของผู้บริหาร		
ปริญญาตรี	386	85.78
สูงกว่าปริญญาตรี	64	14.22
2. ระดับการศึกษาของครูผู้สอน		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	22	4.89
ปริญญาตรี	428	95.11

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
3. ขนาดของสถานศึกษา		
ขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียน 120 คนลงมา)	89	19.77
ขนาดกลาง (จำนวนนักเรียน 121-300 คน)	203	45.11
ขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียน 301 คนขึ้นไป)	158	35.11
4. เขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี		
เขต 1	157	34.89
เขต 2	192	42.67
เขต 3	101	22.44

จากตาราง 4 พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 85.78 รองลงมามีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 14.22 ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 95.11 รองลงมามีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 4.89 ขนาดของสถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 45.11 รองลงมาเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 35.11 และเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 19.77 ตามลำดับ และผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 คิดเป็นร้อยละ 42.67 รองลงมาเป็นครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 คิดเป็นร้อยละ 34.89 และเป็นครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 คิดเป็นร้อยละ 22.44 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ประสิทธิภาพในการบริหารของผู้บริหาร และความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ได้แก่ ประสิทธิภาพในการสอนของครู และความพึงพอใจในการทำงานของครู และการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ดังปรากฏในตาราง 5 - 6

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ประสิทธิภาพในการบริหารของผู้บริหาร และความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ได้แก่ ประสิทธิภาพในการสอนของครูผู้สอน และความพึงพอใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี (N=450)

ตัวแปรพยากรณ์	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1. ประสิทธิภาพในการบริหารของผู้บริหาร	18.45	8.47	มาก
2. ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร	4.08	.53	
3. ประสิทธิภาพในการสอนของครูผู้สอน	21.11	8.47	
4. ความพึงพอใจในการทำงานของครู	3.43	.38	ปานกลาง

จากตาราง 5 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี มีประสิทธิภาพในการบริหารโดยเฉลี่ย ประมาณ 18 ปี ($\bar{X} = 18.45$) มีความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี มีประสิทธิภาพในการสอนโดยเฉลี่ย ประมาณ 21 ปี ($\bar{X} = 21.11$) และมีความพึงพอใจในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้
 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี (N=450)

การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้	3.73	.58	มาก
2. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.81	.51	มาก
3. ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้	3.41	.60	ปานกลาง
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	3.58	.57	มาก
รวม	3.63	.49	มาก

จากตาราง 6 พบว่า การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูผู้สอนมีการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี จำแนกตาม เขตพื้นที่การศึกษา ดัง
ปรากฏในตาราง 7 - 9

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ตามความเห็น
ของครูผู้สอน จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา (N= 450)

การดำเนินการปฏิรูป การเรียนรู้ในสถาน ศึกษา	เขตพื้นที่การศึกษา								
	เขต 1			เขต 2			เขต 3		
	$\bar{X}$	S.D.	การ แปล ความ หมาย	$\bar{X}$	S.D.	การ แปล ความ หมาย	$\bar{X}$	S.D.	การ แปล ความ หมาย
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้	3.79	.56	มาก	3.68	.59	มาก	3.74	.59	มาก
2. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.88	.49	มาก	3.75	.55	มาก	3.83	.43	มาก
3. ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้	3.46	.58	ปาน กลาง	3.35	.63	ปาน กลาง	3.48	.57	ปาน กลาง
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	3.62	.53	มาก	3.52	.61	มาก	3.63	.54	มาก
รวม	3.69	.45	มาก	3.57	.53	มาก	3.67	.46	มาก

จากตาราง 7 พบว่า การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาของครูผู้สอนใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เขต 2 และเขต 3 โดยรวม
อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถาน
ศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการใช้แหล่งการ
เรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 8 การเปรียบเทียบการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา (N= 450)

การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	.995	2	.489	1.453
	ภายในกลุ่ม	153.070	447	.342	
	รวม	154.065	449		
2. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	ระหว่างกลุ่ม	1.658	2	.829	3.224*
	ภายในกลุ่ม	114.934	447	.257	
	รวม	116.592	449		
3. ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	1.554	2	.777	2.161
	ภายในกลุ่ม	160.717	447	.360	
	รวม	162.271	449		
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	1.239	2	.619	1.905
	ภายในกลุ่ม	145.395	447	.325	
	รวม	146.634	449		
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.278	2	.639	2.641
	ภายในกลุ่ม	108.185	447	.242	
	รวม	109.463	449		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 พบว่า การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาของครูผู้สอนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เขต 2 และเขต 3 โดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษา ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังปรากฏในตาราง 9

ตาราง 9 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา
ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา (N= 450)

เขตพื้นที่การศึกษา	$\bar{X}$	เขต 1	เขต 2	เขต 3
		3.88	3.75	3.83
เขต 1	3.88	-	.14*	.05
เขต 2	3.75		-	.08
เขต 3	3.83			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 พบว่า การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความเห็นของครูผู้สอนใน เขต 1 สูงกว่า เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา
ด้านครูผู้สอน และด้านสถานศึกษา กับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ดังปรากฏในตาราง 10

ตาราง 10 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านครูผู้สอนครู และด้านสถานศึกษา กับการดำเนินการปฏิรูปในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี (N=450)

ข้อ	X ₁	X ₂	X ₂₁	X ₂₂	X ₃	X ₄	X ₄₁	X ₄₂	X ₅	X ₅₁	X ₅₂	X ₅₃	X ₆	X ₆₁	X ₆₂	X ₇	X ₈	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y
X ₁	1.00	-.234**	.234**	-.234**	.098*	.011	-.011	.011	.309**	-.321**	.066	.200**	-.021	-.043	.115*	-.091	.067	-.047	.006	.014	.011	-.005
X ₂		1.00	-1.00**	1.00**	-.022	.029	-.029	.029	.113*	-.072	-.049	.112*	-.020	-.132**	.284**	-.010	-.051	-.003	-.001	-.049	.002	-.016
X ₂₁			1.00	-1.00**	.022	-.029	.029	-.029	-.113*	.072	.049	-.112*	.020	.132**	-.284**	.010	.051	.003	.001	.049	-.002	.016
X ₂₂				1.00	-.022	.029	-.029	.029	.113*	-.072	-.049	.112*	-.020	-.132**	.284**	-.010	-.051	-.003	-.001	-.049	.002	-.016
X ₃					1.00	-.097*	.097*	-.097*	-.045	.061	-.032	-.017	-.198**	.089	.127**	.013	.091	.024	.061	.079	-.024	.040
X ₄						1.00	-1.00**	1.00**	.001	-.022	.034	-.017	-.036	.028	.000	-.004	-.033	.082	.092	.029	.062	.075
X ₄₁							1.00	-1.00**	-.001	.022	-.034	-.017	-.036	.028	.000	.004	.033	-.082	-.092	-.029	-.062	-.075
X ₄₂								1.00	.001	-.022	.034	-.017	-.036	.028	.000	-.004	-.033	.082	.092	.029	.062	.075
X ₅									1.00	-.789**	-.187**	.857**	-.041	-.012	.085	-.278**	-.029	-.085	-.157**	-.207**	-.174**	-.179**
X ₅₁										1.00	-.456**	-.360**	.134**	-.127**	.043	.224**	.037	.111*	.120*	.252**	.176**	.191**
X ₅₂											1.00	-.666**	-.154**	.221**	-.192**	.045	-.017	-.055	.035	-.103*	-.028	-.047
X ₅₃												1.00	.050	-.125**	.166**	-.234**	-.014	-.036	-.137**	-.103*	-.117*	-.111*
X ₆													1.00	-.857**	.142**	-.057	.015	-.044	-.054	-.003	-.011	-.031
X ₆₁														1.00	-.631**	.128**	-.001	.072	-.101*	.053	.056	.080
X ₆₂															1.00	-.160**	-.020	-.073	-.113*	-.097*	-.092	-.107*
X ₆₃																1.00	.043	.004	.018	.055	.045	.036
X ₇																1.00	.191**	.345**	.339**	.334**	.331**	.387**
X ₈																	1.00	.231**	.258**	.270**	.283**	.299**
Y ₁																		1.00	.664**	.595**	.589**	.891**
Y ₂																			1.00	.727**	.752**	.894**
Y ₃																				1.00	.753**	.886**
Y ₄																					1.00	.887**
Y																						1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถานศึกษาขนาดเล็ก (X51) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .176 แสดงว่ามีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์เพื่อค้นหาปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี โดยการวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise - Multiple Regression Analysis) ผลปรากฏในตาราง 11 - 15

ตาราง 11 การวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้โดยรวมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี (N=450)

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE _b	β	t
ความเป็นผู้นำทางวิชาการผู้บริหาร (X7)	.279	.040	.304	6.980**
ความพึงพอใจในการทำงานของครู (X8)	.293	.055	.226	5.315**
สถานศึกษาขนาดเล็ก (X51)	.140	.053	.112	2.627**
ครูผู้สอนที่มีการศึกษต่ำกว่าปริญญาตรี (X41)	-.211	.097	-.091	2.184*
a = 1.480				
R = .456				
R ² = .208				
F = 29.970**				
SE _{est} = .442				

** มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

จากตาราง 11 พบว่า ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้โดยรวมของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี โดยปัจจัยที่ส่งผลทางบวก คือ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (X7) ความพึงพอใจในการทำงานของครู (X8) สถานศึกษาขนาดเล็ก (X51) ส่วนปัจจัยที่ส่งผลทางลบต่อการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้โดยรวม คือครูผู้สอนที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี (X41) ปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัยนี้สามารถรวมกันอธิบายความแปรปรวนการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยรวม

คิดเป็นร้อยละ 20.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงได้นำค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์มาสร้างเป็นสมการพยากรณ์ ดังนี้

สมการพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยรวมของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 1.480 + .279(X_7) + .293(X_8) + .140(X_{51}) - .211(X_{41})$$

สมการพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยรวม ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z'_y = .304(Z_{X_7}) + .226(Z_{X_8}) + .112(Z_{X_{51}}) - .091(Z_{X_{41}})$$

ตาราง 12 การวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี (N=450)

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE _b	β	t
ความเป็นผู้นำทางวิชาการผู้บริหาร (X7)	.344	.047	.318	7.277**
ความพึงพอใจในการทำงานของครู (X8)	.262	.067	.171	3.914**
ครูผู้สอนที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี (X41)	-.271	.118	-.099	2.308*
a = 1.442				
R = .401				
R ² = .161				
F = 29.161**				
SE _{est} = .538				

** มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

จากตาราง 12 พบว่า ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี โดยปัจจัยที่ส่งผลทางบวก คือ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (X7) ความพึงพอใจในการทำงานของครู (X8) ส่วนปัจจัยที่ส่งผลทางลบ คือ ครูผู้สอนที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี (X41) ปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัยนี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 16.10

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงได้นำค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์มาสร้างเป็นสมการพยากรณ์ ดังนี้

สมการพยากรณ์ การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 1.442 + .344(X_7) + .262(X_8) - .271(X_{41})$$

สมการพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z'_Y = .318(Z_{X_7}) + .171(Z_{X_8}) - .099(Z_{X_{41}})$$

ตาราง 13 การวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี (N=450)

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE _b	β	t
ความเป็นผู้นำทางวิชาการผู้บริหาร (X7)	.279	.042	.294	6.675**
ความพึงพอใจในการทำงานของครู (X8)	.261	.059	.194	4.449**
ครูผู้สอนที่มีการศึกษาค่ำกว่าปริญญาตรี (X41)	-.603	.187	-.251	3.223**
ครูผู้สอนที่มีการศึกษาปริญญาตรี (X42)	-.352	.159	-.172	2.218*
a = 2.137				
R = .409				
R ² = .167				
F = 18.231**				
SE _{est} = .471				

** มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

จากตาราง 13 พบว่า ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี โดยปัจจัยที่ส่งผลทางบวก คือ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (X7) ความพึงพอใจในการทำงานของครู (X8) ส่วนปัจจัยที่ส่งผลทางลบ คือ

ครูผู้สอนที่มีการศึกษต่ำกว่าปริญญาตรี (X41) และ ครูผู้สอนที่มีการศึกษาปริญญาตรี (X42) ปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัยนี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 16.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงได้นำค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์มาสร้างเป็นสมการพยากรณ์ ดังนี้

สมการพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 2.137 + .279(X_7) + .261(X_8) - .603(X_{41}) - .352(X_{42})$$

สมการพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z'_Y = .294(Z_{X_7}) + .194(Z_{X_8}) - .251(Z_{X_{41}}) - .172(Z_{X_{42}})$$

ตาราง 14 การวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี (N=450)

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE _b	β	t
ความเป็นผู้นำทางวิชาการผู้บริหาร (X7)	.259	.050	.233	5.240**
ความพึงพอใจในการทำงานของครู (X8)	.315	.068	.200	4.609**
สถานศึกษาขนาดเล็ก (X51)	.281	.066	.186	4.260**

$$a = 1.219$$

$$R = .422$$

$$R^2 = .178$$

$$F = 24.745**$$

$$SE_{est} = .548$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

จากตาราง 14 พบว่า ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้

ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ ของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาญจนบุรี โดยปัจจัยที่ส่งผลทางบวก คือ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (X7) ความพึงพอใจในการทำงานของครู (X8) สถานศึกษาขนาดเล็ก (X51) ปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัยนี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ คิดเป็น ร้อยละ 17.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงได้นำค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์มาสร้างเป็นสมการพยากรณ์ ดังนี้

สมการพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาญจนบุรี ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 1.219 + .259(X7) + .315(X8) + .281(X51)$$

สมการพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาญจนบุรี ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z'_Y = .233(Z_{X7}) + .200(Z_{X8}) + .186(Z_{X51})$$

ตาราง 15 การวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาญจนบุรี (N=450)

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE _b	β	t	Sig.
ความเป็นผู้นำทางวิชาการผู้บริหาร (X7)	.275	.048	.259	5.753**	.000
ความพึงพอใจในการทำงานของครู (X8)	.321	.066	.213	4.859**	.000
สถานศึกษาขนาดเล็ก (X51)	.144	.064	.100	2.261*	.024
a = 1.327					
R = .397					
R ² = .158					
F = 24.481**					
SE _{est} = .530					

** มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

จากตาราง 15 พบว่า ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

กาญจนบุรี โดยปัจจัยที่ส่งผลทางบวก คือ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (X7) ความพึงพอใจในการทำงานของครู (X8) และสถานศึกษาขนาดเล็ก (X51) ปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัยนี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 15.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงได้นำค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์มาสร้างเป็นสมการพยากรณ์ ดังนี้

สมการพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 1.327 + .275(X_7) + .321(X_8) + .144(X_{51})$$

สมการพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z'_Y = .259(Z_{X7}) + .213(Z_{X8}) + .100(Z_{X51})$$

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทสรุปผลการศึกษาค้นคว้า เรื่อง ปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ผู้วิจัยได้สรุปไว้ในแต่ละประเด็นต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
7. อภิปรายผล
8. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ความมุ่งหมายทั่วไปของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เพื่อศึกษาปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี โดยมีความมุ่งหมายเฉพาะในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ตามความเห็นของครูผู้สอน ใน 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านครูผู้สอน และด้านสถานศึกษา กับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา
4. เพื่อค้นหาปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

มีประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาญจนบุรี เขต 1 เขต 2 และเขต 3 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 รวมทั้งสิ้นจำนวน 4,486 คน จาก 435 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เขต 2 และเขต 3 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 450 คน ซึ่งได้มาด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นชั้น (Strata) ในการสุ่ม จาก 50 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลจากครูผู้สอน โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลชุดเดียว ซึ่งมีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและครูผู้สอน ประกอบด้วย ประสิทธิภาพในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิภาพในการสอนของครูผู้สอน และระดับการศึกษาของครูผู้สอน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามถามความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาปรับปรุงมาจากแบบสอบถามถามความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ของแบมเบิร์ก (Bamburg, 2001 : Online) เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 18 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95

ตอนที่ 3 แบบสอบถามถามความพึงพอใจในการทำงานของครู ผู้วิจัยได้พัฒนาปรับปรุงมาจากแบบสอบถามความพึงพอใจในการทำงานของครู ของฮอยและมิสเกล (Hoy and Miskel, 1991 : 393) เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด จำนวน 7 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .83

ตอนที่ 4 แบบสอบถาม เกี่ยวกับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้แบบมาตรฐาน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี 4 ด้าน คือ ด้านพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ แบบสอบถามนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบสอบถามการปฏิบัติการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด จำนวน 40 ข้อ โดยรวม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามทั้ง 4 ตอน ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 – 3 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล และขอให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 – 3 มีหนังสือแจ้งไปยังผู้บริหารสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัด เพื่อขอให้ครูผู้สอนทุกคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างช่วยตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบจำนวนทั้งหมด 525 ชุด พร้อมทั้งนัดหมายวันเก็บรวบรวมข้อมูลกลับคืน โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง

3. แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับระดับการศึกษา การศึกษา และประสบการณ์ในการบริหารของผู้บริหาร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและถูกต้อง ผู้วิจัยได้สำรวจจากเอกสารทางราชการ (กพ.7) โดยขออนุญาตสำรวจจากเจ้าหน้าที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 – 3

4. ผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามกลับคืน จากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมเป็นเวลา 21 วัน แบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา จากแบบสอบถามที่ส่งไปจำนวนทั้งหมด 525 ชุด ได้รับกลับคืนมาทั้งสิ้น 461 ชุด

5. เมื่อผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามได้แล้ว นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มา พิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์ จากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งสิ้น 461 ชุด เป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวน 450 ชุด คิดเป็นร้อยละ 85.71 จากแบบสอบถามทั้งหมด 525 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ โดยมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของแบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

2. วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 2 ที่สอบถามความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ความพึงพอใจในการทำงานของครู และการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เขต 2 และเขต 3 โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านสถานศึกษากับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

5. วิเคราะห์ปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณทีละขั้นตอน (Stepwise - Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของตัวแปรที่ศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉลี่ย 18 ปี ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 85.78) รองลงมาระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 14.22) ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ปัจจัยด้านครูผู้สอน พบว่า ประสิทธิภาพในการสอนของครูผู้สอน โดยเฉลี่ย 21 ปี ครูผู้สอนมีระดับการศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 95.11) รองลงมาระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 4.89) ความพึงพอใจในการทำงานของครูโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ปัจจัยด้านสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาขนาดกลางมีครูผู้สอน ที่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 45.11 รองลงมาสถานศึกษาขนาดใหญ่ร้อยละ 35.11 และสถานศึกษาขนาดเล็ก 19.77 ตามลำดับ มีครูผู้สอนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อยู่ในสถานศึกษาที่สังกัด เขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 (ร้อยละ 42.67) รองลงมาเขต 1 (ร้อยละ 34.89) และเขต 3 (ร้อยละ 22.44) ตามลำดับ

2. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบสมมติฐาน

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 4 ข้อ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการทดสอบสมมติฐานแต่ละข้อ ปรากฏผลดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 (การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ในด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง) พบว่า การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง

สมมติฐานข้อที่ 2 (เปรียบเทียบครูที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เขต 2 และเขต 3 มีการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาแตกต่างกัน) พบว่า เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เขต 2 และเขต 3 โดยรวม

ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาในแต่ละเขต และแต่ละด้านแล้ว พบว่า การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามความเห็นของครูผู้สอน สูงกว่า เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอื่นๆ มีการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 3 (ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านครูผู้สอน และด้านสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา) พบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ความพึงพอใจในการทำงานของครู และสถานศึกษาขนาดเล็ก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมมติฐานข้อที่ 4 (ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านครูผู้สอน และด้านสถานศึกษา อย่างน้อย 1 ปัจจัย สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี) พบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ความพึงพอใจในการทำงานของครู ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และสถานศึกษาขนาดเล็ก สามารถร่วมกันพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยรวม ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คิดเป็นร้อยละ 20.80

อภิปรายผล

จากผลการค้นพบ ผู้วิจัยขออภิปรายผลตามความมุ่งหมายและสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาพบว่า การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ทั้ง 3 เขต ได้มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ในด้านดังกล่าว เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และเป็นไปตามนโยบายการปฏิรูปการเรียนรู้ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีเดิม (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. 2545 : 4) และสอดคล้องกับวิจัยของอภิชาติ เจตจำนงนุช (2544 : 105) ที่พบว่า ครูมีการรับรู้ลักษณะการปฏิรูปการเรียนรู้ในแต่ละลักษณะอยู่ในระดับคะแนนรับรู้มากทั้งครูในระดับชั้นประถมศึกษา ครูมัธยมศึกษา และครูรวมทั้งหมด

ส่วนด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ในระดับปานกลางนั้น แสดงว่าครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ทั้ง 3 เขต ยังไม่ได้ดำเนินการใช้แหล่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนมากนัก อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนขาดการ

วางแผนในการใช้แหล่งการเรียนรู้ ยังมีความเคยชินกับการสอนในห้องเรียน ใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีประกอบการสอนไม่มากนัก ขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชน มี การนำนักเรียนไปใช้แหล่งการเรียนรู้นอกสถานศึกษาน้อย และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล การใช้แหล่งการเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนนำผลการประเมินการใช้แหล่งการเรียนรู้ไปพัฒนา ปรับปรุงไม่มากนัก อาจเป็นเพราะว่า การใช้แหล่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนนี้ ต้องใช้งบประมาณในการจัดซื้อจัดหาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีต่าง ๆ ค่าตอบแทนวิทยากรจาก ภายนอก และการนำนักเรียนไปเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ตลอดจนเรื่องความปลอดภัยต่าง ๆ ของครูและนักเรียน ซึ่งเป็นอุปสรรคในการดำเนินการ

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่ง ชาติ. (2545 ข : 235) ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนได้เชื่อมโยงการเรียนรู้ในชั้น เรียนกับแหล่งเรียนรู้ สถานประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม มีการ จัดค่ายการเรียนรู้ การศึกษานอกสถานที่ การเชิญผู้รู้ในชุมชนมาเป็นวิทยากร ซึ่งต้องมี ค่าตอบแทน แต่กฎระเบียบต่าง ๆ เป็นอุปสรรคอยู่มาก การจัดการเรียนรู้ในชุมชนและธรรม ชาติจึงเป็นกิจกรรมที่เสี่ยงต่อความปลอดภัย และการที่ครูต้องรับผิดชอบทางวินัยในการใช้งบ ประมาณการเบิกจ่ายค่าตอบแทนวิทยากร ฉะนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องส่งเสริม พัฒนา ครูผู้สอนให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จากแหล่งข้อมูล ข่าวสาร สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม ความรู้ ประสบการณ์ และกิจกรรมที่มีการกระบวนการเรียนรู้ ทั้งใน และนอกสถานศึกษา ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องอำนวยความสะดวกในการเบิกจ่ายงบประมาณใน การดำเนินการจัดหาแหล่งการเรียนรู้ เพื่อให้การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา ประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น

2. การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษา กาญจนบุรี โดยรวม เมื่อเปรียบเทียบตามเขตพื้นที่การศึกษาพบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่ง ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนในสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา กาญจนบุรี เขต 1 เขต 2 และเขต 3 ที่ผู้วิจัยสุ่มมาเป็นกลุ่มตัวอย่างนั้น เดิม เป็นสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นหน่วยงานเดียว กัน โดยได้มีการพัฒนา อบรม ส่งเสริมและสนับสนุนครูผู้สอนในเรื่องการดำเนินการปฏิรูป การเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ผ่านมาเหมือนกัน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. 2546 : 9) เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามเขตพื้นที่การ ศึกษาจึงไม่แตกต่างกัน

แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้ เรียนเป็นสำคัญ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูผู้สอนเขต 1 มีค่า เฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่าครูผู้สอนเขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้าน อื่นๆ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ

ศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เป็นสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในและใกล้กับอำเภอเมืองเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีความสะดวก และมีความพร้อมทางด้านการจัดการศึกษาโดยเฉพาะการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าเขตอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. (2546 : 27) พบว่า ครูผู้สอนในเขตอำเภอเมือง อำเภอท่าม่วง และ อำเภอด่านมะขามเตี้ย รวมกัน ได้รับการพัฒนาตามโครงการพัฒนาบุคลากรแกนนำ เพื่อเป็นต้นแบบปฏิบัติการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มากกว่าอำเภออื่น ๆ รวมกันในเขต 2

3. จากผลการศึกษาปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านครูผู้สอน และด้านสถานศึกษา ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้วิจัยอภิปรายผลดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการนำและบริหารบุคคลให้การดำเนินการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา หรือกระทำกิจกรรมทางด้านวิชาการให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของประทีน วิเศษสุวรรณ (2545 :105) พบว่า พฤติกรรมการเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการจัดการศึกษาของโรงเรียน จากแนวคิดของราชนันท์ บุญธิมา (2542 : 376) ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นลักษณะที่มีความสามารถในการนำความรู้ วิธีการ ตลอดจนเทคนิคใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอน ตลอดจนส่งเสริมกิจกรรมทางวิชาการของโรงเรียน และมีความมั่นใจและมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนว่า จะให้ผู้ที่บังคับบัญชาหรือครูผู้สอนทำอะไรจึงจะนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติจนประสบผลสำเร็จ

งานวิจัยของจันทราณี สงวนนาม (2533 : 148) ได้พบว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษาศึกษา และงานวิจัยของบัญชา แสนทวี (2539 : 183) ก็ได้พบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิภาพของครูผู้สอนในการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของแบมเบิร์ก (Bamburg. 2001 : Online) ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนซึ่งช่วยให้โรงเรียนเกิดการพัฒนา

ฉะนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรพัฒนาความเป็นผู้นำทางวิชาการของตน และตระหนักเสมอว่า จะต้องเป็นผู้มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ เพราะให้การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ของครูผู้สอนประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

ส่วนระดับการศึกษา และประสบการณ์ทางการบริหารของผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์สัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา

3.2 ปัจจัยด้านครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในการทำงานของครู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความพึงพอใจในการทำงานของครู มีผลทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความรู้สึกกระตือรือร้นมีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญ และ กำลังใจ สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน รวมทั้งส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายของการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา จากแนวคิดของมิทเชลล์ (Mitchell, 1982 :393) ความพึงพอใจในงาน ก่อให้เกิดความสำเร็จในงาน เพราะเป็นการเพิ่มขวัญและกำลังใจและเพิ่มผลผลิตของงาน แต่ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องพยายามสร้างสภาพแวดล้อมของการทำงานที่ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความพึงพอใจ

จากผลการวิจัยที่พบดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของฮอยและมิสเกล (Hoy and Miskel, 1991 : 339) ความพึงพอใจในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จขององค์กร ถ้าบุคคลในองค์กรมีความพึงพอใจสูง คุณภาพของงานก็จะสูง ในทางตรงกันข้าม หากบุคคลในองค์กรไม่มีความพึงพอใจในการทำงาน คุณภาพของงานก็จะต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของอาวาเกียน (Avakion, 1971) พบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้อาจารย์ในสถานศึกษามีความพึงพอใจในงาน ด้านความสำเร็จในการทำงานมากที่สุด และจากการศึกษาวิจัยของอนุสิทธิ์ เพชรสัมฤทธิ์ (2537 : บทคัดย่อ) ก็ได้พบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ด้านผลสัมฤทธิ์ของงาน

ส่วนระดับการศึกษา และประสบการณ์ทางการสอนของครูผู้สอน มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยรวม ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2533 : 129 – 131) ที่ได้ศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพผลผลิตทางการศึกษา ได้แก่ ระดับการศึกษาของครู สัดส่วนของครูที่มีวุฒิปริญญาตรีช่วยให้นักเรียนมีความได้เปรียบในด้านความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตรมากกว่า

3.3 ปัจจัยด้านสถานศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาขนาดเล็ก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนไม่มากนัก การดูแล และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็กนักเรียนได้ทั่วถึง การบริหารจัดการศึกษามีความคล่องตัวสูง บุคลากรในสถานศึกษามีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ประกอบกับสถานศึกษาขนาดเล็กจะตั้งอยู่ในชุมชนที่ไม่ใหญ่นัก การมีส่วนร่วมและการประสานงานในชุมชนได้สะดวก รวดเร็ว ซึ่งซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภชัย ชนคติ (2544 : บทคัดย่อ) พบว่า บุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็ก เห็นว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานที่ 4 โรงเรียนประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนา

โรงเรียนมากกว่าบุคลากรในโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนสถานศึกษาขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา

สำหรับเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี จากผลการวิจัยพบว่า เขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรีโดยรวม มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า เขตพื้นที่การศึกษา ไม่ใช่ตัวแปรที่สำคัญในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ทั้ง 3 เขต ได้มีการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

4. ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยทั้ง 3 กลุ่มที่นำมาศึกษา คือ ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านสถานศึกษา สำหรับปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทางการบริหาร พบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ส่งผลทางบวกต่อการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา จึงทำให้สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์านิ สงวนนาม (2533 : 141) พบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเป็นตัวแปรหนึ่งที่สามารถทำนายความสำเร็จของโรงเรียน อันเนื่องมาจากประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนระดับการศึกษา และประสบการณ์ทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่ใช่ตัวพยากรณ์ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเรือน หมั่นทรัพย์ (2538 : 116 – 117) พบว่า ปัจจัยในตัวผู้บริหารคือ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการบริหารไม่ใช่ตัวพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน เช่นเดียวกับงานวิจัยของสรสิทธิ์ เขตคาม (2545 : 71) พบว่า ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน ไม่ใช่ตัวพยากรณ์ในปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำหรับปัจจัยด้านครูผู้สอน ประกอบด้วย ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทางการสอน และความพึงพอใจในการทำงานของครู จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในการทำงานของครู ส่งผลทางบวกต่อการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา จึงทำให้สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฮอยและมิสเกล (Hoy and Miskel. 1991 : 339) ความพึงพอใจในการทำงาน เป็นตัวแปรบ่งชี้ตัวแปรหนึ่งของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน ส่วนระดับการศึกษา และประสบการณ์ทางการสอนไม่ใช่ตัวพยากรณ์ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ส่วนปัจจัยด้านสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ขนาดของสถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษา สำหรับขนาดของสถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็ก ส่งผลทางบวกต่อการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา จึงทำให้สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนสถานศึกษขนาดกลาง และขนาดใหญ่ไม่ใช่ตัวพยากรณ์ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สำหรับเขตพื้นที่การศึกษา กาญจนบุรี เขต 1 เขต 2 และเขต 3 ผลการวิจัยพบว่า เขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ทั้ง 3 เขต ไม่สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้แต่อย่างใด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาญจนบุรี เขต 1 เขต 2 และเขต 3 ที่ผู้วิจัยสุ่มมาเป็นกลุ่มตัวอย่างนั้น เดิมเป็นสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีเดียวกัน เมื่อมีการแบ่งออกเป็นเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เป็น 3 เขต จึงไม่ส่งผลต่อการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาแต่อย่างใด ฉะนั้น เขตพื้นที่การศึกษาจึงไม่ใช่ตัวแปรที่สำคัญในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ผลการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรในแต่ละปัจจัย บางส่วนไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สามารถใช้พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรีได้ มีตัวแปรเรื่องความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ความพึงพอใจในการทำงานของครู และสถานศึกษาขนาดเล็กเท่านั้น ที่เป็นตัวพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา อย่างไรก็ตามแม้ว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะไม่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดหลักทั้งหมด แต่ก็ทำให้ทราบว่าแนวโน้มนโยบายที่ทางสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ทั้ง 3 เขต กำลังดำเนินการอยู่นั้น ประสบผลสำเร็จและมีความก้าวหน้ากว่าที่ผ่านมา ทำให้การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนได้รับการพัฒนา ปรับปรุง ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนได้เป็นอย่างดี และบรรลุเป้าหมายตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัยที่ได้พบว่า ปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรจัดการฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความรู้ในเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ในห้องเรียนของครูผู้สอน อบรมเรื่องกรณีเหตุการณ์การสอน การสื่อสารและการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอน

1.2 ผู้บริหารควรพัฒนาตนเอง โดยการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับงานวิชาการอย่างสม่ำเสมอ หรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

1.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยด้านครูผู้สอน ได้แก่ ความพึงพอใจในการทำงานของครู สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้ จึงควรให้การส่งเสริมและกระตุ้นให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการทำงานอยู่ตลอดเวลา โดยการยกย่องเชิดชูครูที่ปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ ให้เป็นครูดีเด่นด้านต่าง ๆ ให้ความเป็นธรรมในการปฏิบัติงาน จัดสวัสดิการ เงินพิเศษหรือรางวัลเกียรติยศมอบให้เป็นขวัญและกำลังใจเมื่อสิ้นปีการศึกษา นอกเหนือไปจากความดีความชอบประจำปีที่ได้รับ

1.4 จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยด้านสถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็ก สามารถพยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้ รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เหนือสถานศึกษาขึ้นไป ควรให้ความสนใจ ส่งเสริม ดูแล เอาใจใส่สถานศึกษาขนาดเล็ก ในด้านบุคลากร งบประมาณ ตลอดจนวัสดุครุภัณฑ์อื่นๆ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านชุมชน ที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาผลของการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 - 3

2.3 ควรศึกษาการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ และการวิเคราะห์เอกสาร เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุม และลึกซึ้งยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล ภูประเสริฐ. (2544). การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทจำกัด ก.พล.
- กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. (2536). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรมวิชาการ. (2539). แนวการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนระดับปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2543). แนวทางการบริหารโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2544 ก). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- _____. (2544 ข). คู่มือพัฒนาสื่อการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2545 ก). เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: อรุณสกลาตพรว.
- _____. (2545 ข). รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ปีการศึกษา 2544. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- _____. (2545 ค). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: อรุณสกลาตพรว.
- _____. (2545 ง). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: อรุณสกลาตพรว. กรุงเทพฯ: อรุณสกลาตพรว.
- กรมศาสนา. (2541). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพฯ : การศาสนา.
- กรมสามัญศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์. (2542). "การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง" เอกสารชุดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- เกษมา แพร่ภิญโญ. (2546). การศึกษาความต้องการเกี่ยวกับวิธีการในการพัฒนาทางวิชาการของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มโรงเรียนทวารวดี สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). แนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาของ
กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: อรุณสาลาดพร้าว.
- _____. (2544). ปฏิรูปการศึกษา : ก้าวอย่างมั่นใจ. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- _____. (2545). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง กำหนดเขตพื้นที่การศึกษา.
กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2546ก). สรุปรายงานการวิจัยการติดตามผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถาน
ศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 1-12. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาการศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 1-12.
- _____. (2546ข). พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ
พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและ
พัสดุภัณฑ์.
- กิตติยวดี บุญซื่อ. (2540). การเรียนรู้อย่างมีความสุข. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาคุณภาพ
การเรียนการสอน.
- กิริติ บุญเจือ. (2544). "การประชุมทางวิชาการศาสนากับการปฏิรูปการเรียนรู้ในมุมมอง
ของนักวิชาการ". ใน รายงานการประชุมสมัชชาการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้.
กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี จำกัด.
- เกษม วัฒนชัย. (2545). การปฏิรูปการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- จันทราณี สงวนนาม. (2533). คุณลักษณะบางประการของผู้บริหาร บรรยาภาศของโรงเรียน
และความพึงพอใจที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษา.
ปริญญาโท กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชนาธิป พรกุล. (2543). แดชสลับแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาญชัย อาจิณสมจาร. (2538). นักบริหารที่ทรงประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สายใจ.
- ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์. (2543). ร่วมคิดร่วมเขียนปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ดุขฎิ โยเหลา และคณะ. (2545). รายงานวิจัย ฉบับที่ 85 เรื่อง ปัจจัยระดับครูและระดับ
โรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมด้านการประกันคุณภาพการ
ศึกษาของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการ
ศึกษา 1. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ทศนา แหมมณี. (2540 ก). การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : การฝึกฝน
กาย วาจา ใจ. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน.

- ทศนา แหมมณี. (2540 ข). "การวิจัยทางการศึกษา," ใน แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2545). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงศักดิ์ พิทักษ์. (2544). ความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สปอ.หนองหาน จังหวัดอุดรธานี. รายงานการศึกษา ค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ธีระ แทนศิริ. (2541). ปัญหาการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นงลักษณ์ สนธิสุวรรณ. (2544). การศึกษาทัศนคติของครูระดับก่อนประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีต่อการประเมินด้วยการสะสมผลงาน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บัญชา แสนทวี. (2539). การศึกษารูปแบบเชิงเหตุผลของตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของครูผู้สอนในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนา หลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2524). รูปแบบของผลการเรียนในโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญมี ปะพะวะ. (2541). บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเรือน หมั่นทรัพย์. (2538). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนเอกชนคาทอลิก. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เบญจมาภรณ์ มะวิญชร. (2545). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานสายงานโรงงานรังสิต บริษัทไทยน้ำทิพย์ จำกัด. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ประทีน วิเศษสุวรรณ. (2545). ปัจจัยการบริหารการศึกษาที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1. ปรินทิเนียนพจน์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประวิทย์ มาดีประเสริฐ. (2536). ปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารงานวิชาการในเขตการศึกษา 6. ปรินทิเนียนพจน์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- ประเวศ วะสี. (2542). วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การศึกษาวาระแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- _____. (2543). ปฏิรูปการศึกษา ยกเครื่องทางปัญญา ทางรอดพ้นจากความหายนะ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- _____. (2543 ธันวาคม). "ปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อแก้ความทุกข์ยากของคนทั้งแผ่นดิน". สานปฏิรูป. 3(33) : 60-61.
- ประสิทธิ์ สาระสันต์. (2542). พฤติกรรมการบริหารที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จทางการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา. ปรินทิเนียนพจน์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริม กรุงเทพฯ.
- _____. (2545). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี จำกัด.
- ประพัฒน์พงษ์ เสนาฤทธิ์. (2544 มกราคม). "ความมุ่งหวังของการปฏิรูปการเรียนรู้," วิทยจารย์. 12(1) : 6.
- ปาริย์ วัชชวัลลภ. (2527). อิทธิพลขององค์ประกอบด้านลักษณะของนักเรียนสภาพแวดล้อมทางบ้านและสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์. ค.ม. (การวิจัยและวัดผล). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พจน์ เทียมศักดิ์. (2543). ปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ในชุมชนและโรงเรียน. ปรินทิเนียนพจน์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546. (2546, 6 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 120 ตอนที่ 62ก. หน้า 1-3.

- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2536). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิเชฐฤทธิ์ กาลามเกษตร. (2544). "การประชุมทางวิชาการศาสนากับการปฏิรูปการเรียนรู้ ในมุมมองของนักวิชาการ." ใน *รายงานการประชุมสมัชชาการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี จำกัด.
- เพ็ญประภา ยาไรสง. (2544). *การสอนแบบชิปปา*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- ไพโรจน์ มงคลสินธุ์. (2541). *การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา เฉพาะกรณี : โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแดง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด กาฬสินธุ์*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. (2526) *พระบรมราโชวาท พระราชทานแก่คณะครูและนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัล ฯ ณ ศาลาดุสิดาลัย. ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ ปีพุทธศักราช 2524*. กรุงเทพฯ : กรมแผนที่ทหาร.
- มังกร กมลวัฒน์. (2544). *ผลการดำเนินงานการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน แกนนำ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนสวนหม่อนและโรงเรียนพิบูลทอง*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร การศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- มารศรี สุธานี. (2540). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ระพีณ สุวรรณมุข. (2542). *ศึกษาปัญหาด้านการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียน การสอนของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา ปีการศึกษา 2541 สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร*. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ราตรี อินกัน. (2545). *การสอนแบบผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ราชันย์ บุญธิมา. (2542). *ปัจจัยที่เอื้อต่อผลสำเร็จของการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ไปปฏิบัติ : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงราย*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ลักษณะพร ทศนาวลัย. (2545). การดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านวังยาว จังหวัดน่าน. ปรินิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุดรดิตต์: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏอุดรดิตต์. ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนาพร ระเบียบทุกข์. (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: แอล.ที.เพรส.
- วิลาวัลย์ ไพโรจน์. (2540). การบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิไล ตั้งจิตสมคิด. (2544). การศึกษาและความเป็นครู. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). กระบวนทัศน์ใหม่: การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล. กรุงเทพฯ: เอสอาร์พริ้นติ้ง.
- วิชัย แหวนเพชร. (2543). มนุษย์สัมพันธ์ในการบริหารอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: ธรรมมล.
- ศรีเรือน ลิขิตเดชาโรจน์. (2545). การศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนของโรงเรียนอานวยวิทย จังหวัดสมุทรปราการ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และ ดารณี คำวัจน์. (2545). แหล่งการเรียนรู้เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ และหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: เสริมสิน พรเพรส.ซิลเท็ม.
- ศุภชัย ชนะดี. (2544). การปฏิบัติงานตามมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ด้านมาตรฐานการบริหารโรงเรียน ตามทัศนะของผู้บริหารและครูอาจารย์ สังกัด สปจ.ร้อยเอ็ด. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2544 มกราคม). "จุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา," วิชาการ. 1(12) : 8.
- สมศักดิ์ วรอินทร์. (2537). แนวทางปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ในทรรณะผู้บริหารโรงเรียน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- สรสิทธิ์ เขตคาม. (2545). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สปจ.บุรีรัมย์. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ. (2542). พฤติกรรมองค์การ : ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สายสุดา กิจประยูร. (2544). การศึกษาการบริหารการจัดการศึกษา และประสิทธิผลของโรงเรียนคาทอลิก ในสังกัดสังฆมณฑลราชบุรี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สายนต์ ไพรชาญจิตร์. (2544). รายงานการศึกษาวิจัยโครงการวิจัยและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้สำหรับตลอดชีวิต : กรณีศึกษานครประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยาและพื้นที่ใกล้เคียง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- เสถียร เหลืองอร่าม. (2522). มนุษย์สัมพันธ์ในองค์การ. กรุงเทพฯ: พินอักษรกิจ.
- เสน่ห์ โอธกรรม. (2541). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนไทยรัฐวิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เสนาะ ดีเยาว์. (2534). การบริหารงานบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสริมศักดิ์ วิศวลาภรณ์. (2539). "ทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา." เอกสารประกอบการสอน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลีปนันท เกตุทัต. (2539). ยุทธศาสตร์การพัฒนาคน การศึกษาและทรัพยากรมนุษย์ก้าวมันทันโลก. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองรัตน์พรินต์ติ้ง จำกัด
- สิทธิชัย เวศสุวรรณ. (2541). การศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สปจ.ปราจีนบุรี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุกรี เจริญสุข. (2540). การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรีย์ภาพและลักษณะนิสัย : ศิลปะ ดนตรี กีฬา. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน.
- สุธรรม เดชนครินทร์. (2531). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอาจารย์วิทยาลัยเทคนิคในเขตการศึกษา 2. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา. ถ่ายเอกสาร.
- สุบิน ณ อัมพร. (2545). สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครนายก. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สุภัคษร อินทร. (2545). ความรู้เจตคติและการปฏิบัติของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้
ระดับประถมศึกษา. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาภรณ์ แก่นทอง. (2545). การสอนแบบร่วมกันสร้างความรู้และเรียนรู้อย่างมีความสุข.
กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- สุพจน์ เต็มแถม. (2541). การศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถภาพ
ด้านการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร.
ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุมนหา พรหมบุญ และคนอื่น ๆ. (2540). การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ:
ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2541). ปรินิพนธ์ : บทวิเคราะห์ด้านการศึกษา. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2544). กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ.
เสนอคณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้ของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
กรุงเทพฯ: ถ่ายเอกสาร.
- สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม. (2540). "การวิจัยและพัฒนา," ใน แบบแผนและเครื่องมือ
การวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒนา ทัดเทียม. (2538). กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สปจ.อ่างทอง.
ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. (2545). แผนปฏิบัติการ ประจำปีการศึกษา
2545. กาญจนบุรี : สปจ.กาญจนบุรี.
- _____. (2546). สรุปผลการจัดการศึกษา ปีการศึกษา 2545. กาญจนบุรี : สำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1. (2546). แผนปฏิบัติการประจำปี
งบประมาณ 2546. กาญจนบุรี : เขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี.
- _____. เขต 2. (2546). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2546. กาญจนบุรี : เขต
พื้นที่การศึกษากาญจนบุรี.
- _____. เขต 3. (2546). แผนพัฒนาการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาที่ 3 จังหวัด
กาญจนบุรี พุทธศักราช 2546 – 2550. กาญจนบุรี : เขตพื้นที่การศึกษา
กาญจนบุรี.

- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). *ก้าวสู่มาตรฐานการเรียนรู้สู่ทักษะชีวิต แนวคิดในการพัฒนาเด็กให้เป็น คนดี คนเก่ง มีความสุข และเป็นพลังในการสร้างสรรค์โลกให้งดงาม*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2542). *จุดประกายการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ เอกสารการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ลำดับที่ 7*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2543). *กระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ 5 ลักษณะ ในการปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: อรุณสภาราษฎร์.
- _____. (2544). *แกนหลักแนวคิดการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และเกณฑ์การประเมินโรงเรียน ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- _____. (2545). *ข้อมูลสารสนเทศ 2544*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2546). *การศึกษาของคนไทย ปี 2546*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี จำกัด
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2533). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- _____. (2539). *รายงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- _____. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- _____. (2544). *การปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- _____. (2545ก). *กระบวนการปฏิรูปเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ การประเมินและการประกัน เอกสาร ลำดับที่ 8*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2545ข). *การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนนาร่อง : รูปแบบที่คัดสรร เอกสาร ลำดับที่ 7* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2545 ค). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2544). *รายงานปฏิรูปการศึกษาต่อประชาชน*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- _____. (2545). *ปัญหปฏิรูปการศึกษา แนวทางสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี จำกัด
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี. (2546). *ข้อมูลการศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี ปีการศึกษา 2545*. กาญจนบุรี: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี.

- สำอองค์ โจการณ. (2544) *ความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปัว จังหวัดน่าน ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้*. ปรินญานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุตรดิตถ์ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์. ถ่ายเอกสาร.
- อดุลย์ เพียรเสมอ. (2539). *การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา*. กาญจนบุรี : ครูศาสตร์ ราชภัฏกาญจนบุรี.
- อธิก ป้องคำรด. (2546). *การศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสบซุ่น อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน*. ปรินญานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุตรดิตถ์: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์. ถ่ายเอกสาร.
- อนุสิทธิ์ เพชรสัมฤทธิ์. (2537). *การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ของครูประถมศึกษาโรงเรียนในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-กัมพูชา (ปชด.) สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- อภิชาติ เจตจำนงนุช. (2544). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารลักษณะการปฏิรูปการเรียนรู้กับพฤติกรรมการสอนของครูในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อำพร ศรีประทุม. (2545). *การศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายในกับการพัฒนาการสอนโดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางของครูอนุบาลในโรงเรียน ระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อำไพ สุจริตกุล. (2540). *การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : การฝึกฝนกาย วาจา ใจ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน.
- _____. (2542 กุมภาพันธ์ - มีนาคม). "การประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา," *วารสารข้าราชการครู*. 19 (3) : 5 - 8
- อำรุง จันทวานิช. (2527). *รายงานการวิจัยและประเมินผลประสิทธิภาพการประถมศึกษาองค์กำหนดประสิทธิภาพของการประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: อรุณสาลาดพร้าว.
- Avakion, Nancy A. (1971). *An analysis of factors Relating to job Satisfaction and Dissatisfaction of faculty Members in Institution of Higher Education*. Dissertation Abstracts International.
- Bamburg, Jerry. (2001). [Http://216.239.33.104/search?q=cache:cEjAH8x53t0J:WWW.mllc.org/Present](http://216.239.33.104/search?q=cache:cEjAH8x53t0J:WWW.mllc.org/Present).

- Bryk, Anthony S. and Y.M. Thum. (1989). *The Effects of Hing School Organization on Dropping Out : An Exploratory Investigation*. Center for Policy Research on Education.
- Comerford, Susan Ann. (1998, November). "Learning Through Engaging-Engaging Through Learning : Toward a Contextual,Relational, Approaeh to Adult Learning About Deiversity," *Dissertation Abstracts International*. 59 (5) : 356 - A.
- DeBevoise. W. (1984). "Synthesis of Rescarch on the Principal as Instructional Leader," *Educational Leadership*. 42(2) : 14-120.
- Delvin, Mary Angela. (1989, December). "Operational Factors of Student Suppot Teams as Related to Spccial Education Referral and Placement Fates," *Dissertation Abstracts International*. 60(52) : 2103 – A.
- Deroche, Edward E. (1987). *An Administrator's Guide for Evaluating Programs and Personnel : An Effective School Approach*. 2nd ed. Boston : allyn and Bacon
- Dwyer, David C. (1984, February). "The search for Instructional Leadership : Routines and Subtleies in the Principal's Role," *Educational Leadership*. 41 (5) : 32-37.
- Gall, M.D., Borg, W.R. and Gall,I.P. (1996). *Educational Research An Introduction*. 6th ed. New York : Longman Publisher.
- Hill, Toni Coggins. (1998, December). "A Case Study of Stystemic Change in one Elementary School During One Academic school Year," *Dissertation Abstracts International*. 56(6) : 162 - A.
- Hoy, Wayne K. and Cecil G. Miskel. (1991). *Education Administration : Theory Research and Practice*. Fourth Edition. New York : McGraw-Hill; Inc.,
- _____. (2001). *Education Administration : Theory Research and Practice*. 6th ed. New York : McGraw-Hill; Inc.,
- Johnson, Douglas Michael. (1987, March). "Instructional Leadership Activities of Nonurban Elementary Principals : Self-Perceived Changes and Effects Since Mandated Compliance with the Education of all Handicapped Children Act of 1975 (pt.94 -142)," *Dissertation abstracts International*. 47 (9) : 3261 – A
- Joseph F. Murphy, and Hallinger. Philip (1987,September). "Assessing and Developing Principal Instructional Leadership," *Educational Leadership*. 45(1) : 54 – 61.

- Krejcie, Robert V. and Daryle W. Morgan. (1970, Autumn). "Determining Sample Size for Research Activities," *Journal of Educational and Psychological Measurement*. 30(3) : 607 – 610.
- Mitchell, Terence R. (1982). *People in organization : An Introduction to Organization Behavior*. 2nd ed. Tokyo, : McGraw-Hill International Book.
- Seyfarth, John T. (1991). *Personel Management for Effective Schools*. Boston : Allyn and Bacon.
- Taba, Hilda. (1962). *Curriculum Development Theory and Practice*. New York : Hareourt, Brace and World.
- Weber, James. (1987, September). "Instructional Leadership : A Composite Working Model," *The Best of ERIC*. 91 : 4.

ภาคผนวก ก
ตารางแสดง การวิเคราะห์รายชื่อของแบบสอบถาม

ตาราง 16 การวิเคราะห์รายข้อของแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร แบบสอบถามความพึงพอใจในการทำงานของครู
 และแบบสอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ข้อ	ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1.	ผู้บริหารให้ความสำคัญสนับสนุนการจัดหาทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน.....	4.24	.62	มาก
2.	ผู้บริหารสนับสนุนการจัดหรือให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาทางวิชาชีพ.....	4.24	.61	มาก
3.	ผู้บริหารสนับสนุนช่วยเหลือให้งานวิชาการบรรลุเป้าหมาย.....	4.24	.68	มาก
4.	ผู้บริหารสามารถให้คำแนะนำแหล่งทรัพยากรการเรียนการสอน.....	4.07	.63	มาก
5.	ผู้บริหารเป็นที่ปรึกษาเรื่องปัญหาการเรียนการสอนแก่ครู.....	4.09	.74	มาก
6.	ผู้บริหารชี้แนะการประเมินผลการเรียนการสอนแก่ครู.....	4.04	.66	มาก
7.	ผู้บริหารกระตุ้นให้ครูใช้กลยุทธ์ทางการสอนที่หลากหลาย.....	4.12	.65	มาก
8.	ผู้บริหารให้ข้อมูลการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู เพื่อกระตุ้นให้ครูพัฒนาการเรียนการสอน.....	4.08	.71	มาก
9.	ผู้บริหารนิเทศการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน.....	4.02	.70	มาก
10.	ผู้บริหารให้ข้อมูลสะท้อนกลับเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในห้องเรียนของครู.....	4.00	.70	มาก
11.	ผู้บริหารอธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนให้ครูเข้าใจได้ชัดเจน.....	3.93	.71	มาก

ข้อ	ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย
12.	ผู้บริหารใช้เทคนิคการนิเทศที่ช่วยให้ครูมีกำลังใจ พัฒนาการเรียนการสอน.....	3.88	.79	มาก
13.	ผู้บริหารมีเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติงานของครู ชัดเจน.....	3.92	.78	มาก
14.	ผู้บริหารแสดงวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับโรงเรียน...	4.15	.69	มาก
15.	ผู้บริหารให้ครูปรึกษาเรื่องเกี่ยวกับการเรียนการ สอนได้เสมอ.....	4.13	.77	มาก
16.	ผู้บริหารสังเกตการณ์การเรียนการสอนในชั้นเรียน สม่ำเสมอ.....	3.88	.77	มาก
17.	ผู้บริหารมีบทบาทในการพัฒนาครู.....	4.15	.71	มาก
18.	ผู้บริหารมาปฏิบัติหน้าที่ให้ครูและนักเรียนเห็นใน โรงเรียนสม่ำเสมอ.....	4.37	.66	มาก

ข้อ	ความพึงพอใจในการทำงานของครู	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1.	ข้าพเจ้าประเมินว่าระดับความพึงพอใจในงานของข้าพเจ้าจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ	3.71	.72	มาก
2.	ข้าพเจ้าไม่พึงพอใจในงานที่ข้าพเจ้าทำอยู่.....	3.68	1.06	มาก
3.	ถ้าข้าพเจ้ามีเงินและมีฐานะมั่นคงเพียงพอที่จะดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างสุขสบายโดยไม่ต้องทำงาน			
4.	ข้าพเจ้าจะลาออก.....	2.75	1.39	ปานกลาง
5.	ข้าพเจ้าคิดถึงการเปลี่ยนงานอยู่บ่อยๆ.....	2.33	1.22	น้อย
6.	ข้าพเจ้ามีความพึงพอใจในฐานะเป็นครู.....	4.32	.80	มาก
7.	ข้าพเจ้ามีความพึงพอใจในงานของข้าพเจ้า.....	4.12	.87	มาก
	เพื่อนครูส่วนใหญ่ของข้าพเจ้ามีความพึงพอใจในงานมากกว่าข้าพเจ้า.....	3.11	.80	ปานกลาง

ข้อ	การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย
1.	ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ผู้ปกครองนักเรียน มีส่วนร่วมในการกำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา.....	3.09	.96	ปานกลาง
2.	ข้าพเจ้าศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางในการ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....	3.82	.76	มาก
3.	ข้าพเจ้าจัดทำสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นตามหลักสูตร สถานศึกษา.....	3.88	.78	มาก
4.	ข้าพเจ้าและคณะครูร่วมกันกำหนดรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชาเพิ่มเติมตามแนวที่หลักสูตรแกนกลาง กำหนดและตามจุดเน้นของหลักสูตรสถานศึกษา...	3.76	.83	มาก
5.	ข้าพเจ้ากำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/ รายภาค.....	3.88	.75	มาก
6.	ข้าพเจ้ากำหนดหน่วยการเรียนรู้จากคำอธิบายราย วิชาหลักสูตรสถานศึกษา.....	3.87	.77	มาก
7.	ข้าพเจ้ากำหนดสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ สภาพของท้องถิ่น.....	3.70	.73	มาก
8.	ข้าพเจ้าจัดเตรียมแผนการเรียนรู้สอดคล้องกับสาระ การเรียนรู้ช่วงชั้น.....	3.82	.72	มาก
9.	ข้าพเจ้าร่วมกับคณะครูกำหนดคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ของผู้เรียน.....	3.91	.76	มาก
10.	ข้าพเจ้าดำเนินการประเมินผลการใช้หลักสูตร สถานศึกษา.....	3.64	.78	มาก
ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ				
11.	ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ข้าพเจ้าศึกษาวิเคราะห์ ความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล.....	3.47	.80	ปานกลาง
12.	ข้าพเจ้าวางแผนการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ก่อน ทำการสอน.....	3.70	.67	มาก

ข้อ	การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
13.	ข้าพเจ้าใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดและแสดงความคิดเห็น.....	3.89	.64	มาก
14.	ข้าพเจ้าจัดกิจกรรมให้นักเรียนช่วยกันค้นหาคำตอบ.....	3.80	.62	มาก
15.	ข้าพเจ้าสอนให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าหาคำตอบในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	3.78	.66	มาก
16.	ข้าพเจ้าให้นักเรียนระบุปัญหา กำหนดทางเลือก และเลือกทางเลือกวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง.....	3.55	.69	มาก
17.	ข้าพเจ้าพยายามสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.28	.69	มาก
18.	ข้าพเจ้าจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน.....	3.96	.64	มาก
19.	ข้าพเจ้าบอกวิธีการประเมินผลให้นักเรียนรับรู้.....	3.80	.70	มาก
20.	ข้าพเจ้าประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย.....	3.89	.72	มาก
ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้				
21.	ข้าพเจ้าจัดทำทะเบียนแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา.....	3.40	.90	ปานกลาง
22.	ข้าพเจ้าใช้แหล่งการเรียนรู้ในการวางแผนการเรียนรู้.....	3.42	.80	ปานกลาง
23.	ข้าพเจ้าอธิบายให้นักเรียนรู้จักวิธีการใช้แหล่งการเรียนรู้.....	3.72	.71	มาก
24.	ข้าพเจ้าให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา.....	3.71	.67	มาก
25.	ข้าพเจ้านำนักเรียนไปเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้นอกสถานศึกษา.....	3.24	.87	ปานกลาง
26.	ข้าพเจ้าใช้สื่อการเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	3.64	.65	มาก
27.	ข้าพเจ้าใช้นวัตกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้...	3.44	.77	ปานกลาง

ข้อ	การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย
28.	ข้าพเจ้าให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ เช่น เชิญเป็นวิทยากร.....	3.06	.92	ปานกลาง
29.	ข้าพเจ้าให้นักเรียนร่วมกันประเมินผลการใช้แหล่งการเรียนรู้.....	3.20	.84	ปานกลาง
30.	ข้าพเจ้านำผลการประเมินแหล่งการเรียนรู้มาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้.....	3.33	.84	ปานกลาง
ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้				
31.	ข้าพเจ้าศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	3.48	.72	ปานกลาง
32.	ข้าพเจ้าค้นหาสาเหตุของพฤติกรรมผู้เรียนที่เป็นปัญหาในการจัดการเรียนรู้.....	3.64	.72	มาก
33.	ข้าพเจ้าค้นหาวิธีสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้.....	3.73	.68	มาก
34.	ข้าพเจ้าค้นหาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.....	3.72	.67	มาก
35.	ข้าพเจ้าพยายามทดลองเทคนิคการสอนใหม่ๆ.....	3.61	.71	มาก
36.	ข้าพเจ้าพยายามทดลองการใช้สื่อให้เหมาะสมกับบทเรียน.....	3.66	.68	มาก
37.	ข้าพเจ้าวิเคราะห์ผลการสอนเพื่อค้นหาวิธีการแก้ไขการเรียนของนักเรียน.....	3.59	.68	มาก
38.	ข้าพเจ้าใช้ผลของการค้นคว้าหรือการทดลองการแก้ปัญหาการเรียนการสอนให้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอน.....	3.55	.64	มาก
39.	ข้าพเจ้าค้นหาวิธีการประเมินผลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้.....	3.56	.66	มาก
40.	ข้าพเจ้าเขียนรายงานสรุปผลการค้นคว้าและการทดลองการแก้ปัญหาการเรียนการสอนไว้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในการพัฒนางานต่อไป.....	3.27	.82	ปานกลาง

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามการวิจัย

แบบสอบถามปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา

คำชี้แจง แบบสอบถามปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษามี 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร จำนวน 18 ข้อ

ตอนที่ 3 สอบถามความพึงพอใจในการทำงานของครู จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 4 สอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ จำนวน 40 ข้อ

รายละเอียดในการตอบแบบสอบถามแต่ละตอนได้ชี้แจงไว้ในแบบสอบถามแล้ว

หนึ่งแบบสอบถามทั้ง 4 ตอนนี้ ครูผู้สอนเป็นผู้ตอบ

กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาการปฏิรูปการเรียนรู้ให้เกิดผลอย่างแท้จริง และโอกาสนี้ใคร่ขอขอบคุณล่วงหน้าที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

นายวุฒิพงษ์ ปฏิเวชวัฒนางกูร

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและครูผู้สอน

คำชี้แจง โปรดขีดเครื่องหมาย✓ ลงใน () หน้าข้อความหรือเติมข้อความในช่องว่างที่ตรงความจริง

1. ประสบการณ์ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ปี
(เศษของปี เท่ากับหรือมากกว่า 6 เดือน โปรดนับเป็น 1 ปี)
2. ระดับการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา
 () ต่ำกว่าปริญญาตรี
 () ปริญญาตรี
 () สูงกว่าปริญญาตรี
3. ประสบการณ์ในการสอนของครูผู้สอน จำนวน ปี
(เศษของปี เท่ากับหรือมากกว่า 6 เดือน โปรดนับเป็น 1 ปี)
4. ระดับการศึกษาของครูผู้สอน
 () ต่ำกว่าปริญญาตรี
 () ปริญญาตรี
 () สูงกว่าปริญญาตรี
5. ขนาดของสถานศึกษา
 () ขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียน 120 คนลงมา)
 () ขนาดกลาง (จำนวนนักเรียน 121 – 300 คน)
 () ขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียน 301 คนขึ้นไป)
6. เขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี
 () เขต 1
 () เขต 2
 () เขต 3

ตอนที่ 2 สอบถามความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อโดยละเอียดแล้วพิจารณาว่า ท่านมีความคิดเห็นความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของท่านระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือของข้อความเพียงช่องเดียว

ข้อ	ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1.	ผู้บริหารให้ความสำคัญสนับสนุนการจัดหาทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน.....					
2.	ผู้บริหารสนับสนุนการจัดหรือให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาทางวิชาชีพ.....					
3.	ผู้บริหารสนับสนุนช่วยเหลือให้งานวิชาการบรรลุเป้าหมาย.....					
4.	ผู้บริหารสามารถให้คำแนะนำแหล่งทรัพยากรการเรียนการสอน.....					
5.	ผู้บริหารเป็นที่ปรึกษาเรื่องปัญหาการเรียนการสอนแก่ครู.....					
6.	ผู้บริหารชี้แนะการประเมินผลการเรียนการสอนแก่ครู.....					
7.	ผู้บริหารกระตุ้นให้ครูใช้กลยุทธ์ทางการสอนที่หลากหลาย.....					
8.	ผู้บริหารให้ข้อมูลการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู เพื่อกระตุ้นให้ครูพัฒนาการเรียนการสอน.....					
9.	ผู้บริหารนิเทศการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน.....					
10.	ผู้บริหารให้ข้อมูลสะท้อนกลับเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในห้องเรียนของครู.....					
11.	ผู้บริหารอธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนให้ครูเข้าใจได้ชัดเจน.....					

ข้อ	ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
12.	ผู้บริหารใช้เทคนิคการนิเทศที่ช่วยให้ครูมีกำลังใจพัฒนาการเรียนการสอน.....					
13.	ผู้บริหารมีเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติงานของครูชัดเจน.....					
14.	ผู้บริหารแสดงวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับโรงเรียน...					
15.	ผู้บริหารให้ครูปรึกษาเรื่องเกี่ยวกับการเรียนการสอนได้เสมอ.....					
16.	ผู้บริหารสังเกตการณ์การเรียนการสอนในชั้นเรียนสม่ำเสมอ.....					
17.	ผู้บริหารมีบทบาทในการพัฒนาครู.....					
18.	ผู้บริหารมาปฏิบัติหน้าที่ให้ครูและนักเรียนเห็นในโรงเรียนสม่ำเสมอ.....					

ตอนที่ 3 สอบถามความพึงพอใจในการทำงานของครู

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อโดยละเอียดแล้วพิจารณาว่า ท่านมีความพึงพอใจในการทำงานของท่านระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือของข้อความ เพียงช่องเดียว

ข้อ	ความพึงพอใจในการทำงานของครู	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ข้าพเจ้าประเมินว่าระดับความพึงพอใจในงานของข้าพเจ้าจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ					
2.	ข้าพเจ้าไม่พึงพอใจในงานที่ข้าพเจ้าทำอยู่.....					
3.	ถ้าข้าพเจ้ามีเงินและมีฐานะมั่นคงเพียงพอที่จะดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างสุขสบายโดยไม่ต้องทำงานข้าพเจ้าจะลาออก.....					
4.	ข้าพเจ้าคิดถึงการเปลี่ยนงานอยู่บ่อยๆ.....					
5.	ข้าพเจ้ามีความพึงพอใจในฐานะเป็นครู.....					
6.	ข้าพเจ้ามีความพึงพอใจในงานของข้าพเจ้า.....					
7.	เพื่อนครูส่วนใหญ่ของข้าพเจ้ามีความพึงพอใจในงานมากกว่าข้าพเจ้า.....					
						

ตอนที่ 4 สอบถามการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อโดยละเอียดแล้วพิจารณาว่า มีการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือของข้อความเพียงช่องเดียว

ข้อ	การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ผู้ปกครองนักเรียน มีส่วนร่วมในการกำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....					
2.	ข้าพเจ้าศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....					
3.	ข้าพเจ้าจัดทำสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นตามหลักสูตรสถานศึกษา.....					
4.	ข้าพเจ้าและคณะครูร่วมกันกำหนดรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชาเพิ่มเติมตามแนวที่หลักสูตรแกนกลางกำหนดและตามจุดเน้นของหลักสูตรสถานศึกษา...					
5.	ข้าพเจ้ากำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาค.....					
6.	ข้าพเจ้ากำหนดหน่วยการเรียนรู้จากคำอธิบายรายวิชาหลักสูตรสถานศึกษา.....					
7.	ข้าพเจ้ากำหนดสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น.....					
8.	ข้าพเจ้าจัดเตรียมแผนการเรียนรู้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ช่วงชั้น.....					
9.	ข้าพเจ้าร่วมกับคณะครูกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน.....					
10.	ข้าพเจ้าดำเนินการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา.....					

ข้อ	การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
11.	ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ข้าพเจ้าศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล.....					
12.	ข้าพเจ้าวางแผนการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ก่อนทำการสอน.....					
13.	ข้าพเจ้าใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดและแสดงความคิดเห็น.....					
14.	ข้าพเจ้าจัดกิจกรรมให้นักเรียนช่วยกันค้นหาคำตอบ.....					
15.	ข้าพเจ้าสอนให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าหาคำตอบในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....					
16.	ข้าพเจ้าให้นักเรียนระบุปัญหา กำหนดทางเลือก และเลือกทางเลือกวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง.....					
17.	ข้าพเจ้าพยายามสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
18.	ข้าพเจ้าจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน.....					
19.	ข้าพเจ้าบอกวิธีการประเมินผลให้นักเรียนรับรู้.....					
20.	ข้าพเจ้าประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย.....					
	ด้านการใช้แหล่งการเรียนรู้					
21.	ข้าพเจ้าจัดทำทะเบียนแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา.....					
22.	ข้าพเจ้าใช้แหล่งการเรียนรู้ในการวางแผนการเรียนรู้.....					

ข้อ	การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
23.	ข้าพเจ้าอธิบายให้นักเรียนรู้จักวิธีการใช้แหล่งการเรียนรู้.....					
24.	ข้าพเจ้าให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา.....					
25.	ข้าพเจ้านำนักเรียนไปเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้นอกสถานศึกษา.....					
26.	ข้าพเจ้าใช้สื่อการเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....					
27.	ข้าพเจ้าใช้นวัตกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....					
28.	ข้าพเจ้าให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ เช่น เชิญเป็นวิทยากร.....					
29.	ข้าพเจ้าให้นักเรียนร่วมกันประเมินผลการใช้แหล่งการเรียนรู้.....					
30.	ข้าพเจ้านำผลการประเมินแหล่งการเรียนรู้มาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้.....					
31.	ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ข้าพเจ้าศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....					
32.	ข้าพเจ้าค้นหาสาเหตุของพฤติกรรมผู้เรียนที่เป็นปัญหาในการจัดการเรียนรู้.....					
33.	ข้าพเจ้าค้นหาวิธีสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้.....					
34.	ข้าพเจ้าค้นหาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.....					
35.	ข้าพเจ้าพยายามทดลองเทคนิคการสอนใหม่ๆ.....					
36.	ข้าพเจ้าพยายามทดลองการใช้สื่อให้เหมาะสมกับบทเรียน.....					

ข้อ	การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
37.	ข้าพเจ้าวิเคราะห์ผลการสอนเพื่อค้นหาวิธีการแก้ไขการเรียนของนักเรียน.....					
38.	ข้าพเจ้าใช้ผลของการค้นคว้าหรือการทดลองการแก้ปัญหาการเรียนการสอนให้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอน.....					
39.	ข้าพเจ้าค้นหาวิธีการประเมินผลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้.....					
40.	ข้าพเจ้าเขียนรายงานสรุปผลการค้นคว้าและการทดลองการแก้ปัญหาการเรียนการสอนไว้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในการพัฒนางานต่อไป.....					

ความคิดเห็นเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา ในประเด็นใดก็ได้ตามความสนใจของท่าน เพื่อผู้วิจัยจะได้รวบรวมวิเคราะห์ และนำเสนอเป็นข้อเสนอแนะในการวิจัยให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับรู้เพื่อดำเนินการต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณอย่างสูงที่ท่านกรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร. ไพบุลย์ อ่อนมั่ง อาจารย์ประจำภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ดร. ไพรัช สุ่มแสนสุข นักวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
4. นายอรรถพล ตั้งทิทกุล ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
กาญจนบุรี เขต 1
5. พ.อ.อ.ปรีชา ศรีสรากรณ์ ศึกษาพิเศษ 7 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
กาญจนบุรี เขต 2

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ 0519.12/19๙๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

30 ธันวาคม 2546

เรื่อง ขออนุญาตเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสมาคมไทยออสเตรเลียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นาธุฉิมพษ์ ปฏิเวชพัฒนางกูร นิติระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่พหุการณ การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระ สุภากิจ และ อาจารย์รัชชัยย์ บุญธิมา เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำ ปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิติมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามปัจจัยที่พหุการณการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ในระหว่างเดือนมกราคม 2547

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ ได้โปรดพิจารณาให้ นาธุฉิมพษ์ ปฏิเวชพัฒนางกูร ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ภรณ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรศัพท์ 034-659738 มือถือ 01-3640153

ที่ ศธ 0519.12/1๗๔๔

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๓๐ ธันวาคม 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าพู

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายวุฒิพงษ์ ปฏิเวชพัฒนางกูร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระ สุภากิจ และ อาจารย์ราชนัย บุญธิมา เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอนเป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ในระหว่างเดือนมกราคม 2547

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายวุฒิพงษ์ ปฏิเวชพัฒนางกูร ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นายแพทย์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 034-659738 มือถือ 01-3640153

ที่ ศร 0519.12/ 1๙๘๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

30 ธันวาคม 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านทุ่งสมอ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายวุฒิพงษ์ ปฏิเวชพัฒนางกูร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิระ สุภากิจ และ อาจารย์ราชนันท์ บุญธิมา เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอนเป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ในระหว่างเดือนมกราคม 2547

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายวุฒิพงษ์ ปฏิเวชพัฒนางกูร ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นายภรณ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 034-659738 มือถือ 01-3640153

ที่ ศธ 0519.12/๐35๙

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

/๕ มกราคม 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายวุฒิพงษ์ ปฏิเวชพัฒนางกูร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์วาระ สุภากิจ และ อาจารย์รัชชัย บุญธิมา เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ดังเอกสารที่แนบ ตอบแบบสอบถามปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ในระหว่างเดือนมกราคม 2547

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายวุฒิพงษ์ ปฏิเวชพัฒนางกูร ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 034-659738 มือถือ 01-3640153

ศธ 0519.12/๐35๙

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

/๕ มกราคม 2547

ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2

ที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายวุฒิพงษ์ ปฏิเวชพัฒนางกูร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์วาระ สุภากิจ และ อาจารย์ราชนันท์ บุญธิมา เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ การนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ดังเอกสารที่แนบ ตอบแบบสอบถามปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ในระหว่างเดือนมกราคม

547

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายวุฒิพงษ์ ปฏิเวชพัฒนางกูร ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภกรณ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 034-659738 มือถือ 01-3640153

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

15 มกราคม 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายวุฒิพงษ์ ปฏิเวชวัฒนางกูร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์วีระ สุภากิจ และ อาจารย์ราชันย์ บุญธิมา เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ดังเอกสารที่แนบ ตอบแบบสอบถามปัจจัยที่พยากรณ์การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ในระหว่างเดือนมกราคม 2547

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายวุฒิพงษ์ ปฏิเวชวัฒนางกูร ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพกรณ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 034-659738 มือถือ 01-3640153

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายวุฒิพงษ์ ปฏิเวชวัฒนางกูร
วัน เดือน ปีเกิด	19 ธันวาคม 2507
สถานที่เกิด	39 หมู่ที่ 1 ตำบลหัวดง อำเภอนาตูน จังหวัดมหาสารคาม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	82 หมู่ที่ 2 ตำบลหนองขาว อำเภอกำแพง จังหวัดกาญจนบุรี
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดจรเข้เผือก ตำบลจรเข้เผือก อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2521	ประถมศึกษาปีที่ 7 (ป. 7) โรงเรียนพัคณภูมิวิทยาการ อำเภอพัคณภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
พ.ศ. 2524	มัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.ศ. 3) โรงเรียนนาตูนประชาสรรค์ อำเภอนาตูน จังหวัดมหาสารคาม
พ.ศ. 2526	มัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.ศ. 5) โรงเรียนวชิรวิทย์ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม
พ.ศ. 2528	ปก.ศ.สูง (บรรณารักษศาสตร์) วิทยาลัยครูจันทระเกษม กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2530	กศ.บ. (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2547	กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร